

BMC MS 39

Ambovici

Cod. III. Latine

W. ...
... ..
Sol ...
pini ...
Leggende
d' ...
in la
Kicoro
teing
Luhon
a pur
matte
dell
go pu
libri

~~Fragmentum~~ ~~Placiti~~ ~~de~~ ~~ambrosio~~

Di fogli 150.

7-5

~~Il presente codice, che fu ignoto al suo vero custode per più di due anni.~~
440 p. 100

Del presente codice, mi fu ignoto il suo vero custode per più di due anni.

Leggendo in appresso il principio della materia mi avvisai che era un' opera dedicata a Eugenio Imperatore in la sede.

Ricorsi al libro Matthæi Amerinensis Specimen veteris Romane literaturæ Descriptio, del ad huc Latentis æd. editio prima 1784 apud Rinaldi 40, a pag 21 sub. vocabulo I. Ambrosius indeni.

Gratianus, sig. m. d. x. e. sotto circa dell' opera

del Bandini bib. medicae Laurenziana. Tomo 10 pag 96. #XIV le seguenti parole = Ambrosii ad Gratianum libri quinque. Primus incipit = Regine. Ambrosii. Venit

audire =

Quintus Lentinus = Lex ex carnis infirmitate metitur.

La presente materia trovata edita per le opere di
1° Ambrogio Jetha dei Maurini / pero con molte
varianti dal ms.) Tomo 26 pag 444 =
Parigi 1690 foglio massimo —

Apr. 1997 Gift of James Horner & Horner & Leo Dolinski

63
EGINA AVSTR
VENIT AUDIRE Sa
PIENTIAM SALMO
NIS: VT IN LIBRO
REGNORVM LEGI
MVS: HYRAM &
QVOQUE REX AD

Salomonem misit: ut cognosceret eum. Tu quaq;
Sancte Imperator Gratiane ueteris imitator hi
storiae: fidem meam audire uoluisti. Sed nō ego
Salomon cuius mireris sapientiam: neque tu
unius gentis sed totius orbis augustus: fidem li
bello censuisti: non ut disceres: sed probares. Quid
n. discas Imperator Auguste quam ab ipsis in
cunabulis pio fouisti semper affectu. Et ideo
diuina dona custodi: Quod n. nemo te docuit +
utique deus auctor infudit. Peris à me fidei +

Apr. 1997 G. H. J. James + Horace Tanis in honor of Leo Dolenski

libellum sancte Imperator profecturus ad pnelium.
Nosti. u. fide magis imperatoris quam uirtute mi-
litum quæri solere uictoriam. Nam & habraham
trecentos decem & octo duxit ad bellum: & ex innu-
meris trophæa hostibus reportauit: signoque do-
minice crucis. & nominis quinque regum uictori-
umque turmarum subacto robore: & ultus est pro-
ximum: & filium meruit & triumphum. Ergo &
tu uincere panes: qui christum adoras: qui fidem &
uindictas: cuius à me libellum petisti. Mallem qdē
cohortandi ad fidem subire officium: quam de fide
disceptandi. Sed quoniam neque tu cohortatione ti-
diges: neque ego excusandi liber: ubi pietatis offi-
cium est: audax negotium uerecunda occasione
suscipiam: ut de fide pauca disceptem: de testimo-
niis plura contexam. De conciliis id potissimum
sequor: quod trecenti decem & octo sacerdotes tanq̃
habrahæ lecti iudicio consona fidei uirtute uicto-
res: uelut trophæum toto orbe subactis perfidis ex-
tulerunt. Vt mihi uideatur hoc esse diuinum: qđ
eodem numero in conciliis fidei habemus oraculū:
quod in historia pietatis exemplū. —

SSERTIO AVTEM NOSTRAE FIDEI

est ut unum deum esse dicamus: neque
ut gentes filium separemus: neque ut iudei natū
ex patre ante tempora & ex uirgine postea cedi-
tum denegemus. Neque ut Sabellius: patrem cō-
fundamus & uerbum: ut eundem patrem assensū
& filium. Neque ut Formus: initium filii ex uir-
gine deputemus: Neque ut Arrius: plures creden-
do & dissimiles potestates: plures deos gentili erro-
re faciamus: quia scriptum ē. Audi israhel: Do-
minus deus tuus unus est. Deus .n. & dominus
nomen magnificentie: nomen ē potestatis: sicut
ipse dicit. Dominus nomen est mihi. Dominus
ergo & deus: uel quod dominetur omnibus: uel
quod spectet omnia: & timeat̃ a cunctis. Si ergo
unus deus: unum nomen: una potestas: una ē
trinitas. Denique ipse dicit. Ite baptizate gentes
in nomine patris & filii & spiritus sancti. In nomine
utique non in nominibus. Ipse etiam dicit. Ego
& pater unum sumus: unum dixit: ne fiat discre-
tio potestatis: Summus addidit: ut patrem filiumq;
cognoscas. Quod perfectus pater perfectum filium
genuisse credat: & pater ac filii unū sint non cōfudice

sed unitate naturæ.

Num ergo deum. non duos aut tres deos dicimus. ut impia Arrianorum hæresis dum criminatur incurrit. Tres enim deos dicit. qui diuinitatem separat trinitatis. Cum dominus dicendo. Ite baptizate gentes. In nomine patris & filii & spūs sancti. Vnius esse trinitatem potestatis ostenderit. Nos patrem & filium & spiritum sanctum confitemur. ita ut in trinitate perfecta & plenitudo sit diuinitatis. & unitas potestatis. Fidei spiritus & mente deuota Ihesum dominum inuocamus. Deum esse credamus. ut in nomine eius quicquid à patre petimus impetremus. Pater enim semper filium + uult rogari filius uult rogari patrem. Concordant pietatis gratia nec uirtutis falsa discordant. Quicunque. u. pater fecerit eadem & filius facit filio. Sed uult rogari patrem in eo quod ipse facturū est. ut non impossibilitatis indicium sed unitatem pietatis agnoscas. Iure igitur adorandus atque uenerandus est dei filius. qui mundum diuinitate sua condidit. & nostrum pietate sua informauit affectum. & ideo bonum deum sempiternum +

3
perfectum omnipotentem uerum debemus credere:
ut in lege accepimus & prophetis scripturisque
diuinis cæteris. Quia sine his deus non est. Nō
potest enim bonus non esse qui deus ē: cum ī
natura dei plenitudo bonitatis sit. Neque ex te-
pore deus potest esse qui fecit tempora. Neque
enim potest imperfectus deus esse qui constat a
perfecto deo. Qui enim minor est imperfectus u-
tique est: cui desit aliquid quo maiori possit
æquari. Hæc est igitur fidei prædicatio. Deus
malus non est. Deo impossibile nihil est. Deus
temporalis non est. Deus minor non est. Si ful-
lo redarguant. Quia igitur deus christus & bon-
utique & omnipotens & sempiternus & perfectus
ē & uerus. hæc .n. in natura diuinitatis sunt.
Aut igitur negent naturam diuinitatis in chri-
sto: aut que diuine nature sunt deo. negare
non possunt. Certe ne quis possit errare sequat-
ea: quibus scriptura sancta ut intelligere possi-
mus filium significauit. Verbum dicitur. Dei
uirtus dicitur. Dei filius dicitur. Dei sapientia
dicitur Verbum: quia immaculatus. uirtus: +
quia perfectus: filius: quia genitus ex patre.

Sapientia quia unus cum patre. unus aeterni-
tate unus diuinitate. Non enim pater ipse qui
filius ē. Sed inter patrem & filium generatiōis
expressa distinctio ē. ut ex deo deus. ex manē-
te manens. plenus ex pleno sit. Non sunt igitur
haec nuda nomina. sed operatricis uirtutis in-
dicia. Est enim plenitudo diuinitatis in patre.
est plenitudo diuinitatis in filio. sed non discre-
pans. sed una diuinitas nec confusum quod
unum. nec multiplex quod indifferens. Et. u.
si omnium credentium sicut scriptum ē erat
anima una & cor unum. si omnis qui adhe-
ret domino unus spiritus ē. ut Apostolus dixit.
Si uir & uxor in carne una sunt. Si omnes
homines quantum ad naturam pertinet uni
substantiae sumus. Si hoc de humanis scriptu-
ra dicit quid multi unum sunt. quorum
nulla potest esse cum diuinis comparatio. quā-
to magis pater & filius diuinitate unum sunt.
ubi nec substantiae nec uoluntatis ulla est
differentia. Namque aliter quomodo unus
deum dicimus. Diuersitas plures facit. Uni-
tas potestatis excludit numeri quantitatem.

4
Quia unitas numerus non est. sed hæc oī-
um ipsa principium est. Quantum uero
scriptura diuina patris & filii & secundum
diuinitatem expresserit unitatem: prophetica
testantur oracula. Sic. n. dicit dominus saba-
oth: post te sequentur alligati uinculis: & ado-
rabunt te: & in te deprecabuntur: quoniam ī
te est deus: & non est deus. præter te. Tu. n.
es deus: & nesciebamus deus israhel. audis p-
pheticam uocem. In te inquit est deus: & nō
est deus. præter te. Quomodo hoc secundum ari-
anos conuenit. Necessē ē negent aut patris
aut filii diuinitatem: nisi eiusdem diuinitati
crediderint unitatem. In te inquit est deus: +
quoniam in filio pater. Scriptum est enim. pa-
ter qui in me manet ipse loquitur: & opera
quæ ego facio ipse facit. Sed alibi dicit. Quia
ego in patre & pater in me ē. Dissoluant si
possunt hanc nature proprietatem ex opis
unitate. Deus igitur in deo: sed non duo dii.
Scriptum ē. n. Quid unus deus & dominus ī
domino. Sed non duo domini. Quid scriptus
est. Nōne potest duobus dominis seruire: +

& lex dicit. Audi israhel. Dominus deus tu-
us deus unus ē. & ungue in eodem ē testam-
to. Pluit. dominus à domino. Dominus inqt
à domino pluit. Sic & in genesi habes. Et fecit
deus hominem ad imaginem dei. Sed tamen
non duo dii sed unus deus qui fecit. Utrobique
igitur unitas operationis servatur & nominis.
Nam utrique cum legimus. deus ex deo non
duos deos dicimus. Denique habes in psalmo
xliiij. quod & deum patrem dixit propheta.
nec deum filium denegavit. dicens. Sedes tua
deus in seculum seculi. & infra. Unxit te d's
deus tuus oleo leticie præ confortibus tuis.
Deus est qui ungit. & deus qui secundum cā-
nem ungitur dei filius. Denique quos habet
unctionis sue christus nisi in carne consortē.
Vides igitur quia deus à deo unctus. sed in
assumptione nature unctus humane. Dei fi-
lius designatur nec legis forma violatur. &
hic ergo cum dicitur. Pluit dominus à dño.
unitatem diuinitatis agnosce. Operationis. n.
unitas non facit pluralem diuinitatem. sicut
ipse dominus ostendit dicens. Credite mihi

5
quia ego in patre & pater in me. Alioquin ut
propter opera ipsa credite: & hic aduertimus q
unitatem diuinitatis per unitatem operum de-
signauerit. Ut autem una deitas & patris & fi-
lij & una dominatio probaretur ne gentibus aut
iudaice impietatis incurreremus errorem pro-
uidens apostolus quid sequi deberemus ostendit.
dicens. Unus deus & pater ex quo omnia: et
nos in ipso & unus dominus ihesus christus p
quem omnia & nos per ipsum. Sicut. n. unus
dicendo dominum nostrum ihesum christum pa-
trem dominum non negauit: ita unum dicendo
deum patrem. æque à ueritatis deitate nec fili-
um separauit. Unde nec pluralitatem diuinita-
tis sed unitatem potestatis ostendit. Quia et ī
dominatione diuinitas & indiuitate domina-
tus ē. Sicut scriptum est. Scitote quoniam dñs
ipse est deus. Ipse fecit nos & non ipsi nos. In
te igitur est deus per unitatem naturae. & nō
est deus præter te proprietate substantiæ re-
pulsā differentia. In Hieremie quoque libro
unum deum scriptum dicit: & tamen & prēm
& filium confitetur. Itaque sic habes hic deū

noster: & non aestimabitur alius ad eum. Qui +
aduenit omnem uiam disciplinæ: & dedit
eam iacob puero suo: & israel israel dilecto suo:
post hæc in terris uisus est: & cum hominibꝫ
conuersatus ē. De filio dei dicit Ipse. u. in terris
uisus est: & cum hominibus conuersatus est.
& dicit hic est deus noster & non aestimabitur
alius ad eum. Quid discutimus eum: de q̃
sanctus spiritus dicit per prophetam quod ad
eum non possit alius aestimari. Quæ enim
potest esse alia aestimatio ubi deitatis unitas
est. Confitebatur hoc populus in periculis con-
stitutus: nesciebat differere questionem: qui
religionem amittere timebat. Adesto sancte
spiritus prophetis tuis quibus inesse consue-
uisti: quibus credimus si prophetis non cre-
dimus. Sapientibus crede istius mundi. Sed
ubi Sapiens ubi scriba. Rusticus noster cū
ficus insereret inuenit quod philosophus ig-
nauit. Quæ stulta sunt enim huius mundi
elegit deus ut confundat quæ sunt fortia.
Credimus iudeis quia notus aliquando iu-
dex deus. Sed hoc ipsum negant: propter

6
quod credimus: quia non nouerunt patrem
qui filium negauerunt. Vnum deum comu-
nis natura testatur: quia unus est mun-
dus. Vnum deum fides significat: quia una
fides noui & ueteris testamenti: unum spi-
ritum sanctum testatur gratia: quia unum
baptisma in nomine trinitatis ē: unum dñm
prophete dicunt: apostoli audiunt: unum
deum magi crediderunt: & aurum thus &
myrrham supplices ad christi cunabula de-
tulerunt: auro regem fatentes: ut deum thu-
re uenerantes. thesaurum. id est. regni sacrifici-
um dei myrrha ē corporis sepulture. Quid
igitur sibi uoluerunt mystica munera inter
abiecta prescipia: nisi ut intelligeremus ī chri-
sto differentiam diuinitatis & carnis. ~ ut hō
cernitur: ut deus adoratur. Iacet in pannis:
sed fulget in stellis. Cunae nascentem indi-
cant. Stella dominantem. Caro est quae in-
uoluitur: diuinitas cui ab angelis ministrat.
Ita nec dignitas naturalis maiestatis amittit^{ur}
& assumptae carnis ueritas approbat^{ur}. Haec
est fides nostra. Sic se dominus cogita uoluit.

ab hominibus. Sic tres pueri crediderunt in deo:
nec incendia circumiecta senserunt. cum infidō
noxios ignis exurgeret fidelibus in noxia flama
rotaret: quibus aliorum incendia refrigerabāt.
quia merito fidei perdiderat sua poena naturam:
Aderat. n. in specie angeli. qui monebat ut ī nūo
trinitatis unius esset laudatio potestatis. Benedice-
batur deus. uidebatur in angelo dei filius. Sancta
& spiritalis in pueris gratia loquebatur.

Vnt consideremus quas Arriani dei filio infe-
rant questiones. Dissimilem patri dicunt esse
dei filium. hoc si homini obijciat inuria est. Ex
tempore coepisse dicunt Dei filium: cum conditio
ipse sit temporum. Homines sumus & esse no-
lumus temporales. Ex tempore coepimus: & sine
tempore futuros esse nos credimus. fieri nos o-
piamus eternos. Quomodo negare possumus dei
filium sempiternum: quem sempiternū docet atq;
demonstrat natura. Nam gratia creatum dicit.
Quis auctorem inter opera sua deputet. ut ui-
deatur id esse quod fecit. Bonum negant. Sac-
lega nox ipsa se damnat: ut indulgentiam spar-

non possit. Negant uerum dei filium negant oī-
 potentem cum fateantur omnia facta per filium :
 omnia creata per dei esse uirtutem. Quid est. u.
 uirtus nisi perfecta natura. Negant etiam diui-
 nitate unum esse cum patre. Deleant ergo eū-
 gelium. deleant christi uerba. Ipse. u. dixit. Ego
 & pater unum sumus. Non ego hoc dico. christus
 dixit. Nunquid fallax ut mentiretur. Nunquid
 impius ut quod non erat usurparet. Sed singula
 suis locis plenus digeremus. Quoniam haereticus
 dicit esse dissimilem idque ueritatis non ueris di-
 sputationibus destruere nititur : dicendum est à no-
 bis quod scriptum ē. Cauete uos ne quis uos de-
 prædetur per philosophiam & inanem sermonem.
 secundum traditionem hominum : & secundum
 elementa huius mundi & non secundum christū.
 Omnem. u. uim uenenorum suorum in dialecti-
 ca disputatione constituunt quæ philosophorum
 sententia definitur : non adstruendi uim habent :
 sed studium destruendi. Sed non in dialectica cō-
 placuit deo saluum facere populum suum. Reg^m
 dei in simplicitate fidei est. non in contentione &
 sermonis.

no^m g^m dialecticor

ISSIMILEM. Igitur dicunt esse. Nos negam^{us}
imo potius horremus hanc vocem. Sed nolo
argumento credas Sancte Imperator: & nostrae di-
sputationi. Scripturas interrogemus. Interrogem^{us}
apostolos. Interrogemus prophetas. Interrogem^{us}
christum. Quid multa? patrem interrogemus:
cuius honori studere se dicunt. Si filius ē degenē
iudicetur. Sed non est honorificentia boni patris
filii iniuria. Non potest bono patri placere: si fili^{us}
degenerasse potius à patre: quam patrem aequā
se credatur. Apostolus dicit imaginem patris chri-
stum esse. Art. ii. quod ipse sit imago dei invisibi-
lis. primogenitus uniuersae creaturae. Primogeni-
tus inquit. non primo creatus. ut & genitus pro
natura: & prius pro perpetuitate credatur.
Alibi quoque apostolus asseruit quod ipsum posu-
it heredem omnium: per quem fecit & saecula:
qui splendor gloriae: & caracter substantiae eius.
Imaginem apostolus dicit: & artius dicit dissi-
milem esse. Cur imago si similitudinem non
habet? In picturis homines nolunt esse dissimi-
les. & artius dissimilem patrem contendit esse.

8
in filio: & uult ut pater dissimilem genuerit sui:
quali impotens qui generare similem non potest.
Prophete dicunt: Splendor est. n. Lucis eterne:
& speculum sine macula Dei maiestatis & imago
bonitatis illius. Vide quanta dicantur quod splen-
dor. quod claritas paternae lucis in filio sit. Specu-
lum sine macula quod pater uideatur in filio +
imago bonitatis quod non corpus in corpore sed
uirtus in filio tota cernatur. Imago docet nō esse
dissimilem character expressum esse significat:
splendor signat eternum. Imago itaque non +
uultus ē corporalis nec fucis composita nō ceris.
sed simplex de deo egressa. de patre expressa.
Per hanc imaginem Philippo patrem dominus
demonstrauit. dicens. Philippe qui me uidet. ui-
det & patrem. & quomodo tu dicis ostende nobis
patrem. Non credis quia ego in patre & pater
in me ē. Vidit. n. in imagine patrem qui ui-
dit in filio. Vides quam imaginem dicat. Im-
ago ista ueritas ē. Imago ista iusticia est. imago
ista dei uirtus est: Non muta quia uerbum ē.
non insensibilis quia sapientia ē. non inanis quia
uirtus ē. non uacua quia uita ē. nō motua!

quia resurrectio est. Vides ergo quia dum imago +
dicatur patrem significat esse: cuius imago sit
filius: quia nemo potest ipse sibi imago sua ēē.
Plura possem de filij testimoniis dicere: sed ne +
forte ipse sibi nimium fuisse dicatur. patrem
interrogemus. Nempe ipse dixit. Faciamus ho-
minem ad imaginem & similitudinem nostrā.
Pater filio dicit ad imaginem & similitudinem no-
stram: & tu dissimilem dei filium dicis. Iohan-
nes dicit. Dilecti filii dei sumus: & nondum ap-
paret quid erimus. O improvida armentia. O
impudens perniciosa. Homines sumus: & in quo
possumus ad similitudinem dei erimus: & simi-
lem audemus dei filium denegare. Ergo pater
dixit. Faciamus hominem ad imaginem & simi-
litudinem nostram. In principio ipsius mundi
patrem & filium esse audio. & unum opus cer-
no. Audio loquentem agnosco facientem. sed
patris & filii unam imaginem unam similitu-
dinem lego. Similitudo hæc non diuersitatis sed
diuinitatis ē. Quod igitur tibi usurpas filio dei
derogas cum utique nisi per imaginem dei ad
imaginem dei esse non possis.

9
Latet igitur non esse dissimilem: & ideo p-
clarius via est: ut etiam sempiternum fatea-
mur: cum similis sempiterni utique sempiter-
nus sit. Si autem patrem sempiternum dicimus:
& hoc idem filio denegamus: dicimus esse dissi-
mitem. Sempiterno. u. temporale dissimile est.
Clamat propheta sempiternum. clamat & apo-
stolus sempiternum. Plenum ē uetus testamen-
tum testimoniis filii sempiterni. Plenum est no-
uum. Ordinem ergo teneamus. Scriptum est ue-
teri testamento: ut ut unum de pluribus dicā.
Ante me non fuit alius deus. & post me non
erit. Nihil ego argumentabor. te ipsum rogo.
Quis hoc dicit: pater an filius? Vtrum dixeris:
eo te conuincis intelligis: uel si credas fateri. Quid
ergo hoc dicit: pater an filius? Si filius ante me
inquit non fuit alius deus. Si pater. post me
inquit non erit. hic priorem ille posteriorem
non habet. Inuicem in se & pater in filio & fili-
us in patre cognoscitur. Cum. u. patrem dixeris:
etiam eius etiam filium designasti: quia nemo
ipse sibi pater est cum filium assignas: etiam

patrem eius fateris. quia nemo ipse sibi filius ē.
Ita nec filius sine patre: nec pater potest esse sin-
filio. Semper igitur pater semper & filius. In prin-
cipio enim erat uerbum: & uerbum erat apud
deum: & deus erat uerbum. Hoc erat in prin-
cipio apud deum. Erat inquit apud deum: erat
erat erat erat. Ecce quater erat. Vbi impius in-
uenit quod non erat. Alibi quoque Iohannes
in epistola sua dicit: quod erat in principio. In-
definitur tenditur erat. Quicquid excogitaueris
erat filius dei. Omnes autem haereticos hoc capi-
tulo breui piscator noster excludit. Quod enim
erat in principio non excluditur tempore. non
principio preuenitur. Ergo Arius conticescat.
Quod autem erat apud deum: non permixtione
confunditur: sed manentis uerbi apud patrem
solida perfectione distinguitur. Ut Sabellus ob-
mutescat. & deus erat uerbum. Non ergo in p-
latione sermonis hoc uerbum est: sed in illa ae-
leis designatione uirtutis. ut confutetur Formis.
Quod uero erat in principio apud deum sempi-
ternae diuinitatis in patre: & filio inseparabilis &
unitas edocetur. Ut erubescat Eunomius. +

16
Postremo cum omnia per eum facta dicantur:
ipse conditor noni utique testamenti & veteris
designatur. ut Manicheus uidelicet locum tem-
ptationis habere non possit. Ita piscator bonus
intra unum omnes recte conclusit ut faceret i-
habiles fraudi: quamuis essent inutiles captioni.
Dico mihi heretice dic mihi inquam: fuit ne ali-
quando tempus quo omnipotens deus pater nō
erat: & deus erat. Tempus inquit non astringo:
bene & argute. Si. n. tempus dixeris: te ipse co-
uincis: Quia necesse est asseras fuisse tempus +
ante filium: cum filius temporis auctor sit: &
creator. Non potest. n. post opus suum ipse coe-
pisse. Necesse est igitur auctorem operis sui +
esse fatearis. Ante tempora inquit non nego fi-
lium. Sed cum filium dico ostendo priorem pa-
trem: quia pater inquit filio prior. Quid ē hoc.
Negas tempus esse ante filium: & tamen ne-
scio quid ante filium vis precessisse: quod te-
poris sit. & ostendis media nescio quare moli-
mura fuisse generandi. In quo generationem
patris significas temporalem. Nam si pater ēē
coepit deus: ergo primo erat: & postea pater

factus est. Quomodo ergo immutabilis deus? Si enim antea deus postea pater utique generationis accessione mutatus est. Sed auertat deus & hanc armentiam. Nos. h. ad impietatem eorum redarguendam hanc protulimus questionem. Pia mens generationem sine tempore asserit: ut & sempiternum patrem cum filio dicat: nec atn asserit esse mutatum. Iungat igitur honorificentia patris filium: quem diuinitas iunxit. Non separet impietas: quem generationis proprietat copulauit: honorificemus filium ut honorificemus & patrem: sicut in euangelio scriptum est. Sempiternitas filii paternae maiestatis insigne est. Si iste non semper fuit: ergo ille mutatus est. Sed semper fuit filius: ergo nec pater aliquando mutatus est: qui immutabilis semper est. Itaque uidemus quod illi qui uolunt negare filium sempiternum: uolunt patrem docere mutatum. Accipe aliud quo clareat filium sempiternum. Apostolus dicit: quod dei sempiterna uirtus sit: atq; diuinitas. Virtus autem dei christus. Scriptum est. h. Christum esse dei uirtutem & sapientiam. Ergo si christus dei uirtus: quia uirtus dei sempiterna:

11
sempiternus igitur & christus. Non ergo ex usu
generationis humanae calumniam hereticarum
astruas. neque ex nostro sermone componas.
Neque. u. angustis sermonibus nostris im-
mense magnitudinem possumus diuinitatis inclu-
dere: cuius magnitudinis non est finis. Namque
hominis generationem si definire contendas:
tempus ostendis. generatio autem diuina sup-
omnia est. Late patet. Supra omnes cogitatio-
nes ascendit & sensus. Scriptum est. u. Nemo
uenit ad patrem nisi per me. Quicquid igitur
de patre cogitaueris quamlibet eius aeternita-
tem: non potes de eo aliquid nisi per filium
cogitare: nec potest ullus ad patrem nisi p. fi-
lium transire sensus. Hic est inquit filius m. i.
dilectissimus. est inquit. Quod est semper est.
Vnde & Dauid. In aeternum inquit domi-
ne permanet uerbum tuum in celo. Quod
u. manet nec substantia nec aeternitate de-
finitur. Queris à me quomodo si filius sit
non priorem habeat patrem. Quæro utrum
abste quando aut quomodo filium purum
generatum. Mihi. u. impossibile est generationis

scire secretum. Mens deficit uox silet: non
mea tantum sed & angelorum. Supra pote-
states: supra angelos supra cherubin: supra Sera-
phin: supra omnem sensum ē. Pax autem chri-
sti quæ ē super omnem sensum. Si pax christi
super omnem sensum: quemadmodum non ē
super omnem sensum tanta generatio. Tu quoque
manum ori tuo admove. Scrutari non licet su-
perna mysteria. Licet scire quod natus sit: illud
negare mihi non licet. Discutere quemadmo-
dum natus sit non licet. hoc quærere metus ē.
Nam si Paulus ea quæ audiuit raptus in tertium
calum ineffabilia dicit: quomodo nos expri-
mere possumus paternæ generationis archa-
num quod nec sentire possumus nec audire.
Verum si me ad consuetudinem trahis genera-
tionis humane: ut patrem dicas priorem. Vide
utrum ad generationem dei terrenæ genera-
tionis exempla conueniant. Si secundum ho-
minem loquamur negare non poteris prio-
res esse in homine patris quam filii passioēs.
Prior creauit: prior senxit: prior doluit prior
flevit. Si igitur hic tempore minor ille antiquior

passione. Si hic generationis incurrit aetate
 nec ille generandi euasit pudorem. Quid te ista
 questionum tormenta delectant? Audis dei
 filium; aut dele nomen aut cognosce naturam.
 audis uterum. agnosce generationis perspicue
 ueritatem. audis cor. uerbum intellige audis
 dexteram agnosce uirtutem. audis os. agno-
 sce sapientiam. Non haec sunt in deo corpora-
 liter aestimanda. Incomprehensibiliter gene-
 ratur filius. impassibiliter generat pater. &
 tamen ex se genuit. & ante omnem intel-
 lectum generat ut deus uerus deum uerum
 Pater diligit & tu discitis. Pater complacet &
 tu cum iudeis inuides. Pater honorat. & tu
 cum gentibus conuicias. Quaeris à me utri
 prior non possit esse qui pater est. Quiero
 à te ut doceas quando pater fuit prior. aut
 testimonis aut argumentis! collige ueritatem.
 Si testimonis! accepisti utique sempiternam
 dei esse uirtutem. Legisti etiam dicentem.
 israel si me audieris non erit in te deus re-
 cens. neque adorabis deum alienum. Aliud
 horum aeternitatem: aliud proprietatem +

substantiae indifferentis significat: ut neq po-
steriorem neque alterius diuinitatis filium ee
credamus. Nam si posterior est: recens est. & si
unus non e: diuinitatis alienus e. Sed nec po-
sterior: quia recens non est: nec alienus: quia
ex patre natus est. Sed si alienum putant:
cur adorant: cum scriptum sit. Neque adorab
deum alienum: aut si non adorant: taceant
& finis est. Neque sub religiosi nominis pro-
fessione decipiant. Haec nempe sunt testimo-
nia scripturarum: aut si habes aliud: proferre
debebis. Superest ut & argumentis ueritas +
colligitur quamquam etiam humanis testimo-
niis argumenta cedere soleant. Argumenta-
re tamen haeretice ut uoles. Vbi inquit ac-
cepimus eo qui natus priorem esse qui gene-
rat. Persequere igitur omnia uestigia consuetu-
dinis & si caetera conueniunt: non obusto qn
& usus requirant. Si autem nulla concordat
quemadmodum cum desint caetera hoc solu
exigis. Ergo quia usum requirit. Quando +
generatus e ex patre paruulus fuit. Vidisti
in curis infantulum uagientem. Processus

aliquos accepit ætatis. Si. u. infirmitatem gene-
 rationis habuit necesse ē ut non solum nascē-
 di sed etiam uiuendi inciderit infirmitatem.
 Sed fortasse eo prolaberis amentia: ut de fi-
 lio ista non abnuas qui eum ex infirmitate +
 metiris humana. Quid si deum negare non
 potes nomine infirmitate tamen hominem
 uis probare. Quid si dum filium discutis pa-
 trem arguis & dum christo ^{iu} prædicas patrem
 abiudicas. Nam si diuina generatio subiecta
 temporis fuit & id ex usu generationis usurpa-
 tur humana ergo & pater corporali utero po-
 tauit filium decem mensium curriculis onus
 uexit. Sed quomodo sine sexu altero genera-
 tionis usus. Vides sollemnem generationis se-
 riem non coepisse & tu partus cuiusdam co-
 poris necessitati putas fuisse sollemnes. Tu
 usum requiris ego sexum tu tempus exigit
 ergo ordinem. tu finem discutis. ego quaero
 principium. Nempe finis ex principio non
 principium pendet ex fine. Omne inquit he-
 reticus quod natum est principium habet. &
 ex tempore esse coepit. Quod ipsorum ore

lit dictum ego autem filium esse natum profi-
teor. quod reliquum est impietatis horresco.
Deum confiteris homo & tali circumscribis ca-
lumniam. Rursus obiciunt. Ergo non ē fili-
si non habet quod habent filii. Ignoscat mihi
pater ignoscat filius ignoscat & spiritus sanctus.
questionem pro pietate referre cupienti. Est
certe pater: & manet semper. Sunt etiam crea-
ture pro dispositione divina. Est ergo aliquid
eorum quod non subiectum ē aut locis aut
temporibus aut creationi aut causae alicui ut
auctori. profecto nihil. Quid ergo dicitis ē horum
aliquid quo egeat pater. Impium est dicere.
Ergo aut definite quae creaturarum sunt apta-
re divinitati aut si comparare contenditis co-
siderate quo uestra impietas procedat quod
absit ut vel in sensus nostros aliquando veniat.
Nos. h. piara responsionem tenemus. Namque
omnipotens deus est: & ideo nullo eorum pa-
ter indiget qui non habet mutationem sui
aliquam vel profectum quod nos egerimus.
Quorum infirmitas ex huiusmodi rebus p-
fectum accipit. Qui autem omnipotens est

14
utique non creatus est. Sine loco & supra te-
pora est. Nihil. u. ante deum imo hoc ipsum
uerbum ante deum dicere esse aliquid graue.
Ergo si ita est quia nihil eorum est in deo pa-
tre quæ profectum significant quia deus est &
nihil eorum aptum potest etiam dei filio ut
uel initium accipiat uel profectum quia deus
uerus ex deo uero ē. Ergo quia uisitatum non
reperimus ordinem adquiesce Arriane præcipu-
am christi generationem fuisse. Adquiesce inq̃
& si mihi non credis erubescere uel dei uocem +
dicentis. Cui me similem aestimaris? & iterum.
Quia non sicut ~~ut~~ homo ita & deus. Etenim si
operatio dei præcipua est & quia non manibus
aliquid operatur non labore conficit non die-
bus absoluit. Ipse. u. dixit & facta. Ipse man-
dauit & creata sunt. cur non credamus præ-
cipuam generationem esse eius in filio cuius
præcipuam creationem in operibus agnoscim?~
Dignum certe ē ut specialiter & præcipue ui-
deatur generasse filium. Habeat generatio-
nis inuitate gloriam qui habet potestatis i-
uitate gratiam. Non sola admirabilis ex præ-

generatio christi admirabilis etiam ipsa generatio
eius ex uirgine. Tu illam dicis nostrae simile
conceptionis & ego probo istam nostrae esse
dissimilem. Immo teipsum cogam frater. Dic quae
admodum natus sit ex Maria. quo usu uerum
eum habuerit uirginis. Quomodo sine se-
mine uiri partus. Unde uirgo pregnant. Quae
admodum puella matris ante fetus quam co-
pulam uxoris experta. Causa deerat: & gene-
ratur filius. Si igitur in uirginem usus defu-
it generationis humane quemadmodum in
deo patre propriae generationis usum requirit.
Qui certe usus in sexu est quia sexus in carne
est. Vbi ergo caro non est quemadmodum car-
nis infirmitatem exigit. Nemo meliorem di-
scutit. Credere tibi iustum est non discutere per-
missum est. Scriptum est. u. Omnia opera eius
in fide. Opera ergo in fide generatio sine fide.
Et discutimus quae non uidemus qui iubemur
credere magis quam discutere quae uidemus.
Dicit aliquis: Quomodo generatus sit filius qui
sempiternus quasi uerbum quasi splendor lu-
cis aeternae quia simul splendor operatur ut

nascitur. Apostoli istud exemplum est: non
 meum. Noli ergo credere quod fuit uel mom-
 tum aliquod quo fuerit sine sapientia deus +
 aut sine splendore lux. Noli arriane ex nr̄is
 aestimare diuina sed diuina crede ubi humana
 non inuenis. Rex gentilis in igne cum tribus
 pueris hebreis quatuor quasi angeli uidit figu-
 ram & quia prestare putabat angelis dei fi-
 lium quem non legit sed credidit indicauit.
 Abraham quoque tres uidit & unum adora-
 uit. Petrus in monte Moysen & Heliam cum
 filio dei uidit nec errauit in natura nec erra-
 uit in gloria. Denique quid facere deberet nō
 illos sed christum interrogauit. Nam & si tri-
 bus parabat obsequium vnus tamen expectaba
 imperium. Sed quoniam uel tabernaculorum
 numerum deferendum tribus simpliciter aesi-
 mauit: emendatur auctoritate dei patris dice-
 tis. Hic est filius meus dilectissimus ipsum au-
 dite. Hoc est. Quid conseruos tuos cum domino
 social tuo? Hic est filius meus. non Moyses fili-
 non Helius filius. sed hic est filius. Sensit apo-
 stoli emendationem procidit in facie g²nat²

patris uocem & filii claritate sed leuatur a filio
qui iacentes erigere conueniunt. Vnum uidet so-
lum uidet dei filium. Recesserunt et serui: ut
solus dominus qui solus designabatur filius uide-
retur. Quid igitur sibi uoluit illa uisio. nō eq-
uitatem christi seruorumque significans sed my-
sterium nisi ut appareret nobis quod Lex et p-
phete cum euangelio congruentes sempiternū
dei filium quem annuntiauerunt reuelarent.
Ergo & nos cum audimus ex uero filium ex
corde uerbum credamus quia non plasmatus
manibus sed ex patre^e natus non artificis opus
sed progenies est parentis & ideo dicit. Hic est
filius meus. Non dixit hic est temporalis non
dixit haec est creatura mea hic est seruus meus
sed hic filius meus quem uideris in gloria. Hic
est deus Abraham deus Isaac & deus Iacob q
apparuit in rubro Moyse de quo Moyse ait.
Qui est misit me. Non pater in rubro. nō pater
in heremo sed filius est Moyse locutus. Deus
hic est prophetarum. Filium ergo legimus. +
Mens tua percipit Lectionem & dat lingua tua
confessionem. Aufer hinc argumenta ubi fide

16
quaeritur. In ipsis gymnasiis suis iam dialectica
tacent. Non quaero quid loquantur philosophi
requiro quid faciant. Soli in suis gymnasiis re-
manerunt. Videte quam fides argumentis
preponderet. Illi quotidie cum suis consortibus
deseruntur. qui copiose disputant. Isti quoti-
dianie crescant qui simpliciter credunt. Non
creditur philosophis creditur piscatoribus non
creditur dialecticis creditur publicanis. Illi vo-
luptatibus & deliciis orbem ligauerunt. isti
ieiuniis & doloribus exuerunt. Plures itaque
iam coepit illicere iniuria quam voluptas.
Quid distant à gentibus arriani. Illi deos
appellant dispares sexu dissimiles potestate.
Isti trinitatem asserunt differentis divini-
tatis & dissimilis potestatis. Illi deorum suo-
rum principium asserunt temporale. & isti
christum cepisse ex tempore mentiuntur.
Nonne ex philosophia omnem impietatis
suae traxerunt colorem. Illi tamen quod ve-
nerantur amplificant. Isti dei filium creatu-
ram asserunt esse quod deus est.

P **ATVIT** arbitror Sancte Imperator +
neque dissimilem patri neque ex tempore
esse dominum ihesum. Restat ut illud q^d
sacrilegium redarguatur: & probemus crea-
turam non esse dei filium. In quo nobis prae-
sentis oraculum lectionis aspirat. Audiui-
mus. u. Legi dicente domino. Ite in orbem un-
iuersum: & predicate euangelium uni-
uersae creaturae. Qui in uniuersam creaturam
dicit nullam excipit. & ideo ubi sunt q^d
creaturam christum appellant. Nam si cre-
atura esset nunquid ipse sibi mandaret
euangelium predicari. Non igitur crea-
tura est sed creator qui docendae creaturae
discipulis suis mandat officium. Non cre-
atura christus. Vanitati. u. creatura subie-
cta est: sicut apostolus dixit. Nunquid ego
christus subiectus est uanitati. Rursus
iuxta eundem apostolum. Creatura conge-
misit: & comparturit usque nunc. Nun-
quid ergo christus congemiscit: & compar-
turit: qui nostros a morte gemitus libera-
uit. Creatura inquit liberabit a seruitute cor-

rephond. Vid.

nuptiis. Videamus igitur magnam inter creaturam
 & deum esse differentiam. distantiam.
 Quia seruitus creatura est. Dominus autem
 spiritus est. Vbi autem spiritus domini ibi liber-
 tas. Quis hunc induxit errorem ut eum qui
 creauit omnia qui fecit omnia diceret crea-
 turam. Nunquid ipse dominus se creauit. Sic
 u. Lectum est quod per ipsum omnia facta sunt.
 & sine ipso factum est nihil. Nunquid ipse
 se fecit. Si lectum est quod negari non potest.
 Quia deus in sapientia fecit omnia nunquid
 uerisimile uideri potest quia in se ipsa facta
 est sapientia. Legimus u. genitum. quia pa-
 ter dixit. Ex utero ante luciferum genui te.
 Legimus primogenitum filium. Legimus ui-
 genitum. Primogenitum quia nemo ante
 ipsum. Unigenitum quia nemo post ipsum.
 Legimus etiam generationem eius qui enar-
 rabit. Generationem eius inquit non creati-
 onem. Quis his tantis ac talibus conferri potest.
 Ostendit etiam dei filius distantiam generatio-
 nis & gratiae dicens. Ascendo ad patrem me-
 um & ad patrem uestrum. Separatio ista

diuersitatem ostendit: quod illius generator
noster creator sit. & addidit. Deum meum &
deum uestrum. Quia licet ipse & pater unū
sint: & illi pater sit proprietate naturae: nō
deus pater coeperit esse per filium: non naturae
iure sed gratiae: tamen utraque naturae hic
significari uidentur in christo & diuinitatis et
carnis. Diuinitatis ex patre: Carnis ex mēte.
Illa quae ante omnia ista quae ex uirgine.
Denique ante patrem ut filius nominauit.
Deum postea ut homo nuncupauit. Vbi quae
autem deum suum quod ex persona dicat ho-
minis testimonia docent. Deus deus meus re-
spice in me. quare me dereliquisti. & alibi.
De uentre matris meae deus meus es tu. &
supra. quasi homo patitur & infra homo est
qui ex matris uentre iactat. Itaque cū dicit
De uentre matris meae deus meus es tu. si-
gnificat eum qui pater semper erat: ex illo
deum sibi esse ex quo de matris uentre iac-
tatus est. Cum igitur in euangelio in apto
in prophetis generationem christi legerim.
unde audent dicere creatum esse ut factū.

Et quidem in quo creatum legerint in quo fa-
 ctum consyderare deberent. Edoctum est. u. dei
 filium de deo esse genitum de deo natum. fa-
 ctum autem in quo legerint diligenter aduer-
 tant. Non. u. deus factus sed deus dei filius na-
 tus est. Postea autem secundum carnem homo
 factus ex maria est. Si mihi non credunt cre-
 dant apostolo dicenti. Postquam uero uenit
 plenitudo temporis misit deus filium suum fa-
 ctum ~~est~~ ex muliere factum sub lege filium
 inquit suum. Non unum de multis nō co-
 munem sed suum. Suum cum dicit gñatio-
 nis eternæ proprietatem signauit. Hunc
 postea factum ex muliere asseruit ut factu-
 ra non diuinitati sed assumptioni corpōis
 ascriberetur. Factum ex muliere per car-
 nis susceptionem factum sub lege per ob-
 uerentiam legis. Generatio autem illa cœle-
 stis ante legem ista post legem. Vnde et
 illud uane iactare consueuerunt. Quia
 scriptum est. Et dominum eum & christū
 fecit deus. Imperiti legunt totum & intelli-
 gunt. Sic. u. scriptum est. & dominū eum

& christum fecit deus hunc ihesum quem uos
crucifixistis. Non diuinitas crucifixa sed caro
est. Hoc tu utique fieri potuit quod potuit
crucifigi. Non ergo factura dei filius. Facessat
igitur & illud de quo calumniari solent et
discant quemadmodum dictum sit. Dominus
creauit me. Caro deum agnoscit. gloria pre-
signat. Creatura nostra dominum confitetur
caritas patrem nouit. Itaque quis ignoret: quod
ob causam incorporationis hoc dicitur. In
eo igitur se creatum dicit & in quo & homines
testificabatur dicens. Quid me queritis in-
terficere occidere hominem. in quo et cru-
cifixus & mortuus & sepultus est. Nec du-
bitandum quid quasi preteritum posuit: quod
erat futurum. Haec. u. consuetudo est prophe-
tie ut quae futura sunt uel quasi praesentia
uel quasi facta dicantur. Denique in psal-
mo uigesimo primo Legisti. Tauri pingues ob-
sederunt me. Legisti etiam. Diuulserunt s
uestimenta mea. Quod & euangelista de
tempore passionis prophetatum esse signifi-
cat. Deo. u. quae sunt futura: praenuntia sunt.

& ei cui præcognita sunt omnia uentura pro
 factis sunt. Sicut scriptum est. Qui fecit quae fu-
 tura sunt. Nec mirum si ante secula fundatum
 se esse dicit. Cum legeris prædestinatum ante
 tempora secularia. Quod uero de incarnatione
 id uideatur expressum declarant sequentia. Sa-
 pientia inquit edificauit sibi domum: excidit
 columnas septem & interfecit suas hostias & mi-
 scuit in cratere uinum suum & parauit mensam
 suam & misit seruos suos conuocans cum altis-
 sima prædicatione dicens. Qui est insipiens de-
 clinet ad me. Nonne in euangelio post incarna-
 tionem hæc omnia uidimus esse completa.
 Quod sacri conuiuij celebrauit mysteria. Quod
 apostolos misit & clamauit uoce dicens. Sigs-
 fitur ueniat ad me & bibat. Ergo sequentia re-
 spondent prioribus & totius cursus incarnatio-
 nis uidemus prophetia expositione digestum.
 Multa alia documenta præsto esse possunt hu-
 iusmodi de incarnatione dictum uideri. Sed me
 non inuoluo libris ne tractatus uideatur esse
 diffusior. Nunc ipsos Arianos interrogo. ut
 idem putent esse genitum quod creatum.

Si. u. distat inter creatum & genitum ut ego arbi-
tror cum legerimus non unque idem & genitum
intelligimus & creatum. Dicant igitur genitum ex
patre ex uirgine procreatum. aut dicant quomodo
dei filius sit & genitus. & creatus. Vna natura &
maxime dei diuersitatem non recipit. Certe facit
lat nostra sententia. Paulum interrogemus quid
spu dei plenus has prouident questionis genera-
liter contra gentes / specialiter contra arrianos lo-
cutus ait diuino iudicio eos esse damnatos. qui
seruirent creature potius quam creatori. Pro-
hibet itaque ne Paulus creature seruiret: &
christo admonet seruendum. Non ergo creatura
christus Paulus inquit seruus ihesu christi. et bo-
nus seruus qui dominum recognoscat. ipse crea-
tura nos seruire prohibet. Quemadmodum ipse
ergo christo ipse seruiret si creaturam christum
putaret? Aut igitur designent quem creaturas
appellant aut designant quem colere se sinunt.
dicere creaturam. Ne sub appellatione uultorum
sacrilegia grauiora committant. Derisibilior
est. u. domesticus hostis quam extraneus. Et
grauius scelus ut aduersus christum abuteretur

christi nomine. Quem igitur meliorem interpretem
 quærimus scripturarum quam illum doctorem
 gentium uas electionis electum de persecutoribus,
 qui iesum quem persecutus fuerat fateretur.
 Legerat utique Salomonem plusquam arrius:
 & erat peritus in lege & ideo quia legerat non
 creatum christum dixit esse sed genitum. Lege-
 rat. u. ipse dixit & facta sunt ipse mandauit
 & creata sunt. Nunquid dicto factus est christus.
 Nunquid mandato creatus est christus. Quomodo
 autem creatura in deo esse potest. Etenim deus
 nature simplicis est non coniunctus atque com-
 positus: cui nihil accidat sed solum quod diui-
 num est in natura habeat sua: & nunquam
 complendus adimplens omnia nusquam con-
 sulus penetrans omnia nusquam ipse penetra-
 dus ubique totus. Vno eodemque tempore ut
 in celo uel in terris uel in nouissimo maris
 presens. Visu incomprehensibilis. tatu ininte-
 pretabilis. sensu inestimabilis. fide sequendus.
 religione uenerandus. Et quicquid religiosius
 sentiri potest: quicquid præstantius ad decorem
 quicquid sublimius ad potestatem. In hoc deo

intelligas conuenire. Ergo quia in filio compla-
cet pater crede. quia dignus pater filius. Vnde
non solum deus. sed etiam uerus deus. Verus à
uero. & à deo uerus: ut ipse sit ueritas. Itaque
si nomen querimus: ueritas est. Si maiestatem
querimus naturalem consequens dei filius uerus
est ut proprius. Scriptum est. u. Qui filio prope
non pepercit sed pro nobis omnibus tradidit eum.
Tradidit utique secundum carnem. Proprietas
diuinitatis est. Si naturalem ergo maiestatem
querimus genitus ē. Siquis autem genitum
inficiatur proprium negat. Qui proprio abnu-
it commune ceteris arbitrat. Si uero gēatio-
nis ipsius proprietatem requirimus: ex deo exi-
uit. Nam cum in uisu nostro id sit exire quod
iam ex interioribus secretis prodire uideatur:
quod exire perhibetur angustis licet sermōib;
proprietatem diuine generationis aduertimus.
ut non ex loco aliquo uideatur exisse sed ut
deus ex deo filius ex patre. Nec uideatur ex
coepisse ex tempore qui ex patre nascendo
prodiit ut dixit ipse qui natus est. Ex ore
altissimi prodit & ueni. Sed si naturam nō

agnoscunt si non credunt scripturis uel operibus
 credant. Qui dicit faciamus nisi ei quem uerus
 filium sciret: nisi ubi ueram suam imaginem
 recognosceret: Non est unum adoptiuus & uerus.
 Nec sic filius diceret unum sumus si se cum uero
 qui uerus non erat ipse conferret. Turbati in
 fredo apostolorum dicit sed adhuc non creden-
 tium chori ubi primum sub pedibus domini
 ludere aquas & inquieto maris aestu deambu-
 lantis domini super aquas intrepida uidere ne-
 scia subitoque nauis fluctibus turbaretur &
 ubi eam tamen christus ascendit placidata eq-
 ua & elementa conspexere famulantia: uerum
 dei filium crediderunt dicentes: Vere filius dei
 est. Hoc idem centurio cum alijs qui secum
 erant tremefactis mundi cardinibus in passi-
 one domini confitetur & tu heretice negas.
 Centurio dicit uere filius dei erat iste. Erat
 inquit Centurio & arrianus dicit non erat.
 Ille ergo generationis & ueritatem & aeterni-
 tatem asseruit manu cruentus sed mente de-
 uotus. Tu heretice ueritatem generationis ne-
 gas tempus ascribes. Vtinam manus potius

quam animum cruentasles. Sed nec manu inno-
cens & mente feralis. Quantum in te est mortem
inters qui infirmum opinaris. Imo quod grauius
est & si diuinitas uulnus sentire non possit quod
in te tamen est maiestatem suam in christo non
corpus interficere conaris. Verum igitur deus
dubitare non possumus quomodo uerum dei filium
& carnifices crediderunt & daemones fatebantur.
Quorum nunc non testimonia requiruntur
sed tuis tamen sacrilegiis praefertuntur. Illos vi-
minauius ut erubesceres. Diuina quoque
responsa adhibuius ut crederes.

EV S Igitur ex deo lumen de lumine ue-
rus deus de deo uero ex patre natus non
factus unius substantiae cum patre. Sic nepe-
nostri secundum scripturas dixerunt patres.
Qui etiam sacrilega dogmata ideo suis intere-
da praeuocare decretis ut anni perfidia ipsa se
proderet ne quasi fucis quibusdam & colorib;
illita uelaretur. Fucum enim faciunt qui non
audent explicare quod sentiunt. Censoriae itaq;
impietatis arriana non expositione reueratur. b

damnatione detegitur ut qui curiose gestit audiri
 prius damnatam cognosceret ne laberetur quā
 expositam audiret ut crederet. Eos inquit qui
 dicunt erat quando non erat & ante quam na-
 sceretur non erat & qui ex nihilo factum aut ex
 alia substantia uel uia dicunt esse aut muta-
 bilem & conuertibilem dei filium: anathemati-
 zat catholica & apostolica ecclesia. Accepisti San-
 cte Imperator eos qui talia asserunt iure dāna-
 tos non humana industria non composito aliq̃
 trecenti decem & octo ut supra pressius dixi Epi-
 scopi ad concilium conuenerunt. Sed ut i nūo
 eorum per signum sue passionis & nominis do-
 minus ihesus suo probaret se adesse concilio crux
 in trecentis ihu nomen in decem & octo est sacē-
 dotibus. Hoc & in Ariminensi concilio habuit p̃-
 ma confessio: & post Ariminense concilium fā
 correctio. Confessionem epistola ad Imperatorem
 Constantinum missa testatur. Correctionem se-
 cuta concilia continentur. Arrius ergo dicit erat
 quando nō erat. Sed scriptura dicit erat, nō dicit
 non erat. Denique Iohannes scripsit in euanglio
 In principio erat uerbum & uerbum erat apud

deum & deus erat uerbum. Hoc erat in principi
apud deum. Ecce quoniam erat & nusquam dix
quod non erat. Cui ergo credimus Iohanni in
christi pectore recumbenti an Arrio inter effu
sa se sua viscera uoluitanti. ~ Ut agnosceremus
similem Iudae proditoris Arrii quoque fuisse
perfidiam quem similis poena damnavit. Effu
sa sunt enim Arrii viscera pudet dicere ubi.
Atque ita crepuit medius. Prostratus in faciem
ea quibus christum negauerat foeda ora pollu
tus. Crepuit sicut etiam de Iuda Petrus apostolus
dixit. Quia possedit agrum de mercede iustu
sticiae & in faciem prostratus crepuit medius &
effusa sunt omnia viscera eius. Non est fortui
ta mors ubi in sacrilegio pari poena parile po
sit exemplum. Ut idem subirent supplicium:
qui eundem dominum negauerunt: & qui
eundem dominum prodiderunt. Veniamus ad
alia. Arrius dicit ante quam nasceretur non
erat. Sed scriptura dicit omnia esse per filium.
Quomodo ergo alijs dedit esse qui non erat. Cui
autem dicit impius quando & ante haec utique
duo uerba tempus ostendunt. Quomodo ergo

negant tempus ante filium: & uolunt prius
 fuisse quae temporis sunt cum id ipsum qua-
 do & ante & aliquando non fuisse sit temporis.
 Arrius dicit ex nihilo dei filium. Quomodo ergo
 dei filius? Quomodo paterno generatus ex utero?
 Quomodo eructuatum ex corde uerbum legit?
 nisi ex intimo & inestimabili patris intelliga-
 tur ut scriptum est: prodisse secreto. Filius eim
 aut per adoptionem aut per naturam est. Per
 adoptionem nos filii dicimur. Ille per ueritatem
 naturae est. Quomodo ergo ex nihilo ille qui ex
 nihilo fecit omnia? Non habet filium qui ne-
 scat unde sit. Denique nec iudei habebant fi-
 lium quia unde esset nesciebant. Arrius dicit
 ex alia substantia. Quae igitur alia substantia
 aequatur dei filio ut ex ipsa dei filius sit? Ar-
 rius dicit creaturam dei filium non sicut creatu-
 ras ceteras. Quae. u. creatura sicut alia creatu-
 ra est. homo non ut angelus terra non ut ce-
 lum sol non ut aqua lumen non ut tenebrae.
 Nihil ergo praeterendo donauit. Sed ad simple-
 ces decipiendos misero colore fraudem suae i-
 pietatis obduxit. Arrius dicit mutabilem

& conuertibilem dei filium. Quomodo ergo d's
si mutabilis cum ipse dixerit ego sum ego sum
& non sum mutatus. Vere nunc mihi pro-
pheticum illud est confutendum: quod prophe-
taturus de domino praeiungit Esaias dicens.
O miser ego & compuncto corde qui cum im-
munda labia habeam: in medio quoque po-
puli inhabitem immunda labia habentis. Vi-
di dominum Sabaoth. Ergo si Esaias miser
se dicit qui uidit dominum Sabaoth quid +
ego de me dicam qui immunda labia habes
cogor de dei generatione trahere. De his que
metuo locuturus erumpo cum David de hi
que sciat ori suo custodiam petat. O si mihi
quoque unum de Seraphim candentem illu
carbonem quem de altari diuino sumpsit:
utriusque forcipe deferens testamenti immu-
da adurat labia aut quia tunc Seraphim de-
scendit in figuram ad prophetam. Tu autem
domine reuelato mysterio ad nos in carne +
uenisti: non per Legatum neque per nunciu:
sed ipse per te ab occultis meis conscientias
meas mundes: ut & ego quoque dudum

immundus sed iam per tuam misericordiam
 fide mundus illud dauidicum canam dicens.
 Psallam tibi in cithara. deus israel. Gaude-
 bunt labia mea cum cantauero tibi. & anima
 mea quam redemisti. Itaque domine calu-
 niatores tuos & hostes relinquens conferte
 ad nos & sanctifica aures principis Gratia
 omniumque preterea quorum inmanibus
 hic libellus uenerit uacuas mihi presta nec
 ubi audite perfidiae sordes resideant. Emun-
 da ergo emunda aures non fontanis poculis
 nec fluuiali haustu nec susurri praeter meantis
 friuolis sed sermonibus ad uicem aquarum ope-
 rantibus supra nitorem aquarum perspicuis
 & omni purioribus uuae. Illis utique sermo-
 nibus quibus dixit. si fuerint peccata uestra +
 sicut foenicium ut niuem dealbabo. Est etiam
 poculum quo secreta mentis mundare consue-
 sti. poculum non naturae ueteris nec ex uite
 sollemni sed poculum nouum de celo delatum
 in terra expressum ex illo botrione peregrino
 qui sicut uua de uite ita ille in carne crucis
 pependit ex ligno. Ex hoc ergo botrione est

uinum quod lætificat cor hominis sobrieta-
tem inebriat crapulam fidei & ueræ religiōis
exaltat crapulam castitatis infundit. Hoc igit̃
uino domine deus meus domine aures aug-
sti mentis emunda ut sicut uino naturali ho-
mines inebriati quietem diligunt timorem mō-
tis expellunt. Iniurias non sentiunt aliena
non querunt suorum obliuiscuntur. Ita etiā
uino tuo crapulatus pacem diligat: & fidei ext-
tatione securus mortem infidelitatis ignoret.
patientiam caritatis exhibeat sacrilegia alie-
na non teneat fidem etiā pignorum suis
proferat secundum quod scriptum ē. Relin-
que omnia tua & ueni sequere me. Hoc uino
domine ihesu sensus etiam nostros dilue ut
te adoremus te colamus canamus uisibilem &
inuisibilem creatorem. Non potes ergo inui-
sibilis aut bonus non esse quæ etiam tuis
operibus contulisti.

ATIS UT ARBITROR LIBRE
 SUPERIORE SANCTE IMPe-
 rator edoctum est sempiternū
 esse dei filium non dissimilem
 patri genitum non creatum. De-
 um quoque uerum dei filium
 scripturarum lectionibus approbauimus et
 aptis maiestatis suae indicis designatum. Itaq;
 quanuis ista ad fidem copiose redundantia
 sint quod ad fontis meatu magnitudo plerūq;
 decurrentis fluminis aestimatur tamen quo
 purius niteat fides tripertita uidetur deriuā-
 da distinctio. Sunt. 4. euidentia indicia quae
 proprietatem deitatis ostendant. Sunt quae
 similitudinem patris & filij. Sunt etiam quae
 perspicuam diuinæ maiestatis exprimant
 unitatem. Proprietates itaque sunt generatio
 dei filius uerbum similitudinis splendor cara-
 cter speculum. imago unitatis aeternae. sapi-
 entia. uirtus. ueritas uita. Haec indicia dei
 ita filium signant ut ex his & sempiternum
 patrem esse cognoscas nec ab eo filium discre-
 pantem ex eo. 4. qui est generatio. Ex seipso

deus. ex patre filius. ex deo uerbum splendor
glorie caracter substantie speculum dei ma-
iestatis imago bonitatis. De sapiente sapientia
de fonte uirtus de uerbo ueritas. de uiuente ui-
ta. Concordant igitur patris & filii indicia qui-
bus non discordare inter se sed unius maiestatis
esse nemo dubitauerit. Quorum singulorum p-
feremus exempla nominum nisi eo artandi ser-
monis studio teneremur. Itaque principium fi-
dei nostrae est scire quod genitus est dei filius.
Si genitus non est nec filius est. Nec satis est
dixisse filium nisi & unigenitum filium de-
signaueris. Si creatura est deus non est. si deus
non est nec uita est. Si non est uita. nec ue-
ritas est. Ergo tria. id est generatio filius
unigenitus principaliter & proprie indicant ex
deo filium. Tria sequentia id est deus uita ue-
ritas uirtutem eius manifestant quia condidit
& fecit subsistere creaturam. In ipso. u. uiui-
mus & sumus & mouemur. Sicut ait Paulus.
& ideo in illis tribus proprietatis filii. In istis ali-
is paternae ac filii operationis unitas declarat.
Imago quoque & splendor & caracter dicitur

dei filius quia hæc incomprehensibilem et in-
 uestigabilem paternæ diuinitatem maiestatis
 in filio expressam similitudinem reuelarunt.
 Hæc quoque tria uidimus ad similitudinem
 pertinere. Reliquum est uirtus sapientia iusti-
 cia ut his singulis operationis eternitas proba-
 retur. Definitiones autem istæ sunt quæ non
 queunt solui. Si ex nihilo est non est filius. Si
 creatum est non est creator. Si factura est non est
 omnium factor. Si discens non præcognitor. Si
 accipiens non perfectus. Si proficiens non est
 deus. Si dissimilis non imago. Si per gratiã non
 per naturam. Si bonitatis expers auctor ma-
 licie. Nemo. u. bonus nisi unus deus. Stupro
 itaque ad reliqua. & toto corpore animoque
 deficiõ esse aliquos homines uel purius non
 homines sed humana adopertos specie intus de-
 mentie bestialis qui post tanta domini & tam
 diuina beneficia bonum negent ipsum auctore
 bonorum. Scriptum est inquiunt. Nemo bonus
 nisi unus deus. Scriptum agnosco. Sed littera
 errorem non habet. Utinam Arriana interpre-
 ratio non haberet apices sine crimine sunt #

sensus in crimine. Dictum domini salutaris ag-
sco. Sed consideremus quando dicat cui dicat qua
circumspectione dicat. Dicit utique in hominis for-
ma dei filius & dicit scribe ei scilicet qui magister
bonum dei filium nominaret Deum negaret.
Quod ille non credidit. Christus adiungit ut di-
filium non ut bonum magistrum sed ut bonū
deum credat. Nam si ubi unus deus dicitur ne-
quaquam tamen dei filius à divinitatis pleni-
tudine separatur. Quomodo ubi unus deus bo-
nus nuncupatur à plenitudine divinae boni-
tatis unigenitus excludit. Necesse est igitur
aut deum negent dei filium aut deum bonum
esse fateantur. Et ideo circumspectione celesti +
non dixit nemo bonus nisi unus pater. Sed ne-
mo bonus nisi unus deus. Pater. id est proprium
& generantis ē nomen. Deus autem unus
nequaquam deitatem trinitatis excludit. Et ideo
natura laudatur. Bonitas ergo in natura est
dei & in natura dei etiam dei filius. Et ideo nō
quod singularitatis sed quod unitatis est predi-
catur. Non igitur à domino bonitas negatur
sed talis discipulus refutatur. Nam cū scriptura

dixisset. Magister bone. Respondit dominus. quod
 me dicis bonum. ~ Id est quem deum non credis.
 Non est satis ut bonum dicam. Non tales ego que-
 ro discipulos qui me magis secundum hominem
 magistrum bonum quam secundum diuinitate
 deum bonum credant. Sed nolo prerogativa na-
 turæ suæ utatur. Non dicat bonus si non mere-
 tur à nobis si hoc non meretur operibus si benefi-
 ciis non meretur. Abdicetur suæ iure nature
 subdatur nostro iudicio qui iudicaturus de nobis
 ē. Hicne hicne non bonus. ~ Ergo non bonus
 qui bona tribuit mihi. ~ Qui cum sexcenta milia
 populi iudeorum persecutoribus suis cederent
 debiscentem subito Rubri maris ætbi indiuiduū
 aquarum mole diuisit. ut fideles circumfusa ū-
 da muniret. Infidos refusa demergeret. Hicne
 non bonus cuius imperio maria solidata fugien-
 tibus saxa sunt humefacta sitientibus ut opus
 ueri agnosceretur auctoris cum humor rigesce-
 ret petra inundaret. ~ Quod ut agnosceret opus
 christi. Apostolus dixit. Petra autem erat chri-
 stus. Hicne non bonus qui tam innumera po-
 puli milia nequa incesseret fames ī deserto

pauit pane caelesti sine usu laboris cum fructu
quietis. Ita ut eorum per quadraginta dies annos
nec uestimenta ueterascerent nec calciamenta te-
rerentur. Instar fidelibus future resurrectionis
ostendens. Quod nec factorum decora splendido-
rum nec circumfusae uirtutis nitor nec uitae
cursus periret humanae. ~ Hicane non bonus q
nobis caelum fecit esse quod terra est ut sicut i
caelo quasi in saeculo quodam stellarum lucetum
refulgent globi: ita etiam apostolorum & mar-
tyrum & sacerdotum uice stellarum splendorum
toto illucescerent chori mundo. ~ Ergo non
solum bonus sed etiam pastor bonus hoc e non
sibi tantum sed etiam ouibus suis bonus. Bon
u. pastor animam suam ponit pro ouibus suis.
Posuit plane animam suam ut nostram leuaret.
Sed pro diuinitatis potestate posuit & sumpsit
Sicut scriptum e. Potestatem habeo ponendi alias
meam & potestatem habeo sumendi eam. Nul-
lus eam tollit a me sed ego & ipse pono eam.
Vides bonitatem quia sponte posuit. Vides pote-
statem quia sumpsit. Et tu bonum negas cum
ipse de se in euangelio dixerit. Si ego bonus

oculus tuus quare nequam. ~ Ingrate quid agi.
 bonum negas per quem bona speras. si tamen
 credas. ~ Bonum negas qui dedit nobis quod
 oculus non uidit nec auris audiuit. ~ Mihi ex-
 pedit ut bonum credam. Bonum est. u. confide
 in domino. Mihi expedit ut domino confitear.
 Scriptum est. u. Confitemini domino quoniam
 bonus. Mihi expedit ut iudicem meum bonū
 arbitrer. Sed fortasse non credas aliis, nō cre-
 das filio audi patrem dicentem. Eructauit cō-
 meum uerbum bonum. bonum ergo uerbum
 est. Verbum hoc ē de quo scriptum ē. Et uerbū
 erat apud deum & deus erat uerbum. Ergo si
 uerbum bonum ē filius autem dei uerbum ē.
 Bonus utique deus ē dei filius etiam si nō pla-
 ceat Arrianis. Sed quid dubitamus. Credidit
 iam ecclesia bonum & confessa dicendo ē. Osta-
 letur me ab osculo oris sui. Quoniam bona
 ubera tua super uinum. Bonus ergo ille nos
 legis & gratiae nutrit uberibus celesti curas ho-
 minum predicatione demulcens. & nos bonū
 negamus cum sit imago ueritatis exprimes
 eternae in se bonitatis effigiem sicut & supra

ostendimus scriptum. quia ipse speculum sine
macula & imago ueritatis illius.

ED quid uobis uidetur qui bonum & uerum
deum dei filium denegatis. Cum scriptum +
sit quod nullus deus nisi unus. Nam & si sūt
qui dicantur dii an inter eos christum annū-
tis. qui dicuntur & non sunt cum speciale sit
eius ut semper sit, & propter ipsum bonus et
uerus alius deus non sit. quoniam in ipso est
deus. Speciale autem etiam patri sit ut post +
ipsum uerus alius deus nō sit. quia unus do-
minus. Nec iuxta Sabellianos patrem filiū.
que confundens. nec iuxta arrianos patrem fi-
liūque serernens. Pater. u. & filius distinctionē
habent ut pater & filius. separationem divini-
tatis non habent.

TAQVE cum uerus & bonus dei filius ergo
patris & filii una est omnipotentia. Sed tam
unus deus omnipotens quia unitatis est. Atq;
ut scias Imperator Augustus christum esse q
locutus ē in prophetis in euangelio tanquam

in prædestinatione euangelii per Esaiam dicit
 Ipse qui loquebar adsum. Hoc est adsum in
 euangelio qui loquebar in lege. Deinde alibi.
 Omnia quæ pater habet mea sunt. Quæ sunt
 omnia. Non uenique locutus est de creatis. +
 hæc. u. facta per filium. Sed ea quæ pater ha-
 bet idest eternitatem maiestatem diuinita-
 tem quæ nascendo possidet. Ergo eum q̄ oīa
 habet quæ pater habet. Scriptum est. u. Oīa
 quæ pater habet mea sunt. omnipotentem
 esse dubitare non possumus. Nec uereor ne
 quia scriptum est de deo beatus & solus potes
 ab eo dei filius separetur. Cum scriptura deū
 solum potentem dixerit non solum patrem
 & ipse de christo deus pater asserat per pro-
 phetam. Posui adiutorium super potentem.
 Non ergo pater solus potens sed potens etiam
 dei filius. In patre. u. laudatur & filius. Certo
 ostendat aliquis quid sit quod non possit di-
 filius. Quis ei adiutor cum celum faceret fu-
 it. Quis adiutor cum conderet mundum.
 An qui in constitutione angelorum & domi-
 nationum adiutore non eguit eguit ut

hominem liberaret. Scriptum est inquit.
Pater meus si possibile est transfer à me ca-
licem hunc. Et ideo si omnipotens est quomodo
de possibilitate abegit. Verba inquit chri-
sti sunt. Verum dicis. Sed quando & in qua
forma loquatur. aduerte. Hominis fragilita-
tem gerit. hominis assumpsit affectum.
Denique supra habes: quia progressus pu-
illum procidit in faciem suam orans & dicens.
Pater si possibile est. Non ergo quasi deus sed
quasi homo loquitur. Deus. u. possibile aut
impossibile nesciebat. aut aliquid impossi-
bile deo. cum scriptum sit. Impossibile. u.
tibi nihil est. De quo autem dubitat. de se
an de patre. De eo utique cui dicit. Trans-
fer. & dubitat hominis affectu. Ergo pro-
pheta non putat aliquid impossibile deo.
Propheta non dubitat & filium dubitare
tu credis. Num inter homines constitues
deum & dubitat de patre deus & de morte
formidat. Timet ergo christus. & cum pe-
trus non timeat. christus timet. Petrus
dicit. animam meam pro te ponam.

Christus dicit anima mea turbatur. Vtrunque
 verum est & plenum utrunque rationis quod &
 ille qui est inferior non timet & ille qui superius
 est gerit timentis affectum. Ille .i. quasi homo
 vim mortis ignorat. Iste quasi deus in corpore
 constitutus fragilitatem carnis exponit: ut eos
 qui sacramentum incarnationis abiurant ex-
 cluderetur impietas. Denique & hæc dixit: &
 Manicheus non credidit. Valentinus negavit
 Martion fantasma iudicavit. Eousque autem
 hominem quem veritate corporis demonstra-
 batur æquabat affectu ut diceret. Sed tamen non sicut
 ego volo sed sicut tu vis. Cum utique similiter
 sit christi velle quod pater vult cuius similiter
 est facere quod pater facit. Quo loco etiam illa
 uestra questio contineatur: quam soletis obicere
 quid dixit dominus. Non sicut ego volo sed si-
 cut tu vis. & alibi. Ad hoc descendi de celo non
 ut faciam voluntatem meam sed voluntatem
 eius qui me misit. Ergo ut quasi interposi-
 tis plenioris expositionis paulisper induciis
 ait dixerit si possibile est voluntatis interim
 libere dominum fuisse doceamus. In tantis

processistis impietatis ut denegetis quod filius
dei liberæ voluntatis sit. At certe soletis etiam
sancto spiritui derogare. Et negare non potestis
scriptum esse. Spiritus ubi uult spirat. Vbi
uult inquit. non ubi iubet. Ergo si spiritus
ubi uult spirat filius quod uult non agit. &
certe idem dei filius in euangelio suo dicit. Vbi
uelit aspirandi suppetere spiritui facultatem.
Nunquid ergo superior esse fatetur quia illi
licet quod sibi non licet. Apostolus quoque dicit.
Quia omnia operatur unus atque idem spūs
diuidens singulis prout uult inquit. Hoc ē
pro liberæ voluntatis arbitrio non pro neces-
sitatis obsequio. Ergo diuidit spūs prout uult
filius dei non liberat quem uult. Sed audi
etiam ipsum agere quod uult. Dixit enim. ut
faciam uoluntatem tuam deus uoluit. & alibi
Voluntarie sacrificabo tibi. Scit sanctus
apostolus Petrus. Ihesum in potestatem habere
quæ uellet. & ideo cum uideret ambulare
eum supra mare ait. Domine si tu es iube
me uenire ad te super aquam. Petrus credidit
quia si christus iubeat. nature possit cōditio

mutari: ut humanis se subiiciat unda uestigiis
 & discrepantium naturarum possit convenire
 concordia. Petrus poscit ut iubeat non ut roget
 christus. Christus non rogavit sed iussit et fa-
 ctum est. & Attius contra dicit: Quid est tam
 quod pater velit & filius nolit. aut filius velit
 & pater nolit. Pater quos vult iustificat: & fi-
 lius quos vult iustificat. sicut scriptum est.
 Dicit nunc quos iustificaverit filius & pater
 iustificare noluerit. Cum autem filius q̄s
 velit iustificet & operatio una sit. vides q̄
 non solum filius voluntatem patris sed etiā
 pater filii faciat voluntatem. Quid est enim
 quod iustificare nisi per filii passionem.
 Passio autem christi voluntas ē patris. Quos
 ergo filius iustificat per patris iustificat vo-
 luntatem. Vna igitur est voluntas. Quae autē
 voluntas patris nisi ut veniret christus in
 hunc mundum & nos mundaret à vitis.
 Audi Leprosam dicentem. Si vis potes me
 mundare. Respondit christus. volo. & statim
 sanus factus ē. Vides filius suae arbitri volū-
 tatis est. & christi voluntas eadem q̄ patris ē

Quaquam cum dixerit. Omnia quae pater
habet mea sunt. sine dubio quia nihil excepit
quam pater habet eandem habet & filius vo-
luntatem. Vna ergo voluntas ubi una operatio.
In deo .i. voluntatis series operationis effectus
est. Sed alia voluntas hominis. alia dei. Denique
ut scias vitam in voluntate esse hominis quia
mortem timeamus passionem autem christi in
voluntate divina ut pateretur pro nobis. cum
Petrus uellet dominum a passione liberare re-
uocare. dominus ait. Non sapis quae dei sunt
sed quae sunt hominum. Suscepit ergo volun-
tatem meam. Suscepit tristitiam meam. Confi-
denter nomino tristitiam quia crucem praedico.
Mea est voluntas / quam suam dixit. Quia
ut homo suscepit tristitiam meam. Ut homo lo-
cutus est. & ideo ait. Non sicut ego uolo sed sic
tu uis. Mea est tristitia quam meo suscepit af-
fectu. Nemo .i. mortuus exultat. Mihi com-
patitur mihi tristis est. mihi dolet. Ergo pro me
& in me doluit quia pro se nihil habuit quod
doleret. Doles igitur domine ihesu non tua sed
mea uulnera. non tuam mortem sed nostram

infirmitatem. Sicut ait Propheta. Quia pro nob
 dolet. & nos domine aestimauimus te esse in
 doloribus cum tu non pro te sed pro me dolere.
 Sed quid mirum si pro omnibus doluit qui p
 uno fleuit. Quid mirum si moriturus pro oī
 bus redeat. qui Lazarum resuscitaturus illa
 chrymat. Verum & ibi pie sororis lachrymā
 commouetur quid mentem humanam tangē
 bant. & hic alto operatur affectu. ut sicut nōl
 eus mortem abstulit. luor eius ulcera nostra
 sanauit. Ita etiam mærorem nostrum mæror
 eius aboleret. Ut homo ergo dubitat. ut homo
 turbatur. Non turbatur virtus non turbatū
 eius diuinitas. Sed turbatur anima turbatū
 secundum humane fragilitatis assumptionē.
 & ideo quia suscepit animam suscepit & ita
 animæ passiones. Non. u. deus eo quod deus
 erat aut turbari aut mori posset. Denique
 deus. deus inquit meus quare me dereliquisti.
 Ut homo ergo loquit meos circumferens metu
 qui in periculis positi a deo deseri nos putam.
 Ut homo turbatur ut homo flet ut homo crv
 cifigitur. Sic. u. apostolus Petrus ait christo

passo secundum carnem. Caro igitur ē igitur
passa. diuinitas autem mortis libera. Passiōi
corpus nature humane lege concessit. An
uero mori diuinitas potest cum anima non
possit. Nolite inquit timere eos qui corpus
possunt occidere animam autem non pos-
sunt. Si ergo anima occidi non potest quo-
modo diuinitas potest.

¶ I ergo anima occidi non potest quomodo
diuinitas potest. Vnde illud quod lectus
ē dominum maiestatis crucifixum esse
non quasi in maiestate sua crucifixum pu-
temus. Sed quia idem deus idem homo. p
diuinitatem deus. per ^{an}susceptionem carnis
homo Ihesus christus ^{an} maiestatis dicitur +
crucifixus. quia confor utriusque nature
idest humane atque diuine in natura
hominis subiit passionem. ut indiscrete
& dominus maiestatis dicatur esse qui +
passus ē & filius hominis sicut scriptum
ē. qui descendit de celo. Per naturam +
igitur hominis: & dubitauit & rediuit.

& resurrexit.

& resurrexit. Quod .n. ceciderit hoc resurget
 Per naturam hominis dicat. Vado ad patre
 quia pater maior me est. Quomodo uadit ni-
 si per mortem & uenit nisi per resurrectio-
 nem. Neque .n. deus de loco ad locum tran-
 sit qui ubique semper ē. Ut homo ē q̄ ua-
 dit ipse qui uenit. Denique & alibi dicit. +
 Surgite eamus inquit. In eo ergo uadit et
 uenit quod est commune nobiscum. Nam
 quomodo potest minor esse deus cum deus
 perfectus & plenus sit. Sed minor in nā
 hominis. Si in hoc minorem dicit negare nō
 possum. Sed ut uerbo utar scripturæ nō mi-
 nor natus sed minoratus. hoc est minor fact⁹
 ē. Quomodo autem minor factus ē: uili q̄
 cum in forma dei esset non rapinam arbitra-
 tus ē esse se equalem deo. sed semetipsum
 exinaniuit. non amittens utique q̄d erat
 sed assumens quod non erat. quia serui for-
 mam accepit. Denique ut sciremus per
 susceptionem corporis minoratum de hoīe
 se David prophetauit signauit dicens. Qd
 est homo quod memor es eius aut filius

hominis nisi quia uisitat eum. Minorasti eū
paulo minus ab angelis. Non solum ergo à
patre sed etiam ab angelis minor filius dei fa-
ctus ē. Et si hoc ad praeiudiciū trahis. nū
ergo filius in natura dei minor ē quā sunt
angeli qui ei seruiunt & ministrant. Item
dum minorem uultis asserere impietatem in-
curritis ut angelorum naturam dei filio prae-
feratis. Sed non seruus supra dominum suum.
Denique & in carne constituto angeli ministra-
bant ut nihil ei agnoscas per naturam corpo-
ris imminutum. Neque. u. deus sui pati po-
tuit detrimentum. Cum id quod assumpsit
ex Virgine. nec accessio diuinæ nec dimmi-
nutio potestatis sit. Non ergo secundum diui-
nitatem minor qui plenitudinem habet diui-
nitatis & gloriæ. Maior. u. & minor in his
quæ corporalia sunt distinguī solent. aut sta-
tu maior. aut plenitudine. aut certe ætate.
Vacant ista. u. ubi de diuinis tractatus indu-
citur. Maior etiam uulgo dici solet qui aliquē
instituit. & informat. In dei autem sapien-
tia non cadit ut instituta sit alterius disciplinis.

cum ipsa disciplinarum omnium tradiderit
 institutum. Quam bene autem posuit aptus
 ut sine deo pro omnibus gustaret mortem.
 ne diuinitatis illam passionem putemus
 fuisse, sed carnis. Ergo si non inuenerunt +
 quemadmodum possint probare maiorem:
 non uerbis calumnientur sed uerborum ra-
 tionem requirant. Ego illos interrogo quo po-
 tent patrem esse maiorem. Si quia pater est
 eo maiorem putant sed non ætas & tempus
 neque carities patris & filij puericia ē. Hæc
 enim maiorem solent facere patrem. Cæterum
 pater & filius generantis & nati nomina sūt:
 quæ non uidentur separare sed iungere. Nō
 enim pietas nature detrimentum est. Namque
 homines sibi inuicem conciliat necessitudo: nō
 separat. Itaque si nec de natura afferre possūt
 aliquam quæstionem uel testimoniis credant.
 Denique filium non esse eo minorem quia
 filius est euangelista testatur: & æqualem esse
 quia filius est: ipse significat dicens. Propterea
 enim uolebant eum occidere iudei quia nō
 solum soluebat sabbatum sed & præ propriū

dicebat deum. æqualem se faciens deo. Non
·ii· scriptum est ex persona iudeorum dicen-
do propterea uolebamus eum occidere. Sed eua-
gelista ex sua persona dicit. Propterea ·ii· uole-
bant eum iudei occidere. Et interpretatus est
causam. Ideo iudeos ad necem eius esse com-
motos quod cum & sabbatum quasi deus solue-
ret & deum patrem sibi proprium uendicare
non solum in solutionem sabbati maiestatem
diuinæ potestatis sed etiam in patris proprii
nomine uel sibi æternæ æqualitatis assiliret.
Quibus aptissime respondit dei filius ut &
dei se filium & æqualem probaret. Quæcūq;
inquit pater fecerit eadem & filius facit sicut.
Filius igitur patri & dicit & probatur æqualis.
Bona æqualitas quæ & differentiam diuinita-
tis excludit & cum filio patrem signat cui fi-
lius sit æqualis. Non est ·ii· diuersa nec singu-
laris æqualitas quia nemo æqualis ipse sibi
solus est. Ergo euangelista interpretatus ē qd
sit proprium filium dei se dicere hoc est æglē
se facere deo. Vnde id secutus apostolus dixit
Non rapinam arbitratus est esse se æqualem
d

Quod. n. quis non habet rapere conat^r. Ergo nō
 quasi rapinam habebat aequalitatem cum patre
 quam in substantia sui tanquam deus & domin^u
 possidebat. Unde addidit formam serui accepit.
 Contrarium utique serui aequali. Aequalis
 ergo in dei forma. minor in susceptione carnis
 & hominis passione. Nam quomodo eadem pos-
 set minor esse aequalique natura. Quomodo
 autem si minor ē eadem similiter facit q̄ pater
 facit. Nam quemadmodum eadem operatio
 diuersa esset operationis. Nunquid sic pot^{est}
 minor quemadmodum maior operari aut
 una operatio potest esse ubi diuersa substan-
 tia est. Itaque accipe christum secundum
 diuinitatem minorem non posse dici. Ipse
 loquitur ad abraham. per me ipsum iuravi.
 Ostendit autem apostolus eum qui per se iura-
 minorem esse non posse. Itaque sic ait Abra-
 hae cum repromississet deus quoniam p̄ nul-
 lum alium maiorem habebat. iurauit p̄ se
 ipsum dicens. Nisi benedicendo benedixero te
 & multiplicando multiplicauero. Ergo maiore
 non habuit christus: & ideo per se iurauit

& bene addidit. Homines .ii. per maiorem iurāt
quia homines maiorem habent: deus nō habet.
Aut si uolunt de patre dictum uideri reliqua
non coherent. Neque .ii. pater uisus ē habrahæ
& deo patri pedes lauit: sed in eo futuri hominis
est figura. Denique dei filius dicit. habraham
diem meum uidit & gaudius est. Ipse ē ergo
qui perse iurauit quem habraham uidit. &
re uera quomodo maiorem habent qui in di-
uinitate cum patre est unum. Quod .ii. +
unum ē dissimile non ē. Inter maiorem aut
minoremque discretio ē. Ergo de filio & patre
presentis docet lectionis exemplum: quia +
nec pater minorem habet nec maiorem dei
filius. Cum in patre & filio nulla distantia di-
uinitatis sit: sed una maiestas. Nec illud sane
metuo quod solent obtendere minorem esse
quia missus ē. Si .ii. & minor non docetur
& honorificentie docetur æqualitas. Cum ita
omnes honorificent filium sicut honorificant
patrem. Constat & minorem non esse quod
missus ē. Non ergo humani sermonis angu-
stias sed uerboream caritatem intueretur opib;

crede. Considera quid dominus noster ihesus
 christus in Esaia locutus ē à spiritu sancto ēē
 se missum. Nunquid ergo spiritu minor filius
 quia missus ē à spiritu. ~ Habet igitur scriptum
 quod filius à patre & spiritu eius dicit se esse
 missum. Ego sum inquit primus: & ego in æ-
 ternum & manus mea fundavit terram dexte-
 ra mea solidavit celum. & infra. Ego locutus
 sum. ego vocavi ego adduxi eum. & prosperi-
 ter eius feci. Accedite ad me & audite hæc. Nō
 in occulto ab initio locutus sum cum fierent illic
 eram & nunc dominus misit me & spiritus
 eius. Vtique qui fecit celum & terram. Ipse dicit
 à domino & spiritu esse se missum. Videtis
 ergo quod simplicitas sermonis non iniuria
 missionis sit. Ipse igitur missus à patre ipse
 est missus à spiritu. & ut cognoscas nullam
 esse maiestatis distantiam etiam filius spiritum
 mittit. Sicut ipse dixit. Cum venerit autem
 paraclytus quem ego mittam vobis à patre mō
 spiritus veritatis qui à patre meo procedit.
 Hunc eundem paraclytum & à patre esse mit-
 tendum supra docuit dicens. Paraclytus autē

ille spiritus sanctus quem mittit pater in nomine.
Vide unitatem quid quem pater deus mittit &
filius & quem mittit pater mittit & spiritus.
Aut si nolunt filium missum quid dexteram pa-
tris filium legimus ipsi de patre quod de filio
abnuunt fatebuntur. Nisi forte aut alterum si-
bi patrem aut alterum sibi filium inueniant de-
ricti. Sileant igitur inanes de sermonibus q̄sti-
ones quid regnum dei sicut scriptum ē. nō in
persuasione uerbi ē sed in ostensione uirtutis.
Seruemus distinctionem diuinitatis & carnis.
Vnus in utraque loquit̃ dei filius quia in eodē
utraque natura ē. Et si idem loquitur non
uno semper loquit̃ modo. Intende in eo nunc
gloriam nunc hominis passionem quia quasi
deus loquitur quæ sunt diuina quia uerbum
est quasi homo dicit quæ sunt humana quia
in ea substantia loquebatur. Hic est panis ui-
uus qui descendit de cælo. Panis hic caro est
sicut ipse dixit. Hic panis quem ego dabo caro
mea est. Hic est qui descendit de cælo. hic est
quem pater sanctificauit & misit in hunc m̄-
dum. Nec ipsa littera nos docet sanctificatione

diuinitatem eguisse sed carnem. Denique ipse
 dominus dixit. Et ego me meipsum sanctifico
 pro ipsis. Ut agnoscas quod & sanctificatur in
 carne pro nobis & diuinitate sanctificat. Hic idē
 est quem pater misit sed factum ex muliere fa-
 ctum sub lege. ut apostolus dixit. Hic est qui
 ait. Spiritus domini super me propter quod +
 unxit me euangelizare pauperibus misit me.
 Hic est qui dicit. Mea doctrina non est mea sed
 eius qui misit me. Siquis uoluerit uolunta-
 tem eius facere cognoscat de doctrina utrum
 ex deo est. an ego à me ipso loquar. Alia ergo
 ex deo doctrina alia ex homine. Itaque iudei
 cum doctrinam eius secundum hominem que-
 rerent ut dicerent. Quomodo hic litteras no-
 uit cum non didicerit. Respondit ihesus et
 dixit. Mea doctrina non ē mea. Nam cum
 sine eruditione litteras doceat non quasi homo
 sed ut potē deus uidetur docere qui doctrinā
 non didicerit sed inuenerit. Adinuenit enī
 omnem uiam discipline ut supra lectum ē.
 Nam utique de filio dei dictum ē. Hic ē dñs
 noster & non estimabitur alius ad eum. qui

adinuenit omnem viam disciplinae. Post hæc
in terris uisus ē & cum hominibus conuersatus
est. Quomodo ergo secundum diuinitatem do-
ctrinam suam habet. qui adinuenit omnem
uiam disciplinae & ante quam uideretur in ter-
ris. Aut quomodo minor de quo dictum est
Non æstimabitur alius ad eum. Vtique incom-
parabilis dicitur ad quem nemo alius æstimari
potest. Sed ita incomparabilis dicitur ut pa-
triqueat anteferri. Prosequamur sequentia.
Qui à semetipso inquit loquitur gloriā suam
querit. Vide unitatem quæ & patrem lig^a
& filium. Non esse potest à semetipso quod
loquitur in quo naturaliter ex patre sunt +
omnia. Quid est autem gloriam suam querit. ~
Hoc est non diuisam à patre gloriam. Nam
utique & uerbum deus habet gloriam. De-
nique dicit. Ut uideant gloriam meam. Sed
illa uerbi gloria eadem patris gloria est: sic
scriptum ē. Dominus ihesus in gloria dei pa-
tris. Ita igitur secundum diuinitatem dei fi-
lius suam gloriam habet ut patris & filii
una sit gloria. Non ergo minor in claritate.

quia una gloria non minor in diuinitate qd
 plenitudo diuinitatis in christo est. Et quomodo
 inquit scriptum est. Pater uenit in hora. clari-
 fica filium tuum. Qui hoc dicit clarificatione
 inquit indiget. Hucusque oculos habes quod
 reliquum est non legisti. Sequitur. u. Vt filius
 clarificet te. Nunquid & pater indiget qui
 clarificandus a filio est. Pari modo obedientia
 filij obicere soletur quia scriptum est. & specie
 inuentus ut homo. Humiliauit semetipsum
 factus obediens usque ad mortem. Et ho-
 minem premisit & usque ad mortem dixit
 ut intelligeremus obedientiam mortis non
 diuinitatis fuisse sed incarnationis. In qua &
 officia nostra suscepit & nomina. Didicimus
 itaque unam esse potentiam trinitatis qua
 nos in ipsa atque post ipsam docuit passio-
 nem. Filius. u. patitur per corporis sacramen-
 tum. Apostolis spiritus sanctus infunditur.
 Pater quoque maxima uoce signatur. Didi-
 cimus unam patris & filii esse imaginem +
 unam similitudinem unam sanctificationem.
 Didicimus unam esse operationem unam

gloriam unam quoque diuinitatem. Unus
ergo & solus deus quia scriptum est. Dominū
deum tuum adorabis & illi soli seruiēs. Unus
deus non ut ipse sit pater & filius. Sicut im-
pius sabellius asserit. sed quia patris & filii +
spiritusque sancti una diuinitas sit. Vbi una
diuinitas una uoluntas & una preceptio. De-
nique ut scias & patrem esse & filium esse &
unum esse opus patris & filii esse. Apostolus
sequere qui dixit. Ipse autem deus pater et do-
minus noster ihesus dirigat uiam nostrā ad
uos. & patrem loquitur & filium loquitur. sed
unitas directionis est quia unitas potestatis
est. Sic & alibi habes. Ipse autem dominus
noster ihesus christus & deus & pater noster
qui & pater noster dilexit nos & dedit consolati-
onem eternam & spem bonam in gratia cō-
soletur corda uestra & confirmet. Quanta
unitatem ostendit ut consolationis unitas
non pluralitas sit. Contuescat ergo p̄ficia.
Aut si ratione non uincitur morali humani-
tate flectatur. Consideremus quam moralitē
egerit dominus ut nos non solum fidem

sed etiam mores doceret. Namque in forma
 hominis constitutus subditus erat Ioseph &
 marie. Nunquid ergo minor & hominibus
 quia subditus. Aliud pietatis aliud potesta-
 tis est. Sed non praeiudicat pietas potestati.
 In eo ergo Legis subditum patri in corpore
 scilicet in quo erat subditus matri. Agamus
 & nos moraliter. Persuadeamus illis quod sibi
 profit. Obsecremus & ploremus ante dominum
 qui fecit nos. Non vincere volumus sed sa-
 nare. Non insidiosae agimus sed religiose
 monemus. Saepe flectit humanitas quos
 nec uirtus potuerit superare nec ratio.
 Denique dominus illum hominem qui ex
 hierusalem in hiericho descendens incidit
 in latrones quem non asperioribus legis &
 medicamentis non propheto rigore curauit
 rat oleo curauit & uino. Veniant ergo ad
 hunc omnes qui sanari uolunt. Accipiant
 medicamentum quod a patre detulit et pre-
 parauit in caelo ex illis confectum immortali-
 bus succis hoc ex terra non pullulat. Exps
 est. H. omnis natura huius confectiois. #

Diuino. ii. consilio suscepit hanc carnem
ut ostenderet legem carnis legi esse subie-
ctam mentis. Suscepit carnem ut homo ui-
ceret ut homines erudiret. Quid mihi pro-
dederit si quasi deus excerptra potestate di-
uinitatem suam tantummodo inuolabilem
demonstrasset. Aut cur suscipere carnem
nisi ut temptari se naturæque infirmitati
meae conditione pateretur. Temptari debu-
it compati mihi debuit ut scirem quemad-
modum temptatus uincerem compassus
euaderem. Vicit per continentiam. Vicit p
contemptum diuiciarum. Vicit per fidem
calcauit ambitionem fugauit intemperantiā
lasciuia relinquit. Hoc medicamentum
Petrus uidit. & retis sue instrumenta ui-
delicet questus & subsidia derelinquit. renū-
cians carnis concupiscentiæ tanquam cor-
ruptæ nauis in qua sentina quædam mul-
tarum ingreditur passionum. Magnum
ergo medicamentum quod non solum cicat-
ricem uetusti uulneris amputauit sed etiam
causam passionis incidit. Quid fides thesauris

omnibus opulentior uulnerum nostrorum
 peccatorumque medicina praestantior. con-
 sideremus quia nobis prodest bene credere.
 Mihi. u. prodest scire quia propter me chri-
 stus suscepit meas infirmitates mei corpo-
 ris subiit passionem pro me peccatum hoc
 est pro omni homine pro me maledictum fa-
 ctus est pro me atque in me subditus atque
 subiectus pro me agnus pro me uitis p me
 lapis pro me seruus pro me filius ancillae
 pro me diem iudicii ignorans. pro me ne-
 sciens diem neque horam. Nam quomodo
 posset diem nescire qui dies fecit & tempora.
 Quomodo posset diem ignorare iudicii q
 & horam iudicii futuris expressit & causam.
 Factus est ergo maledictum non secundum
 diuinitatem sed secundum carnem. Scriptu
 est. u. maledictus omnis qui pependit i lig^o
 secundum carnem utique pependit & ideo
 maledictum qui nostra maledicta suscepit.
 Ille fleuit ne tu homo diu fleres. Ille iniu-
 rias passus est. ne tu iniuriam tuam dolēs.
 Grande remedium solatium habere de xpo.

Ille hac pro nobis patienter tulit. & sumus q
patienter hac pro illius nomine ferre nequea-
mus. Quis appetitus non discas ignoscere quā-
do p persecutoribus suis christus & crucifixus
orabat. Vides ne illas quas tu putas christi infir-
mitates tuas esse uirtutes. Turde remediis no-
stris ei questionem mouemus. ~ Lachrymæ illius
nos lauant. fletus illi nos abluunt. At dubita-
tio illa nos firmat ne tu si corperis dubitare du-
bitare desperes. Quanto maior est iniuria tan-
to uberior debetur gratia. Sed in ipsis iniuriis
cognosce diuinitatem. In cruce pendebar. et
elementa et omnia seruiabant. Sol refugit di-
es occidit offulse & circumfusæ tenebræ. Terra
tremuit. Non tremuit qui pependit. Quid ali-
ud hac quam auctoris reuerentiam signant. ~
Quia in cruce est uides quid regnum dei dona-
non uides. ~ Quia mortem gustauit. Legis. qd
latronem quoque ad paradysum inuitauit nō
Legis. ~ Mulieres flentes intueris ante tumulū
non intueris angelos excubantes ad sepulchrū.
Quid dixerit legis. Dicis chanaanæ mulieri
dixisse dominum non sum missus nisi ad

oues quæ perierunt domus israhel non dicas quod
 nam id quod ab ea rogatus est fecit. Vnde in-
 telligere te conuenit: quia missus non id signi-
 ficat quod alieno sit coactus imperio sed quod
 uoluntario functus sit arbitratu. Alioquin con-
 temptum ostendis patris. Si u. ut tu interpreta-
 ris paternorum famulus ^{pceptorum} uenerat in iudeam ut
 solis eius incolis mederetur & Chananeæ pueri
 filiam ut legimus liberauit non utique alieni
 fuit executor imperii sed uoluntarii liber arbi-
 trii. Vbi autem libertas uoluntatis ibi nulla
 præuaricatio missionis. Omnia lege omnia
 diligenter inuestiga aduerte. Inuenies sic demo-
 strasse se christum ut deus in homine cerneret.
 Nec maliciose accipias de patre filium glorian-
 tem cum audias patrem in filio complacentem.
 Sed si moralibus flecti non queunt prouocem
 ad iudicem. Ad quem tandem ibimus. Nepe-
 ad eum qui iudicium habet. Nunquid ad patrem?
 Sed pater non iudicat quenquam. Omne. u.
 iudicium dedit filio dedit utique generando non
 largiendo. Vide quam te noluerit suo filio de-
 rogare ut tibi ipsum iudicem daret. Videamur

ergo ante iudicium qui causam meliorem ha-
beat ego an tu. Nempe prudentis actoris ē: p̄
conciliare sibi iudicem. Hominem honoras. de-
um non honoras. Cui ergo magis conciliatur
cognitor. honorificanti an iniurianti. Pone
me peccasse quod non ē. Num offenditur ho-
nore suo christus. Peccamus omnes. Quis ergo
ueniam promerebitur. Qui defert honorificē-
tiam an qui irrogat iniuriam. Aut si te ra-
tio non mouet. Spes salutem iudicii ipsa com-
moueat. Attolle oculos ad iudicem tuos. Intu-
ere qui sedeat cum quo sedeat ubi sedeat. Se-
det christus ad dexteram patris aut si hoc oculis
non potes comprehendere audi dicentem pro-
phetam. Dixit dominus domino meo sede ad
dexteram meam. Sedet ergo ad dexteram p̄is
filius. Dic nunc qui de secularibus arbitraris
estimanda esse diuina num tibi uidetur inferi-
or qui ad dexteram sedet. Num iniuria p̄is
quia ad sinistram sedet. Pater honorat et tu
iniuriam putas. Paterna uult pietas id esse
pietatis exemplum & tu putas præceptionis
imperium. De morte surrexit & ad d̄i dextas

seder. Sed dixit inquit pater accipe etiam ubi
 non dicat pater & predicat filius. A modo uide-
 bitis filium hominis sedentem ad dexteram uir-
 tutis. Et hoc de assumptione corporis dicit. hu-
 ic dicit sede ad dexteram meam. Nam si de æt-
 na sede diuinitatis inquiris. interrogatus à pi-
 lato si ipse esset rex iudeorum. ait. In hoc sum
 natus. Unde & Paulus monet hoc esse nobis +
 utile si christum non ex precepto neque ex grā
 sed quasi dilectissimum filium ad dexteram dei
 sedere credamus. Sic. u. habes. Quæ sursum sūt
 quaerite ubi christus est ad dexteram dei sedēs
 quæ sursum sunt sapite. hoc est ^{u.} superiora sapere
 credere quia christus ut sedeat. non quasi ius-
 sus obsequitur sed quasi filius dilectissimus hono-
 ratur. Propter rationem ergo corporis dicit. Sede
 ad dexteram meam: donec ponam inimicos tuos
 scabellum pedum tuorum. Quod si & hoc ad ca-
 luminiā tibi trahis quia pater dicit ponam i-
 micos tuos etiam pater trahit ad filium quos fili-
 suscitet atque uiuificet. Nemo. u. inquit potest
 uenire ad me nisi pater qui misit me attraxe-
 rit eum. & ego resuscitabo eū in nouissimo die.

& tu filium dei pro infirmitate esse subiectum di-
cis. cui pater trahit quos ille in nouissimo die su-
sciet. ~ Haecine tibi uidetur esse subiectio in qua
regnum patri paratur cum pater ad filium trahat
& calumnia locus non sit cum patri regnum fili-
tradat. ~ Haec .ii. documenta plenitudo sunt quod &
pater filio & filius patri tradit. Ita .ii. sibi tradit
ut neque ille qui accipit quasi alienum acqui-
rat nec qui tradit amittat. Ad dexteram quoq;
sedere nulla prelatio ē nec ad sinistram iniuria.
Diuitias .ii. gradum nescit nec loco aliquo circū-
scribitur nec temporibus definitur. Angustis .ii.
animis homines ista pensamus. Nulla differentia
caritatis nullum discrimen est unitatis. Sed cur
longius euagamur. ~ Circumspectasti omnia. ui-
disti iudicem aduertisti angelos praedicantes. Illi
laudant & tu vituperas. ~ Dominationes et pote-
states uenerantur. & tu calumniaris. ~ Adorant
omnes sancti eius non adorat dei filius nō ado-
rat spiritus sanctus. Seraphin dicunt. Sanctus
sanctus sanctus. Quid sibi uult sub uno noīe
sanctitatis trina repetitio. ~ Si trina repetitio cur
una laudatio. Si una laudatio cur trina repetitio.

nisi quia pater & filius & spiritus sanctus unum
 sunt. Non dixit semel. ne filium sequestraret.
 non bis ne spiritum præteriret. non quater ne
 creaturis coniungeret & ut ostenderet trinita-
 tis unam esse deitatem: cum tertio dixisset sa-
 ctus sanctus sanctus. addidit singulariter do-
 minus sabaoth. Sanctus igitur pater est. filius
 sanctus & dei spiritus sanctus. Adoratur igitur
 trinitas non adorat laudatur trinitas non lau-
 dat. Ego malo sicut Seraphim credere & sicut
 omnes potestates uirtutesque coelestes adorare.
 Igitur prosecutionem tuam uideamus quæ ad
 modum concilies tibi iudicem. Dices sane dicē
 inquam. Ego te christe puto esse dissimilem +
 patri. Respondebit & ille. Discerne si potes. di-
 scerne inquam. quo putes esse dissimilem. Dic
 aliud. Creaturamque te arbitror. Respondebit
 & christus. Si duorum hominum testimonium
 uerum est. si non mihi uel patri saltem credere
 debuisti qui genitum nominauit. bonum nego.
 dicit & ille. fiat & tibi secundum fidem tuam
 ut tibi bonus non sim. Omnipotentem non ar-
 bitror. Respondebit & ipse. Non possū ergo

tibi tua peccata donare. Subiectum dico. Re-
feret ad hoc. Quare igitur libertatem ac ue-
niam petis quem putas pro seruitio esse sub-
iectum. Video. & habere prosecutionem tuam.
Non urgeo quia peccatorum meorum ipse su-
consciens. Non inuideo ueniam: quia ipse opto
indulgentiam. Votum tuum scire desydero al-
ligata apud iudicem desyderia tua. Non pro-
do crimina seriem tuorum expecto uotorum.
Dic ea quae in communi uoto sunt. dic inquit.
Domine fac me ad imaginem dei. Responde-
bit & ille. ad quam imaginem. quam ne-
gasti. Dic. Fac me incorruptibilem facere po-
sum quem tu creaturam dicendo: capacem co-
ruptibilitatis esse uoluisti. Mortui resurgent
in corrupti: & corruptibilem dicis: quem deum
cernis. Dic. Bonus esto mihi. dicer. quid po-
stulas. quod negasti. Ego te bonum uolui.
Ego dixi estote sancti quoniam ego sanctus
sum. & tu id mihi negare contendis. & tu
expectas ueniam peccatorum. Sed nemo
potest donare peccatum nisi solus deus. Itaq;
cum uerus & solus tibi deus non sum: non

possum unque tibi tua peccata donare. Hec
 Arrianus dicat & Fotinianus. Nego te igitur
 deum. Respondebit ei dominus. Dixit insi-
 piens in corde suo non est deus. De quo di-
 ctus putas. De Iudæo uel gentili an de dia-
 bolo. De quo uis dictum sit Fotiniane tol-
 lerabilior est ille qui tacuit. Tu uero & uoce
 audus es dicere ut insipiente insipientior p-
 barens. Ergo negas inquit dominum. Cū
 ergo dixerim dñi estis & filii excelsi omnes
 & tu deum negas cuius opera diuina circū-
 spicias. Dicat & Sabellianus. Ego te ipsum
 patrem & filium & spiritum sanctum arbi-
 tror. Respondebit & dominus. Non audis
 patrem. non audis filium. Nunquid hic
 ulla confusio ē. Scriptura ipsa te nō doce
 patrem esse qui detulit iudicium filium ēē
 qui iudicat. Non audisti me dicentem solū
 non sum sed ego & qui misit me pater. Di-
 cat & Manicheus. Ego auctorem carnis no-
 stre diabolum credo. Respondebit ergo ei.
 Quid facis in cælestibus. uade ad auctore
 tuum. Ego eos uolo esse mecum q̄s dedit

mibi pater. Tu te à diabolò Manichee creatur
arbitraris. Ad illius ergo festina sedem ubi ignis
& sulphur est. Vbi non restinguitur eius incen-
dium ne unquam poena moriat̃. Omitto alia
hæreticorum portentia non nomina qui dicunt
qui dies erit iudicii. quæ erit forma senten-
tiæ. Respondet his omnibus & ille mora-
liter popule meus quid feci tibi. aut quid co-
tristavi te. nonne ex ægypto eduxi te. & ex
domo servitutis liberaui te. Sed parum est
ex ægypto liberasse. ex domo servitutis eri-
puisse. plus est me ipsum dedisse pro vobis.
Dicit ergo. nonne uestras omnes suscepi iniuri-
as. nonne corpus meum pro vobis obruli. non-
ne mortem appetiui quod non erat diuinita-
tis meæ sed uestre redemptionis. Hæcane re-
feruntur gratiæ. hoc proficiat sanguis meus.
sicut in propheta ipse iam dixi. Quæ utilitas
in sanguine meo quia descendi in corruptionem.
Hoc ergo proficiat ut me impie negaretis pro q-
bus ista sustinui. Ego uero tunc domine ihu
& si grauium peccatorum mibi ipse sum cōsci.
dicam tamen. non te negaui. Habes quod ignis

fragilitati carnis. Delictum fateor peccatū non
abnuo. Si uis potes me saluare. Quia hoc qui
dixit & meruit. Ne quæso in iudicium intres
cum seruo tuo. non quæro ut iudices sed ut
ignoscas.

AEC ego Imperator Auguste carptim et
breuiter impolita magis proposui quā eno-
data digessi. Quod si qui Arriani consummata
arbitrantur ego nix fateor incohata. Si quid
adhuc superesse opinantur. ego prope omnia
Infidelibus. n. totum deest. abundat fidelibus.
Denique una confessio Petri abundauit ad fi-
dem christo. Tu es christus filius dei uiui. Sa-
tis est. n. generationem scire diuinam non
diuisam non demutatam non deriuatam
non creatam. Hoc etiam totis scripturarum
exponitur libris nec adhuc ab impijs credit.
& quid mirum si humanis uocibus credē
nolunt infideles qui non credunt diuinis.
Filius dicebat sicut habes in euangelio. Patē
clarifica filium ^{nom} tuum. Vox patris audita
de celo dicentis est. Clarificauī & iterum cla-
rificabo. Infideles hæc audiebant s; nō credebāt.

Dicebar filius. Respondebar pater. Et dicebāt
iudaei. Tonitruum factum est illi. Alii dicebāt
angelus ei locutus est. Paulus quoque sicut scri-
ptum est in actibus apostolorum cum uoce chri-
sti uocaretur ad gratiam: pluresque comites pa-
riter incederent solus uocem christi audisse se
dixit. Adeo Sancte Imperator qui credit au-
dit. qui non credit non audit. Sed nec uult +
nec potest audire ne credat. Atque utinam
quod in me est audire uellent ut crederent. au-
dire cum bona charitate & mansuetudine ut
uerum querentes non ueritatem impugnan-
tes. Neque uero te Imperator pluribus tenere
debeo bello intentum & uictoria de barbaris
trophea meditantem. Progredere plane scuto
fidei septus: & gladium spiritus habens. pro-
gredere ad uictoriam superioribus promissam
temporibus & diuinis oraculis prophetatam.
Namque & futuram nostri depopulationem &
bella gothorum Ezechiel illo iam tempore pro-
phetauit. Sic. u. habes. Propter hoc propheta
fili hominis. & dic gog. haec dicit dominus. Non-
ne in die illa cum constituetur habitare popls

meus israhel in pace. surges & uenies de loco tuo
 ab extremo aquilone & gentes tecum multae.
 sessores equorum omnes. congregatio multa
 & magna & uirtus copiosa & ascendet ad po-
 pulum meum israhel ut nubes operire terras
 in nouissimis diebus & cetera. Gog. iste gothu^s
 est quem iam uidimus exisse de quo promit-
 titur nobis futura uictoria dicente domino. &
 depredabuntur eos qui depredati eos fuerant.
 & spoliabunt eos qui sibi spolia detraxerunt +
 dicit dominus. Eritque in die illa dabo gog.
 hoc est gothos in locum nominatum monu-
 mentum in israhel multorum uirorum coge-
 ritum qui superuenerunt ad mare & per circui-
 tum stravit eos uallis. & obruet illic gog. et to-
 tam multitudinem eius & uocabitur gepolian-
 drum gog. & obruet eos domus israhel ut pu-
 getur terra in septem menses. Nec ambigu-
 um sancte Imperator quod qui perfidiae alie-
 nae poenam excepimus fidei catholicae in te +
 uigentis habituri sumus auxilium. Euidens. u.
 ante haec diuinae indignationis causa praecessit.
 ut ibi primo fides romano imperio frangeret.

ubi fracta est deo. Sed iam satis superque omni-
potens deus. nostro exitio. nostroque sanguine
confessorum. necesse exilia sacerdotum. & nefas
tantæ impietatis eluimus. Satis claruit eos q
uiolauerit fidem tutos esse non posse. Con-
uertere domine fideique tuæ attolle uexilla.
Non hic aquilæ militares neque uolatus aui-
um exercitum ducunt. Sed tuum domine ihe-
su nomen & cultus. Non hic infidelis aliqua
natio sed ea quæ confessores mittere solet ita-
lia. Italia aliquando temptata. muta nūq̃
quam dudum ab hoste barbaro defendisti ne
etiam uindicasti. Non hic in Imperatore fi-
des mensque lubrica sed fides fixa. Ostēde
nunc euidentis tuæ maiestatis indicium. ut
is qui te uerum uirtutum dominum et
caelestis miliciæ ducem. is qui te ueram dei
uirtutem credidit esse & sapientiam. non
temporalem nec creatum sed sempiternum
sicut scriptum est. dei uirtutem & diuinita-
tem tuæ maiestatis fultus auxilio. fidei +
suae trophæa mereatur.

VIA Altissimus dei filius

¶ uia solus altissimus dominus.

¶ um deum scriptura dicit sine adie-
ctione patris & filii interdum filiū designauit.

¶ uia secundum carnem factus esse dei filius
legitur non secundum diuinam generationem.

¶ ost me uenit uir qui ante me factus est.

¶ omnis creauit me secundum carnem di-
ctum.

¶ e uno eodemque patris & filii regno.

¶ e unitate maiestatis quod unus sit fili-
cum patre substantiae.

VONIAM CLAE^M
TISSIME IMPERA-
TOR INSTRVENDI
TVI GRATIA ALQV^A
DE FIDE MIHI SCRi-
BENDA MANDAVE-
ras. Et nerecundantem

coram etiam ipse fueras adhortatus. Ideo
quasi in procinctu positus: duos tantum
conscripsi libellos, quibus quasdam fidei &
semitas demonstrarem. Sed quoniam mēs
prava quorundam ferendis intenta quae-
stionibus stilo lacessit uberiore tuæ quoq;
pia me cura clementiae ad cætera vocat.
Volens in pluribus experiri quem in pau-
cis probasti ea quæ præscripta superius sūt
placuit paulo latius exequi ne ea quasi
diffidentia assertionis deseruisse potiusq;
securitatem fiducia proposuisse videam.
Cur ad diuinitatem quæ sunt nostra refe-
runtur. Corporis ē quod dominus factus
asseritur. Denique sic habes. Mater non
dicit homo. & homo factus ē in ea: homo

inquit factus ē non deus factus ē qui de-
 dit semetipsum redemptionem pro nobis &
 hoc ad incarnationem pertinet. Redem-
 ptio .u. nostra per sanguinem remissio per
 potestatem uita per gratiam. Quasi altissi-
 mus donat quasi homo precatur. Aliud +
 creatoris aliud redemptoris ē. Distincta licet
 unius tamen auctoris beneficia sunt. De-
 cuit .u. ut ille nos redimeret qui creauit.
 Quis autem neget christum esse altissi-
 mum significatum. Nam qui aliter sentit
 deo patri sacramentum incarnationis ascri-
 bit. Sed hic dubitari non potest quod altis-
 simus expressit sicut scriptum est. cognoscat
 quoniam dominus nomen est tibi tu solus +
 altissimus super omnem terram. Unde et
 illud explorum ē quod solent ad calumnias
 deriuare quia de deo scriptum ē qui solus +
 habet immortalitatem & lucem habitat inac-
 cessibilem. De deo .u. scriptum est quod est
 commune nomen & patri & filio. Nam si ubi-
 cunque deum legunt negant etiam filium
 designari & impii sunt diuinitatis potentias

filio denegando & incarnatum patrem sabel-
liana impietate astruere uidebuntur. Dicat
.ii. quomodo illud non impie de patre intelli-
gere possint: quod apostolus ait. In quo et
conresurrexistis per fidem operationis dei qui
suscitauit illum à mortuis. Et aduertant de
sequentibus quid incurrant. Sequitur. ii. &
cum mortui essetis delictis & praeputio carnis
uestrae. Viuificauit nos cum illo. donans no-
bis omnia delicta, delens quod aduersum nos
erat chirographum decreti: quod erat contra-
rium nobis. & ipsum tulit de medio affigens +
illud cruci exuens se carnem. Ergo si solus
deus intelligendus est qui suscitauit carnem:
& non etiam filius cuius templum resuscitauit
ē qui suscitauit utique & uiuificauit et de-
lecta donauit & chirographum tulit. Qui
chirographum tulit affixit illud cruci. Qui
affixit cruci, carnem se exuit. Sed pater nō
exuit carnem. Non. ii. pater caro factus est
sed uerbum. (sicut legimus) caro factum ē.
Videtur. ii. quod arriani dum separant à pā-
trem in id periculum incidant ut patrem

passum esse commemorent. Nos autem fa-
 cile docemus de filii dictum operatione. Nam
 & ipse corpus suum resuscitauit sicut dixit.
 Soluite hoc templum & in tria uero resuscita-
 bo illud & ipse uiuificauit nos cum suo cor-
 pore. Sicut. u. pater suscitauit & uiuificauit
 mortuos sic & filius quos uult uiuificat. & ipse
 delicta donauit dicens. Dimissa sunt tibi pecca-
 ta tua. & ipse chirographum affixit cruci q
 crucifixus est per corporis passionem. Nec aliū
 carne se exiit nisi dei filius qui carne se in-
 duit. Ipse. u. significatur deus qui opus nostrae
 resurrectionis operatus est. Ergo cum legis +
 deum non separem patrem non separem filium
 quia deitas & patris & filii una eademque
 est. Et ideo nec ibi separem ubi legis quia be-
 atus & solus potens. De deo. u. dictum ē sicut
 habes praecepto coram deo qui uiuificat omnia
 sed etiam christus uiuificat. Conuenit ergo pa-
 tri & filio dei nomen quando conuenit opera-
 tionis effectus. Persequamur cetera. Praecepto
 inquit coram deo qui uiuificat omnia &
 christo ihesu in deo. Hic etiam uerbum ē:

sicut scriptum est. In deo laudabo uerbum. In
deo sempiterna sua uirtus est. In deo igitur uni-
tatem diuinitatis. In christi autem nomine in-
carnationis testificatus est sacramentum. De-
nique ut de incarnatione christi se dixisse
ostenderet ibi subdidit. Qui testimonium red-
didit sub pontio Pilato bonam confessionem:
ut serues mandatum sine macula usque i
aduentum domini nostri ihesu christi quem
suis temporibus ostendet beatus & solus potēs
& rex regum & dominus dominantium. Ipse
solus habet immortalitatem & lucem habet
inaccessibilem. Quem uidit hominum ne-
mo sed nec uidere potest. Ergo hæc de deo sc̃-
pta sunt cuius nominis & dignitas & ueri-
tas communis est filio. Cur igitur hoc loco
filius separatur cum etiam filio hæc cuncta
conueniant. Aut si non conueniunt nega-
deum, ut neges quæ dei sunt consequentia.
Beatus negari non potest qui sanam doctrinā
tribuit sicut scriptum est. Quæ est secundum
euangelium claritatis beati dei. Potens abnu-
i non potest: de quo pater dicit. Posui adiutorium

super potentem. Immortalitatem autem eius
 quis audeat diffiteri cum etiam aliis immor-
 talitatem largitus sit. Sicut scriptum est de
 sapientia dei. Per hanc habebō immortalita-
 tem. Sed alia immortalitas suae naturae alia
 nostrae. Non sunt fragilia computanda diui-
 nis. Vna sola substantia diuinitatis est quae
 mori nescit. Vnde & apostolus cum sciret &
 animam & angelos immortales quod solus
 deus immortalitatem habeat predicauit.
 Nam & anima moritur. Anima. u. quae +
 petauit ipsa morietur. Nec angelus immor-
 talis ē naturaliter cuius immortalitas iuo-
 luntate ē creatoris. Neque ad prauiudicium
 trahas. quia non moritur gabriel non mori-
 tur raphaēl non moritur Oriel. Et ipsis. u.
 naturae capacitas uitio obnoxia sed nō obno-
 xia disciplina. Omnis. u. rationalis creatura
 accidentia recipit & subiecta iudicio ē. In ac-
 cidentibus autem & poena iudicii & corru-
 ptela ē & profectus ē. Vnde & ecclesiastes ait.
 Quoniam omne opus suum deus adducet i
 iudicium. Ergo corruptelae & mortis etiam

si non moriatur aut peccet: capax tamen ois
est creatura. Nec ex immortalis natura habet
ex disciplina vel gratia si se in aliquibus ad +
vitia non mutat. Alia ergo immortalitas quae
donatur alia quae sine capacitate mutabilitatis
est semper. At negatur immortalis diuinitas +
diuinitas christi quia in carne pro omnibus
mortem gustauit. Iam ergo melior Gabriel
quam christus quia ille non est defunctus. hic
mortuus est. Sed non est seruus supra dominum.
Alia. u. carnis infirmitas alia diuinitatis eter-
nitas. Mors carnis est. Immortalitas potestatis.
Quod si diuinitas fecit ne caro uideret corrupti-
onem quae unquam corruptela erat obnoxia p
naturam quomodo mori posset ipsa diuinitas.
Quomodo autem lucem inaccessibilem non ha-
bitat filius cum in sinu patris filius sit. Lux +
autem pater. lux etiam ipse sit filius quia deus
lux est. Aut si aliam lucem inaccessibilem nisi
deitatis putamus: nunquid melior patri lux
est: ut non sit in luce qui sicut scriptum est:
& apud patrem est & in patre. Non ergo sepa-
rent filium cum leguntur solum deum nec pre-

separent cum legunt filium solum. In terris fi-
 lius sine patre non est: & putas quia pater sine
 filio sit in caelo? In carne est filius. Cum dico
 in carne est uel in terris secundum euangelii te-
 pora loquor. Nunc .u. secundum carnem iam
 non nouimus christum. Ergo in carne est fili⁹
 & solus non est secundum quod scriptum est.
 & non solum solus quia pater mecum est. &
 putas quod sit pater solus in luce? Ac ne hoc
 argumentum putes accipe etiam testimoniū.
 Deum inquit nemo uidit unquam nisi uni-
 genitus filius qui est in sinu patris ipse enar-
 raui. Quomodo solus pater si in sinu patris fi-
 lius est? Quomodo enarrat quem nō uidet?
 Non ergo solus pater. Accipe nunc & solum
 patrem & solum filium. Solus pater quia alius
 pater non ē. Solus filius quia filius alius nō
 est. Solus deus quia una diuinitas trinitatis ē.
 Satis ergo daret & solum deum non esse paterem
 sine filio & solum deum non intelligi filium si-
 ne patre quia secundum carnem factus legit^r
 dei filius non secundum diuinam generatio-
 nem. In quo autem factus sit per os sancti

patriarche locutus asseruit dicens. Quia reple-
ta est malis anima mea & uita mea in inferno
appropiavit. Aestimatus sum cum descenden-
tibus in lacum factus sum sicut homo sine adui-
torio inter mortuos liber. & hic sicut homo in-
quit non sicut ihesus factus sum & repleta ē
malis anima mea. Anima utique non diui-
nitas factus est in eo in quo erat in infernis de-
relictus. factus est in eo in quo cum aliis esti-
matus. Diuinitas. id. similitudinem collationis
abiurat. Et tamen in ipsa carne morti obno-
xia maiestatem aduerte diuinitatis in christo.
& si factus est sicut homo & sicut caro factus
est. factus est tamen inter mortuos liber. et
liber sine adiutorio. Sed quomodo hic sine adiu-
torio fuisse filius dicit cum supra dictum sit.
Posui adiutorium super potentem. Ergo & hic
distingue naturas. Adiutorium caro habet.
diuinitas non habet. Liber est igitur quia mor-
tis uincula nesciuit non captus ab inferis. Sed
qui operatus sit in infernis sine adiutorio est.
quia non per nuncium neque per legatum
ipse per se dominus saluum fecit populum suum.

Quomodo .u. potuit adiutorium sui corporis g-
 rere suscitandi qui alios suscitauit. ~ Ac licet
 homines quoque resuscitauerint mortuum nō
 in sua tamen uirtute fecerunt: sed in christi
 nomine. Aliud est rogare aliud imperare +
 aliud mereri aliud donare. Helias ergo suscita-
 uit sed orauit non imperauit. Suscitauit mō-
 tuum etiam corporis helisei mortui tactus ut
 esset typus uenturi eius qui missus in simili-
 tudine carnis humane etiam sepultus mortu-
 os suscitaret. Petrus quoque cum Aeneam cu-
 raret ait. In nomine ihesu nazareni surge
 & ambula non in suo ait sed in christi nomie.
 Surge autem uerbum imperantis. Sed fidu-
 cia de merito est & de nominis operatione nō
 praesentia praesumptio de potestate. Quod +
 igitur Arriani dicunt. ~ In nomine christi &
 Petrus imperat & illi nolunt imperasse dei fi-
 lium sed rogasse. ~ Sed lectum est quia roga-
 uit. Dulce distantiam rogat quasi filius hoīs
 Imperat quasi dei filius. An non detertis hoc
 dei filio quod etiam diabolus detulit & nos ma-
 iore sacrilegio derogatis. Ille dicit. si filius dei es:

dic lapidi huic ut panis fiat. Ille dicit impera
uos dicatis obsecra. Ille credit quod iubente dei
filio elementorum rerumque inaduersum na
uertatur. Vos creditis nisi roget dei filius nec
uoluntas eius impleatur, & diabolus de pote
state estimandum putat dei filium uos de i
firmitate. Tolerabiliora temptamenta sunt
diaboli quam argumenta sint arrii. Nec mo
ueat quia potentem filium dixit hominis cu
dominum maiestatis Legeris crucifixum. Que
autem maior potentia quam supra celestes po
testates habere dominatum. Habetat autem
qui tronis dominationibus angelisque impe
rabat. Nam & si erat inter bestias sicut scri
ptum est tamen angeli ministrabant tibi ut
agnoscas aliud incarnationis esse aliud pote
statis. Secundum carnem itaque temptatur
a bestiis secundum diuinitatem ab angelis
adoratur. Dicimus ergo factum esse hominem
& ad hominem hoc esse referendum. Denique
& alibi habes Qui factus est ei ex semine. Da
uid secundum carnem. Secundum carnem
ex semine dauid factus est. Deus autem ante

secula ex deo natus est. Nec semper tamen fa-
 ctum esse ad creationem refertur. Scriptum
 est. u. Domine refugium factus es nobis et fa-
 ctus es mihi in salutem. Non utique creatio-
 nis definitio uel editio declaratur. Sed refugium
 mihi factus es. Conuersus mihi dicitur ad sa-
 lutem sicut & apostolus dixit. Qui factus est
 nobis sapientia à deo & iusticia & sanctifica-
 tio & redemptio. Nobis factum non creatum
 ex patre dixit. Denique quomodo dicat fa-
 ctum nobis esse sapientiam in posterioribus
 exposuit dicens. Sed loquimur dei sapientia
 in mysterio diuè abscondita ē quam prædesti-
 nauit deus ante tempora secularia in gloria
 nostram quam nemo principium huius se-
 culi cognouit. Si. u. cognouissent nunquam
 dominum maiestatis crucifixissent. Vbi my-
 sterium passionis exprimitur non utique
 generationis eterne series declaratur. Sa-
 pientia igitur mea crux domini est. Redē-
 ptio mea mors domini est. Sanguine. u.
 precioso redempti sumus: ut apostolus Pe-
 trus dixit. Sanguine ergo suo quasi homo

dominus nos redemit. Idemque quasi deus
peccata donauit. Non ergo in uerbis qualdā
constituamus insidias & uerborum tendiculā
aucepemur ut quia & aliud secundum im-
pios significare putatur sermo qui legitur.
non id quod sensus exprimat sed quod litte-
ra ostendat interpretemur. Sic perierunt ju-
dæi dum sensuum profunda despiciunt: et
sequuntur nuda uerborum. Littera enim oc-
cidit spiritus autem uiuificat & tamen intē
duo grauiora sacrilegia fortasse detestabilius
sit ad diuinitatem referre quæ carnis sūt
quam ad litteram referre quæ spiritus sūt.
Illi timuerunt indeo carnem credere et ideo
redemptionis gratiam perdiderunt: quia
causam salutis abiurant isti diuinitatis ma-
iestatem usque ad carnis infirmitatem dedu-
cunt. Detestandi Iudæi qui carnem domini
crucifixerunt. Detestabiliores eos tamen arbi-
tror qui diuinitatem christi cruci subditam
crediderunt. Denique qui iudæis sepe malla-
bat: hæreticum inquit post unam correptio-
nem de uita. Nec tamen sine iniuria patris.

factam nobis esse sapientiam ad illam inen-
 rabilem nec ullis temporibus momentisque
 obnoxiam christi generationem sacrilega in-
 terpretatione deriuant. Nam præter id quod
 filii iniuria ē contumelia etiam in patrem
 sacrilegia ista procedunt. De quo scriptum est.
 Fiat autem deus uerax omnis autem homo +
 mendax. Prolyxum ē si uelim singula recen-
 sere quotiens factum legerimus non utique
 per naturam sed per gratiam. Nam & Moy-
 ses dicit. Adiutor & protector factus es mihi
 in salutem. Non itaque sancti deo dicunt +
 creatus es sed protector & adiutor per gratiam
 tuam factus es nobis. Scriptum est etiam de
 deo patre. Qui autem facit ueritatem uenit
 ad lucem ut manifestentur opera eius quia
 in deo sunt facta. Ecce hic opera hominis in
 deo facta legimus & ad substantiam tamen +
 diuinam referre non possumus sed aut p
 ipsum facta cognoscimus. Ut est etiam illud
 apostoli. Quia omnia per ipsum & in ipso crea-
 ta sunt & ipse est ante omnes & omnia i ipso
 constant aut ut docet præsentis lectio testimonii.

Virtutes quibus uita aeterna fructus acquiritur
in deo factas existimare debemus castitatem
pietatem religionem fidem & alia huiusmodi
quae in uoluntate dei facta sunt. Ergo, sicut in
dei patris ita etiam in christi uoluntate et in
uirtute facta sunt sicut legimus creati in chri-
sto in operibus bonis & in psalmo. Fiat pax in
uirtute tua. & alibi. Omnia in sapientia fecisti.
In sapientia inquit fecisti. Non sapientiam
fecisti. Nam cum omnia in sapientia facta
sint. Christus autem sapientia dei sit non
decidens utique sed permanens in aeternum
si facta est sapientia iam deteriore conditio-
ne facta est quam omnia quia sapientia fi-
eri per se ipsa non potuit. Ergo factum esse
frequenter ad aliquid non ad naturam refer-
tur. Unde intelligimus illud quod de incarna-
tione domini scriptum est. Dominus creauit
me principium uirarum suarum in opera sua
id significare quod ad redimenda opera patris
dominus ihesus ex uirgine sit creatus. Neque
u. dubitari potest de incarnationis dictum esse
mysterio cum propter opera sua a corruptione

seruitio liberanda. dominus suscepit carnē
 ut illum qui imperium habebat mortis per
 sui corporis destruere passionem. Caro. n. chri-
 sti propter opera diuinitas ante opera quia ipse
 ante omnia & omnia in ipso constant. Non
 ergo diuinitas propter opera sed propter diuinita-
 tem opera sicut apostolus declarauit dicens.
 Quia propter filium dei omnia sic. n. habes.
 Decebat autem eum per quem omnia & pro-
 pter quem omnia multis filiis in gloriam ad-
 ductis ducem salutis eorum per passionem co-
 sumari. Nonne euidenter exposuit quia dei
 filius qui per diuinitatem suam omnia creauit.
 ut deus postea propter populi salutem & carni
 susceptionem & mortis assumpserit passionem.
 Propter quē autem opera sit creatus ex uirgine
 ipse dominus cum illum cecum curasset osten-
 dit dicens. In illo me oportet operari opera eū
 qui me misit & addidit ut de incarnatione di-
 ctum crederemus. Cum in hoc mundo sum &
 lux sum huius mundi. Etenim quasi homo
 in hoc mundo pro tempore ē. nam quasi deū
 semper est. Denique & alibi ait. Ecce ego uobiscū

sum usque ad consumationem mundi. Nec de
principio resider aliquid quaestionis cum inte-
rogatus in carne tu quis es? Responderit princi-
pium quod & loquor uobis. Quod non solum ad
diuinitatis aeternitatem refertur sed etiam ad
documenta uirtutum. Ex hoc. u. & deum se pre-
buit aeternum qui omnium ipse principium
est & uniuscuiusque uirtutis auctor quia ec-
clesiae caput est. Sicut scriptum est. Quia ipse est
caput corporis ecclesiae qui est primogenitus
ex mortuis. Liqueat igitur & de incarnatione
dictum esse principium uiarum suarum quod
ad sacramentum suscepti corporis uidetur esse
referendum. Ideo carnem suscepit ut ad caelum
nobis sterneret iter. Denique ait. Ascende ad
patrem meum & patrem uestrum deum meum
& deum uestrum. Denique ut sciatis quod uia
suas omnipotens pater secundum incarnatio-
nem prescripserit filio habes in Zacharia ad
ihesum induta uestimenta sordida ab angelo
dictum. Haec dicit dominus omnipotens. Si in
uiis meis ambulaueris & praecepta mea custo-
dieris. Quod est uestimentum illud sordidum:

nisi carnis assumptio. *Via* igitur domini uelut
 quidam tramites bonae uitae sunt qui dirigunt
 à christo qui ait. Ego sum *uia* & *ueritas* & *ui-*
ta. *Via* ergo superna est dei uirtus. Christus. u-
 uia nobis est. bona uia quae credentibus caeli re-
 gna patefecit. *Viae* autem domini *uiae* rectae
 sunt. Sicut scriptum est. *Vias* tuas domine no-
 tas fac mihi. *Via* castitas uia fides uia abstine-
 tia est. Namque uia uirtutis est & uia iniqui-
 tatis. Scriptum est. u. & uide si est uia iniqui-
 tatis in me. Principium itaque nostrae uirtu-
 tis est christus. principium integritatis q̄ do-
 cuit uirgines non uiriles expectare concubit?
 sed integritate mentis & corporis sancto mag̃
 dicare spiritu quam marito. Principium parsi-
 moniae christus qui pauper factus ē cum di-
 ues esset. Principium patientiae est christus
 qui cum malediceretur non maledixit cum
 percuteretur non percussit. Principium hu-
 militatis christus qui formam serui accepit cū
 patrem deum maiestate uirtutis equaret. Ex
 illo. u. accepit uirtus unaquaeque principium.
 Et ideo ut haec uirtutum genera disceremus:

filius datus est nobis cuius principium super
humeros eius. Principium illud crux domini ē
Principium fortitudinis quo uia sanctis est rese-
rata martyribus ad sacri certaminis passionem.
Vidit hoc principium Elaias & ideo ait. Puer
natus est nobis filius datus est nobis. Viderunt
& magi & ideo cum paruulum in praesepe cer-
nerent adorauerunt dicentes. Puer natus est
nobis cum stellam conspicerent praedicanites.
Filius datus est nobis. aliud munus ē terris ali-
ud ē celo & utrumque unus in utroque perfe-
ctus & sine mirabilitate diuinitatis & sine hu-
manae imminutione naturae unum adoraue-
runt eidemque munera obtulerunt ut osten-
derent ipsum esse celi dominum qui in prae-
sepibus uideretur. Distingue singulorum mo-
menta uerborum. Puer natus est nobis. filiū
datus est nobis. Et si ex patre natus nō tōm
nobis natus sed datus ē. Quia non filius pro-
pter nos sed nos propter filium. Neque u. no-
bis natus ē qui & ante nos natus ē. & totius
est conditor creaturae. Neque nunc primum
nascitur qui erat semper & erat ī principio. s3

illud qd

illud quod non erat nobis nascitur. Quod etiā
angelus pastoribus cum loqueretur nobis dixit
esse generatum. Sicut habes scriptum. Quia
natus est nobis hodie saluator qui est christus
dominus in ciuitate dauid. Nobis ergo quod
non erat natus ē. Hoc est puer ex uirgine co-
pus ex maria. Hoc. u. post nos. illud ante nō.
Alii sic habent. Puer natus est nobis filius &
datus est nobis. Hoc est qui erat filius dei. hic
ex maria puer natus est nobis & datus ē nob.
qui datus sit nobis. Audi prophetam dicentem.
& salutare tuum da nobis. Quod. u. supra nō
est. datur. quod de celo est. datur. Sicut etiam
de spiritu legimus. Quia charitas dei effusa ē
in cordibus nostris per spiritum sanctum qui
datus est nobis. Sed uidete quemadmodum +
hic locus multas hæreses extinguat. Puer na-
tus est nobis. Nobis non iudeis nobis nō ma-
niheis. nobis non marcionistis. Propheta +
dicit nobis hoc est credentibus non incredulis.
Et ille quidem misericordia sua omnibus nat^{us}
est sed perfidia hæreticorum fecit ut non omi-
bus nasceretur qui omnibus natus ē. Nam

& lumen diei oriri iubetur super bonos & malos.
sed oriri non uidentibus non uidetur. Sicut er-
go puer non omnibus natus ē sed fidelibus. sic
filius non infidelibus datus ē sed fidelibus. Deiq[ue]
ut ad propositum reuertamur exemplum. In
principio antequam terram faceret & anteq[ue]
abyssus constitueret: priusquam producerent
fontes sub cœlo & antequam montes collocare-
tur & ante omnes colles genuit me. Fortasse
dicas. quomodo de incarnatione christi dictum
esse memoraueris dominus creauit me cuius
ante incarnationem christi creatura sit mūdi.
Sed considera quia moris est scripturis diui-
nis & futura pro præteritis dicere & geminā
in christo significare substantiam diuinitatis
& carnis ne quis ut diuinitatem neget eius
aut carnem. Nam in Esaia habes. Puer na-
tus est nobis. filius datus est nobis. Ita hic
quoque præmisit creaturam carnis & subre-
xit assertionem diuinitatis ut scires non
duos christos sed unum esse qui & ante
secula generatus ex patre sit. & ultimis +
temporibus creatus ex uirgine. Hoc ē ego

sum ille qui creatus ex homine creatus ad cau-
 sam qui sum generatus ante secula. Denique di-
 cturus dominus creauit me preuenit come-
 morabo quae à seculo sum dicturus genuit p-
 misit in principio ante quam terram faceret
 ante omnes colles genuit me. Ante cum dic-
 tur infinitum retro sine aliqua definitione por-
 rigitur. Denique ante habraham inquit ego
 sum: non utique post Adam sed & ante luci-
 ferum / non utique post angelos. Ante autem
 cum dicit non se intra aliquem sed omnia in-
 se dixit. Sic .i. moris est eternitatem dei scri-
 pturis significare diuinis. Denique alibi habes.
 Priusquam fierent montes & firmaretur orbis
 terrae à seculo & usque in seculum tu es. Ante
 omnia ergo generatus inter omnia & propter
 omnia creatus natus ex patre supra Legem fa-
 ctus ex Maria sub Legge.

ED scriptum est post me uenit uir qui
 ante me factus est quid prior me erat.
 Unde dicunt. Ecce qui erat factus ē. Ipsa +

uerba pandamus. Post me inquit uenit uir. Vir
ergo est qui uenit ipse qui factus est. Vir autem
nomen est sexus. Sexus autem non utique di-
uinitati sed naturæ deputatur humane. Possem
ergo dicere. Erat in præcognitione quidem corpo-
ris sed eternitate uirtutis. Nam & ecclesia erat
& sancti erant prædestinati ante sæcula. Sed nō
in hoc loco dico. Sed illud assero factum esse nō
ad diuinitatem sed ad incarnationis pertinere
naturam. Sicut ipse Iohannes dixit. hic est
de quo dixi. post me uenit uir qui ante me fa-
ctus est. Itaque cum geminam sicut supra dixi
in christo substantiam proposuisset & diuinitatis
& carnis hoc loco coepit à carne. Est. n. scriptū
promiscua consuetudo diuinis ut interdum à
diuinitate christi incipiant & ad incarnationis
sacramenta descendant: interdum ab humilita-
te incarnationis exordium sumant & ad glo-
riam diuinitatis assurgant. ut in prophetis &
euangelistis frequenter & Paulo. Ergo & hic +
iuxta memoratam consuetudinem ab incar-
natione domini coepit de eius diuinitate dictu-
rus. Non ut confunderet humana atq; diuina.

sed distingueret. Verum arriani uelut iudaici
 caupones miscent aquam cum uino quia diui-
 nam generationem humanamque confundunt.
 ad deitatem referentes quod de carne sit dictum.
 Nec mutuo quod obiecturi uidentur quia in su-
 perioribus non habet uirum. Sic. u. habet qui
 post me uenit. Sed uideant & ibi quid prae-
 mit. Verbum inquit caro factum ē. & ideo nō
 addidit uirum quia carnem dixerat. Per cānes
 autem istuc uirum intelligimus. & per uirum
 carnem. Ergo quia dixerat uerbum caro factū
 est. uirum hoc loco nominare superfluum fuit
 quem iam expressione signauerat. Quo exēplo
 in posterioribus quoque & agnum prae-
 mit q tollit peccatum mundi: & ut incarnatum in-
 telligeres quem ante memorauerat ait. Hic est
 de quo ante dixi. Post me uenit uir qui ante
 me factus est. hoc est uirum dixi. non deum
 factum. Sed ut ipsum incarnatum declarare
 esse qui ante secula erat: ne duos filios credē-
 mus ait. Quia prior me erat. Nam si factus est ad
 diuinam generationem retulisset quid opus
 fuorat adhuc addere tertium atque uerare qd

supra dixerat. Sed quia ante de incarnatione
tantum dixerat. Post me uenit uir qui ante
me factus est ideo addidit quia prior me erat
quoniam diuinitatis aeternitas fuerat expmen-
da. & haec est causa praelationis ut merito an-
telatus uideatur qui proprii patris sempiterna
uirtus est. Dat tamen intellectus spiritalis ube-
tas ut excutere & uagari ad concludendos li-
beat arrianos qui uolunt factum hoc loco non
ad uirum sed ad diuinitatem referre. Cum dixe-
rit baptista. Post me uenit uir qui ante me fa-
ctus est. hoc est supra meritum meum factus.
supra meam gratiam. Tempore carnis posterior:
diuinitatis honore uenerabilior. Post me. u. ue-
nit. temporis ē posterioris. prior me erat aeter-
nitatis. Ante me factus est honoris gloria: qui
etiam incarnationis mysterio supra humanam
est gratum. Denique in interioribus quid sup
contexuisset expressit dicens. Post me uenit
uir: cuius non sum dignus calciamenta portare.
Prestantiam utique dignitatis non aeternae
diuinitatem generationis exponens. Quod
eo usque ad incarnationem pertinet: ut typū

in hominibus mystici calciamenti ante premiserunt.
 Lege. u. proximo defuncti uel fratri copula dese-
 rebatur uxoris eius: ut semen fratris uel pxi-
 mi resuscitaret. Unde quid Ruth licet ipsa alie-
 nigena tamen quia maritum habuerit ex lu-
 deis qui reliquerat superstitum proximum eaq;
 colligentem manipulos sue messis quibus ale-
 bat & socerum. Boz uidit & amauit non aliter
 eam accepit uxorem nisi calciamentum eius
 ante soluisset cui uxor debebatur ex Lege. Hi-
 storia simplex sed alta mysteria. Aliud. u. gere-
 batur aut figurabatur. Nam si secundum littera
 sensum torqueamus: prope quidam pudor et
 horror in uerbo ē: si ad commixtionis corporee
 consuetudinem sententiam intellectumque re-
 feramus. Designabatur autem futurus à Iude-
 is christus secundum carnem qui pxi-
 mi sui hoc est mortui populi semen doctrine celesti
 semine resuscitaret. cui calciamentum nuptiale
 ecclesie copulande præscripta Legis spiritalia
 deterebant. Non Moyses sponsus. Illi. u. dicit
 Solue calciamentum pedum tuorum ut domino
 suo cedat. Non Ihesus Naue filius sponsus.

Nam & ipsi dicitur. Solue calciamentum pedum
tuorum ne ex similitudine nominis sponsus eccle-
siae crederetur. Non alius sponsus. Sed solus christus
est sponsus. de quo dixit iohannes. Qui habet spo-
sam sponsus est. Illud igitur calciamentum soluit
huic solui non potest. sicut dixit iohannes. Non-
sum dignus soluere corrigiam calciamenti eius.
Solutus ergo christus sponsus cui illa ueniens ex
gentibus sponsa ante inops atque ieiuna sed iam
christi messe diues in nubat. Quae manipulos
fecunda segetis uerbique reliquias gremio legat
mentis interno. Ut exhaustam illam illam
uiduam morte filii atque inopem defuncti po-
puli matrem nouis pascat alimentis non reli-
quem destitutam uiduam & novos quærens.
Solutus ergo sponsus est christus qui nec synagoga
ipsi manipulos suæ messis inuideat. Utinam
se non ipsa excluderet habuit quos per se col-
ligeret. Sed quia populus eius est mortuus qua-
si filio egena defuncto per ecclesiam manipulos
quibus uiueret colligebat quos uenientes in ext-
tatione portabunt sicut scriptum est. Venientes
autem uenient in exultatione tollentes maiplos

suos. Quis. u. sibi alius sponsam audeat ecclesiam
 & uendicare quam à libano unus & solus uocauit
 dicens. Ades huc à libano sponsa. ~ ades huc à li-
 bano sponsa. ~ aut de quo alio potuit ecclesia dicē.
 Fauces eius dulcedinis & totum desyderium. ~ et
 quia de calcamento pedum tractatum sumpsimus
 cui alij nisi uerbo dei incarnato conuenit dici: +
 crura eius columnæ marmoreæ fundate super
 bases aureæ. Solus. u. christus inambulat aīs &
 graditur in mentes sanctorum in quibus uelut
 aureis basibus fundamentisque preciosis solidata
 uestigia uerbi celestis hæserunt. Claret igitur &
 uirum & typum ad incarnationis spectare myste-
 rium. Non ergo ad substantiam diuinitatis sed
 ad incarnationem sape: non nunquam etiam ad
 causam pertinet, cum dicitur factus. Nam si ad
 diuinitatem refert, ergo in obprobrium deus fa-
 ctus est. Sic. u. habes. Tu autem repulisti & ad ni-
 bilum rede gusti distulisti christum tuum. Et infra.
 Factus ē in obprobrium uicinis suis. Vicinis inq̃
 non ciuibus non domesticis non adherentibus
 quoniam qui adheret domino unus spiritus est
 Qui uicinus est non adheret. Et factus est

in obprobrium quia crux domini iudeis scan-
dalum grecis stulticia. Nam sapientibus per
eamdem crucem excellentior factus est cælis. ex-
cellentior angelis: & melioris testamenti factus
est sponsor ipse qui erat prioris. Vide quam
non refugiam ista: ut etiam congeram. Sed
quomodo factus sit considera. Primum quia
purificatione facta consedit in dextera magni-
tudinis in excelsis tanto melior factus est an-
gelis. ubi purificatio hostia. ubi hostia corpus.
ubi corpus oblatio. ubi munus oblationis ibi
sacrificium passionis. Deinde sponsor melioris
testamenti. Vbi testamentum mors necesse est
procedat testatoris. Sicut subter est scriptum.
Mors autem non ad diuinitatis eternitatem
sed ad fragilitatem refertur humanam. Excel-
sor quoque cælis factus quomodo sit ostendit.
Immaculatus inquit. segregatus à peccatoribus
& excelsior cælis factus. Qui non habet quor-
tidie necessitatem sicut sacerdotes prius pro
suis delictis hostiam offerre. deinde pro populo.
Hoc. n. fecit semel se offerendo: sicut scriptum
est. Nemo excelsior factus est nisi qui in aliquo.

fuerit humilior. In eo igitur excelsior factus
 est sedendo ad dexteram patris in quo semi-
 nor angelis factus obtulit passioni. Postremo
 ipse apostolus ad philippenses ait. Quia in-
 similitudine hominis factus est specie inuen-
 tus ut homo. humiliavit semetipsum factus
 obediens usque ad mortem. Vide ubi factus
 sit. In similitudine inquit hominis factus ob-
 bediens usque ad mortem. Ut obedientiam
 quidem hominis habuerit regnum diuinita-
 tis. Quantis igitur adhuc utimur exemplis
 ad incarnationem uel ad aliquid referendum
 esse quod factus est. Quod autem factum est
 idem est & creatum. Dixit enim & facta sunt.
 mandauit & creata sunt. Creatum quoque
 supra ostendimus in libro primo de incarna-
 tione dictum uideri. Ipse etiam apostolus
 asserendo seruandum non esse creaturam.
 significauit ex deo filium non creatum esse.
 sed genitum. Tamen etiam alibi ut mani-
 festaretur quomodo in Salomone sit lectum.
 Dominus creauit me secundum carnem. di-
 ctum quid in christo creatum esse ostendit.

Itaque totius seriem capitis recenseamus. Sic
n. habes. Ergo quia filii participes sunt san-
guinis & carnis & ipse similiter particeps fa-
ctus est eorundem: Ut per mortem destrueret
hunc qui imperium habebat mortis. Quis
ergo est qui nos participes suae uoluit esse
carnis & sanguinis. Vtique dei filius. Quo-
modo nisi per carnem particeps factus ē nr.
aut perquam nisi per corporis mortem +
mortis uincula dissoluit. Morti. n. mors fa-
cta est, susceptio mortis in christo. Ergo de
incarnatione proposuit. Videamus sequentia
Nec. n. statim inquit angelos assumpsit. sed
semen habuit. Unde habuit per omnia fra-
tribus simulare ut misericors fieret: ut fide-
lis princeps sacerdos à deo ut explaret pec-
cata populi. In quo. n. passus ē ipse tempta-
tus potest temptatos uiuare. Propter quod
fratres carissimi uocationis caelestis participes
intuemini apostolum & principem sacerdo-
tum confessionis nostrae ihesum fidelem esse
creatori suo: sicut & Moyses in domo eius +
asserit. Haec nempe uerba sunt apostoli. +

Videtis in quo creatum dicat. In quo assumpsit
 inquit semen habrabæ. Corporalem itaque
 generationem asserit. In quo autem nisi in co-
 pore expiavit populi peccata. In quo passus
 est nisi in corpore sicut & supra diximus. Chri-
 sto passio secundum carnem. In quo sacerdos
 nisi in eo quod sacerdotali assumpsit ex gnẽ.
 Et sacerdos. n. aliquid debet offerre & secundũ
 legem in sanctam intrare per sanguinem. Er-
 go quia sanguine taurorum hyrcorumque
 repudiaverit deus hunc utique sacerdotem p
 suum sanguinem sicut Legisti in sancta sancto-
 rum celi summa penetrantem oportet intra-
 re ut æterna nostrorum esset ablutio peccatorũ.
 Idem igitur sacerdos idem hostia & sacerdotium
 tamen & sacrificium / humanæ conditionis offi-
 cium est. Nam & agnus ad immolandum du-
 ctus est & sacerdos erat secundum ordinem +
 Melchisedech. Nemo igitur ubi ordinem cõnit
 humanæ conditionis ibi ius divinitatis ascribat.
 Nam & illum Melchisedech per quem habram
 hostias suas obtulit / non angelum secundum
 iudaica ludibria intelligit ecclesia. sed virum

sanctum & sacerdotem dei: qui typum domini
gerens & sine patre & sine matre & sine genera-
tionis enarratione & sine initio & sine fine de-
scribitur. Ut ostenderet sempiternum filium
dei in hunc mundum esse venturum qui &
sine patre secundum incarnationem natus
ē & sine matre secundum diuinam generatio-
nem & sine enarratione generationis quia
scriptum ē. Generationem autem eius quis
enarravit. Ergo illum Melchisedech in chri-
sti typo sacerdotem dei accepimus. Sed illum
in typo hunc in ueritate. Typus autem um-
bra est ueritatis. Illum in nomine unius ciui-
tatis. hunc regem in reconciliatione totius mū-
di. Quia scriptum ē. Deus erat in christo mū-
dum reconcilians sibi. hoc ē sempiterna diui-
nitas. Aut si pater in filio sicut filius in pre-
& substantie unius & operationis unitas nō
negatur. Quomodo autem negare merito pos-
sunt etiam si uelint cum scriptum sit. Pater
autem qui in me manet ipse loquitur. et opa
que ego facio ipse facit. ne similitudine ma-
gis quam unitatem operis existimare. Sed

dicendo quæ ego facio ipse facit manifestum re-
 liquit quod unum opus patris & filii credere de-
 beamus. Denique ubi similitudinem operum nō
 unitatem uoluit intelligi qui credit inquit in
 me. opera quæ ego facio & ipse facit. Bene hic
 interponendo et si similitudinem nobis donauit
 tamen unitatem naturalem negauit. Unum
 igitur est opus patris & filii etiam non place-
 at arrianis. Quæro autem quomodo regnū
 uelint patris & filii esse diuisum cum dñs
 dixerit ut supra ostendimus. Omne regnum
 inter se diuisum facile destruere, & ideo ad de-
 struendum arrianę sacrilegium sceleratis.
 Unum imperium patris & filii etiam petrus
 sanctis asseruit dicens. Quia propter fratres
 satis agite certam uocationem & collectionem
 facite. hæc. u. facientes non errabitis. Sic. u. a-
 bundantius ministrabitur introitus in æternū
 imperium. Dei & domini nostri conseruatoris
 christi ut si quis de christi tantum imperio di-
 ctum putat & hoc ideo sic accipit ut patrem
 filiumque potestate secernat is tamen et
 regnum filii fatebitur & æternum. Itaque

non solum duo inducent regna diuina ut
obnoxia sint defectui sed etiam cum regna
comparabilia nulla sint dei regna quod filii
esse etiam si uellent negare non possunt +
aut contra suam sententiam redibunt. Ut +
idem patris & filij regnum esse fateantur
aut quod sacrilegum est dicere uis patri regⁿⁱ
minoris ascribent aut quod contrarium est
quem minorem diuinitate impii memorat
eius regnum fatebuntur aequale. Sed hoc
non quadrat non congruit non coheret.
Dicant igitur unum esse regnum sicut &
nos dicimus & probamus de uno eodemque
regno patris & filii. Probamus autem non
nostris sed celestibus testimoniis. Primum
u. etiam aliis exemplis dulce regnum celo-
rum regnum etiam filii esse. Ipse u. dixit.
Amen amen dico uobis quoniam sunt
aliqui de istis astantibus qui non gustabunt
mortem donec uideant filium hominis
uenientem in regnum suum. Dubitari er-
go non potest quod sit regnum filii dei. Sed
accipe ipsum esse regnum filii qd patris est.

Amen amen di.

Amen amen dico vobis quod sunt quidam
 circumstantium qui non gustabunt mortem
 donec videant filium dei uenientē in uirtute.
 Eousque. u. unum regnum est ut unū sit p-
 mium. Idem homines eadem merita idem
 sponsor. Quomodo non idem regnum cum
 praesertim ipse de se filius dixerit. Tunc iusti
 fulgebunt sicut sol in regno patris sui. Quod
 u. patris est per maiestatis proprietate id etiā
 filii est per eiusdem claritudinis unitatem.
 Ergo patris regnum scriptura dixit & filii. Ac-
 cipe nunc quia ibi deus regnum dicit nec pa-
 tris nec filii separat potestatem. Quia & pa-
 ternum & filii regnum uno dei noīe cōprae-
 hendit sicut habes. Cum uideritis abraha
 & isaac & iacob & omnes prophetas in regno
 dei. An negamus in regno filii prophetas ee-
 cum & latronem dicenti memento mei cum ue-
 neris in regnum tuum, responderit dominus.
 Amen amen dico tibi hodie mecum eris in para-
 dyso. aut quid est esse in dei regno nisi eter-
 nam nescire mortem. Qui autē nesciūt mō-
 tem aeternam uident filium hoīs uenientem

in regnum suū. Quomodo ergo potest non
in potestate habere quod donat. Dicens tibi
dabo clauēs regni celorum. Et uidete distan-
tiam. Seruus aperit. Dominus largitur. Iste
per se ille per christum. Famulus clauēs accipit.
Dominus ordinat potestates. Aliud ius
donantis aliud dispensantis obsequium est.
Accipe adhuc. unum regnum unam impe-
rium ēē & patris & filii. Habes ad Thimothe-
um. Paulus apostolus ihesu christi secundum
imperium dei saluatoris nostri & ihesu chri-
sti spei nostre. Unum igitur patris & filii re-
gnum euidenter est declaratum sicut & apłs
Paulus asseruit dicens. Hoc. ii. scire quod
omnis impudicus aut auarus aut imūdus
quod est idolatra non h̄t hereditatē in regno
christi & dei. Ergo unum regnum & una diui-
nitas. Vnam diuinitatem lex probauit quæ
dicit unum deum. probauit & apostolus di-
cendo de christo in quo habitat omnis plenitudo
diuinitatis corporaliter. Si. ii. iuxta apo-
stolum omnis corporaliter plenitudo diuinita-
tis in christo est aut unius diuinitatis +

patrem & filium fatebuntur. aut si patris et fi-
lii diuinitatem cupiunt separare cum omnem
plenitudinem diuinitatis corporaliter filius habe-
at. Quid est quod patri existimant amplius re-
seruandum cum amplius nihil sit plenitudine
& plenitudo perfectio sit. Ergo una diuinitas.
Imaginem autem unam & similitudinem unā
supra diximus. Superest ut unius quoque ma-
iestatis patrem filiumque doceamus ne lōge
aberrret. Cum. u. ipse dixerit de se filius. Cum
autem uenerit filius hominis in maiestate sua
& omnes cum eo / tunc sedebit super sedem ma-
iestatis suae.

De filii expressa maiestas est. Quid ei deest
cuius increatam maiestatem negare non pos-
sunt. Est ergo filii maiestas. Accipiant nunc
ut dubitare non possint quod patris & filii una
maiestas sit. Ipse. u. dixit dominus. Nam q me
erubuerit & meos sermones hunc filius hoīs
erubescet cum uenerit in maiestate sua et pa-
tris & sanctorum angelorum. Quid est et san-
ctorum angelorum nisi quia honorant serui

domini dignitate sua. Ergo ad filium & patrem
retrulit non ut angeli habeant cum patre et fi-
lio æquale consortium sed ut præminentem glo-
riam dei cernant. Neque. u. suam maiestatem &
angeli habeant sicut lectum est de filio / cum sede-
rit in sede maiestatis sue. Sed assistunt ut pa-
tris & filii gratiam uideant: quibus aut pos-
sunt aut merentur aspectibus. Denique ipsa
se explanant uerba diuina ut intelligas illam
gloriam patris & filii cum angelis non esse com-
munem. Sic. u. habes. Cum autem uenerit fi-
lius hominis in maiestate sua & omnes angeli
cum eo: & ut doceret unam maiestatem & unam
gloriam esse patris & suam. Ipse in alio libro ait.
& filius hominis confunderetur cum uenerit in glo-
riam patris sui & angeli sancti illi in obsequio
dico in gloria illi in comitatu ille in suggestu. il-
li stant hic sedet. Et ut uerbo tamen usus uti-
mur humani. hic iudicat ii ministrant. Diuine
autem non præmisit maiestatem patris & sub-
didit suam & angelorum ne de superioribus ad
inferiora fecisse gradum quendam & ordinem
uideretur. Sed quia pater inferior uideri non.

poterat praeferat maiestatem suam & addidit pa-
 tris & angelorum nese medium inter patrem
 & angelos nominando aut ab angelis ad patre
 per sui quoque incrementa fecisse quendam ui-
 deretur ascensum aut à patre rursus ^{ad} per anglos
 per ordinem cum sui etiam diminutione credetur
 fecisse descensum. Nam nos qui unam diuini-
 tatem patris & filii confitemur diuersum ut
 arriani ordinem non posuimus.

E Substantia autem Imperator Auguste
 quid loquar: unius filium cum patre eē
 substantia. cum imagine patris substantia
 filium legimus. Ut in nullo. u. secundum
 diuinitatem à patre intelligas discrepare. iuxta
 hanc imaginem dixit. Omnia quae pater fecit
 mea sunt. Ergo nec substantiam deo possum
 denegare. Neque. u. in substantius est qui ali-
 is dedit habere substantiam: per quem cuncta
 subsistunt. & ideo ait. Non est absconditum os
 meum quae fecisti in abscondito & substantia
 mea in inferioribus terre. Virtuti. u. & diuinitati

ea quae ante constitutionem mundi uel in per-
spicibili maiestate sunt gesta absconditi esse nō
poterant. Legimus ergo substantiam. Sed dicis
de incarnatione dictam esse substantiam. Interi-
nomen substantiae lectum probavi. Eam si pla-
cet accipiamus secundum mysterium in infe-
rioribus christi fuisse substantiam. Etenim ut
defunctorum animas in sui corporis anima li-
beraret. Vincula mortis subderet peccata dona-
ret operatus est in inferno. & tamen quid ob-
stat quominus illam diuinam esse substan-
tiam intelligas cum deus ita ubique sit ut
ei dictum sit. Si ascendero in caelum tu ibi
es. Si descendero in infernum ades. Deniq;
ad substantiam diuinam derivandum esse
intellectum sequentibus declarauit dicens.
Inoperatum meum uiderunt oculi tui / et
quod non operis factura sit filius sed uerbum
genitum potestatis
enim +
dixit. hoc est inoperatum atque increatum
verbum sine alicuius creaturae testimo-
nio ex patre natum. Sic ista hoc loco substā-
tia corporalis dummodo non opus dei +

filium: sed inoperatam eius diuinitatem
 ipse esse fatearis. Scio autem aliquos dicere
 inoperatum etiam incarnationis esse mysteri-
 um quod non sit utilis copulae usu operati-
 uum quia partus est uirginis. Si ergo plerique hoc
 loco nec Mariae partum opus esse dixerunt, tu
 Arriane opus putas esse dei uerbum? Num
 hic tantum substantiam legimus? Nonne et
 alibi dixit. Portae ciuitatum fractae sunt, mo-
 tes ceciderunt & reuelata est substantia. Nu-
 quid hic quoque creatura signatur? Montes
 ergo sunt altitudines se extolles. Denique
 in greco regna ceciderunt habent. Ipsos er-
 go legimus montes quia regna sunt diabo-
 li. Ideoque istis cadentibus regnis de corde
 fidelium reuelatum est paterna dei filium chri-
 stum esse substantiae. Isti ergo ceciderunt mo-
 tes & reuelatum est quia esset in christo diui-
 na substantia dicentibus iis qui uiderant. Ver-
 dei filius est. Non. u. humana sed diuina pote-
 state demoniis imperabat. Non praeterit etiam
 alibi cum fragilitates exponeret conditionis hu-
 manae ut susceptam a se infirmitatem canis

& affectum nostrae mentis ostenderet dixisse
dominum per prophetam. Memento domine
quae est substantia mea quia in natura fragili-
tatis humanae dei filius loquebatur. De quo
ut incarnationis mysteria reuelaret ait. Tu
vero repulisti domine & pro nihilo dispulisti
christum tuum. Euertisti testamentum fidei tuae
profanasti in terra sanctitatem eius. In quo +
utique seruum diximus nisi in carne. Qui
non rapinam arbitratus est esse aequalem deo.
Sed semetipsum pro nobis exinaniuit for-
mam serui accipiens in similitudinem homi-
num factus & specie inuentus ut homo.
Atque ergo susceptione seruus. sua dominus po-
testate est. Quomodo ergo negant arriani di-
esse substantiam. Quomodo uerbum substantiae
quod creberrimum in scripturis est putant esse
uitandum cum ipsi ex alia substantia hoc est
heterousion dicendo filium: substantiam tamen
indeo esse non abnuant. Non igitur uerbum
sed uim uerbi fugiunt quia nolunt uerum esse
dei filium. Nam licet humano uerbo non pos-
sit diuinae generationis series compraeberi:

tamen iudicarunt patres fidem suam tali
 proprie contra heterouision sermone signada.
 Nam quid est aliud cur arriani homouision
 .i. consubstantialem patri nolint filium dici ni-
 si quia nolunt uerum dei filium confiteri. hoc
 uerbum in tractatu fidei posuerunt patres qd
 uiderunt aduersariis esse formidini. Ut tanq̃
 euaginato ab ipsis gladio ipsorum caput ne-
 fande heresis amputarent. Recte ergo homo-
 uision patri filium dicimus quia uerbo eo et p-
 sonarum distinctio & natura unitas signifi-
 cat. An negare possunt uiam. Lectum cum
 & panem epulsion .i. substantialem dominus
 dixit. Aut quid ē uia uel unde dicta nisi
 quod semper maneat. Qui .i. est & est semper
 deus est. & ideo manens semper. vsia dicitur
 diuina substantia & propterea epulos panis
 quod ex uerbi substantia substantiam uirtu-
 tis manentis cordi & animae subministrat.
 Scriptum est. u. & panis confirmat cor hoīs.
 Seruemus igitur præcepta maiorum nec here-
 ditaria signacula aut rudi temeritate uiolem⁹
 librum illum signatum propheticum quem

ἑτεροουσιον
 ὁμοουσιον

οὐσια

non seniores non potestates non angeli non archangeli aperire ausi sunt. Soli christo explanandi eius prerogativa seruata est. Librum sacerdotalem quis nostrum ^{de} signare audeat signatum a confessoribus & multorum tam martyrio consecratum. Quomodo fidem eorum possumus denegare quorum victoriam predicamus. Nemo metuat nemo formidet plus confert & fidelibus qui minatur. Venenatae sunt blanditiae perfidorum tunc cauenda cum id quod negant predicare se simulant. Sed decepti sunt ante qui facile crediderunt ut ibi perfidiae laqueos ceciderint ubi fidem esse credebant. Qui dicunt inquit christum creatum secundum ceteras creaturas anathema sit. Audierunt simplices & crediderunt. Innocens. ii. sicut scriptum est credidit omni uerbo. Audierunt ergo & crediderunt primo decepti sono ac uelut auis intente ad escam fidei; extentum sibi laqueum non cauerunt. Ita dum fidem sequuntur. hamis nefandae fraudis adtractauerunt. & ideo estote inquit dominus astutus sicut serpentes et simplices sicut columbae. Praemittitur astutia.

Ut sit tuta simplicitas. Sunt .ii. serpentes euange-
 lici qui exuunt ueterem usum & induant nouo^s
 mores: Sicut scriptum est. Expoliantes ueterem
 hominem cum actibus eius & induentes nouum
 secundum imaginem eius qui creauit eum. Di-
 scamus ergo depositis uetusti hominis exuiis
 euangelicorum serpentum uias & more serpentū
 seruare caput. Fraudem cauere nolumus. Satis
 fuerat dicere qui dicit creaturam christum: ana-
 thema sit. Cur bonae confessioni Arriane uene-
 na permisceas ut totum corpus contamines. Ad-
 dendo .ii. secundum ceteras creaturas non crea-
 turam christum negas sed creaturam dicis esse +
 dissimilem. Creaturam .ii. dicis & si praestantiore
 ceteris adscras creaturis. Denique arrius hui^s
 impietatis magister dei filium creaturam dixit
 esse perfectam sed non sicut ceteras creaturas.
 Vides igitur hereditario patris uestri uos uos
 esse sermone .i. creaturam negare. Quid opus
 fuit addere sed non sicut ceteras creaturas. Re-
 cide quod patuit ne serpat contagio. Venenū
 habebat mortem afferet. Deinde dicis interdū
 deum christum. Sed ita dic deum: ut deū uerū

ut plenitudinem ei paterna diuinitatis assigne.
Sunt. u. qui dicuntur dii siue in calo siue in terra.
Non ergo per functione nuncupandus est deus sed
ita ut eandem diuinitatem predices in filio quā
pater habet. Sicut scriptum ē. Sicut. u. pater ui-
tam habet in semetipso sic dedit & filio uitam
habere in semetipso. Dedit utique quasi filio
per generationem non quasi inopi per gratiam
& potestatem. Dedit ei iudicium facere quoniam
filius hominis est. Vide quid addidit ne tu ca-
lumnieris ex uerbo. Filium hominis legis et ac-
ipientem arguis. ~ Nega ergo deum si non omnia
filio quæ dei sunt deferuntur. Cum. u. dixerit
Omnia quæ pater habet mea sunt cur tu non
omnia quæ diuina nature sunt etiam in filio
confiteris. ~ Nam qui dicit. Omnia quæ pater
habet mea sunt quid excipit quod non habet
quid est quod facit. Ea quasi fidei magis fructū
commemoras quia mortuos suscitauerit. maria
pede transiuerit infirmitates hominum amoue-
rit. Hæc etiam seruulis suis prestitit. Plus, ista.
miror in hominibus quod tantum dederit potesta-
tem hominibus. Aliquid de christo audire

desydero quod speciale sit christi quod cum ijs
 qua creata sunt non possit esse commune.
 Quia genitus quia unicus est dei filius quia
 deus uerus ex deo uero quia ad dexteram patris
 sedet. Ubique lego confessum patris & filii.
 Semper ad dexteram filius sedet. Nunquid me-
 lior filius patre. Non hoc dicimus Sed caritas
 dei honorat humana iniquitas derogat. Sciunt
 patres ferendas esse de filio questiones: praebu-
 it nobis quod sequeremur pietatis exemplum
 ne filio derogemus. Vno tantum loco stantem
 ad dexteram dei ihesum Stephanus uidisse se
 dixit. Et hoc discere nequam hinc moueas que-
 stionem. Cur. ubique ad dexteram sedere osten-
 ditur. uno legitur in loco stare. Sed & quasi in-
 dex minorum & mortuorum stat quasi aduoca-
 tus suorum. Stabat ergo quasi sacerdos quando
 patri hostiam boni martyris offerebat. Stabat quasi
 bono luctatori bruium tanti praeful certaminis
 redditurus. Accipe & tu spiritum dei ut ista di-
 stinguas sicut accepit & Stephanus & dicas sicut
 dixit & martyr. Ecce uideo caelos apertos et
 filium hominis stantem ad dexteram dei. Qui

caelos apertos non haber. ihesum ad dexteraz
dei non uidet. Confiteamur ergo ihesum ad dex-
teram ut caelum nobis aperiat. Claudunt
sibi caelum qui aliter confitentur. Quod si qui
obiiciunt quia filius stabat. Ostendant hoc lo-
co quia pater sedebat. Nam licet filium hoīs
stare dixerit tamen hoc loco nec patrem sedē
memorauit. Ut autem euidentius cognoscere-
tur nulla esse stantis iniuria sed potestas filiū
Stephanus obsecrabat ut se amplius commē-
daret patri dicens. Domine ihesu recipe spm
meum: & ut eandem patris & filii potestate
ostenderet repetiuit dicens. Domine ne statu-
as illi hoc peccatum. Hoc dominus in passio-
ne propria quasi filius hominis patri dicit. hoc
& Stephanus filiū dei in suo martyrio depre-
catur. Cum eadem gratia à patre filioque depo-
satur: eadem potentia declaratur. Aut si uolūt
Stephanum patri dixisse: uideant. quid pro-
pria testificatione significant. Licet nos ista nō
moueant aduertant tamen qui totum ē litte-
ra constituunt & in ordine quod prius filius
sit rogatus. Nos autem & secundum eandem

interpretationem ostendimus unitatem patris
 maiestatis & filii. Nam. cum pater rogatur &
 filius: aequalitas precationis operationis indicat
 unitatem. Si autem non illis placer filio dictum.
 Domine. Videmus quod etiam dominum eum
 negare conantur. Sed iam quia martyr tantae
 coronae praecessit: studia certaminis relaxe-
 mus. ferias hodierni sermonis habeamus. +
 Prosequamur sanctum martyrem laudibus: +
 sicut & post magna decebat certamina. Vul-
 neribus quidem adversarii crucientum sed.
 christi praemii coronatum. ....

CONSIDERANTI MIHI
 IMPERATOR AUGUSTE
 QUA RATIONE SIC ERA-
 VERIT HOMINUM GE-
 NUS: UT DE DEI FILIO
 PLERIQUE VAE MIHI
 DIVERSA SEQUEREN-
 tur: nequaquam satis mirum videtur quia

erravit humana scientia de supernis: sed quia
de scripturis non detulit obedientiam. Quid
u. mirum si mysterium dei patris domini no-
stri ihesu christi in quo sunt omnes thesauri sa-
pientiae & scientiae absconditi: per sapientiam
mundi non potuerunt homines compraehe-
dere quod nec angeli cognoscere nisi ex reuela-
tione potuerunt. Quis .u. potuit opinione ma-
gis quam fide sequi dominum ihesum nunc
de caeli altissimis inferna penetrantem, nunc
ab inferis ad caelestia resurgentem subito exi-
nantum ut habitaret in nobis, nec unquam
imminutum cum semper filius in patre & i
filio pater esset. Dubitavit in eo ipse pra-
nuncius licet per synagogae Typum. Dubi-
tauit ipse ante domini faciem destinatus.
Denique missus discipulis interrogat. Tu
es qui uenturus es an alium expectamus?
Obstupuerunt & angeli caeleste mysterii.
Vnde cum resurgeret dominus: atque illu
quem dudum secundum carnem angustus
sepulchri locus texerat resurgentem ab in-
feris caeli alta sustinere non possent: hae-

runt etiam caelestia opinionis incerto.
 Veniebat .ii. nobis victor redemptus ex uiuis
 dominus in templo sancto suo. Praebant angeli
 & archangeli mirantes spoliū ex morte qua-
 situm & quamuis scirent nihil deo accedere ex
 carne potuisse quia infra deum omnia sunt.
 tamen trophaea crucis cuius principium sup
 humeros eius & triumphatoris manubias in-
 tuentes quasi eum quem emiserant caeli po-
 tae capere non possent. Licet nunquam eius
 capiant maiestatem maiorem uiam quere-
 bant aliquam reuertenti adeo nihil exinan-
 tus amiserat. debuit tamen nouo uictori no-
 uum iter parari. Semper .ii. uictor tanquam
 maior & praecelsior aestimatur. Sed quia aet-
 nae sunt iusticiae portae. aedemque noui & ue-
 teris testamenti: quibus caelum aperitur non
 mutantur utique sed eleuantur: Quia. nō un⁹
 homo sed totus in omnium redemptorem mū-
 dus intrabat. Translatus erat enoch raptus
 helias. Sed non est seruus supra dominum.
 Nullus .ii. ascendit in caelum nisi qui descen-
 dit è caelo. Nam & Moysen licet corpus eius

non apparuerit in terris nusquam tamen in
gloria caelesti legimus nisi postea quam domi-
nus resurrectionis suae pignore uincula soluit
infernī & piorum animas eleuauit. Transla-
tus ergo Enoch raptus helias ambo famuli
ambo cum corpore sed non post resurrectio-
nem non cum manubiis mortis & triumpho
crucis uiderant illos angeli. Et ideo Domi-
num omnium primum ac solum de morte
triumphantem uenire cernentes tolli potas
principibus imperabant cum admiratione
dicentes. Tollite portas principes uestras &
eleuamini portae aeternales & introibit rex
gloriae. Erant tamen adhuc & in caelestibus q̄
stupere qui admirarentur nouam pompā
nouam gloriam & ideo requirebant. Quis ē
iste rex gloriae. Sed quia & angeli processus ha-
bent scientiae & capacitatem profectus habent
unque discretionē uirtutis atque prudentiae.
Solut. 11. sine processu deus quia in omni perfecti-
one semper aeternus est. Dicebant alii illi utique
qui affuerant resurgenti illi qui uiderant
uel iam cognouerant. Dominus fortis &

potens dominus potens in praelio. Iterum multitu-
 do angelorum triumphali agmine praecinebant.
 Tollite portas principis uestri & eleuamini portae
 aeternales & introibit rex gloriae. Rursus alii stu-
 pentes dicebant. Quis est iste rex gloriae. Vidimus
 eum non habentem^{bat} speciem neque decorem. Si
 ergo ipse non est quis est iste rex gloriae. Respon-
 detur a scientibus. Dominus uirtutum ipse est
 rex gloriae. Ergo dominus uirtutum est filius &
 quomodo infirmum arriani dicunt quem domi-
 num uirtutum sicut patrem credimus. Quomodo
 arriani discretionem faciunt. potestatis: cum dñm
 Sabaoth patrem sabaoth dominum sabaoth filiū
 legerimus. Nam & hic sic positum plerique codi-
 ces habent. Quod dominus sabaoth ipse sit rex
 gloriae. Sabaoth autem interpretes alicubi domi-
 num uirtutum. alicubi regem alicubi omnipote-
 tem interpretati sunt. Ergo quoniam qui ascē-
 dit filius est: qui ascendit autem dominus est sa-
 baoth. omnipotens igitur dei filius est. Quid igitur
 agemus quomodo ascendemus ad caelum. Sunt
 illic dispositae potestates ordinati principes qui cae-
 li ianuas seruant qui ascendentem interrogant

Quis me admittit nisi omnipotentem annunciem
christum. Clausæ sunt portæ non cuiunque
aperiuntur non quicunque uult nisi qui fide-
liter credat ingreditur. Custoditur aula imperi-
alis. Sed esto indignus obreplerit latuerit princi-
pes portarum celestium. discubuerit in cæna do-
mini: ingressus est dominus conuiuij. Videns nō
indutum nuptiale fidei uestimentum, proiicit
eum in tenebras exteriores: Vbi sit fletus & stri-
dor dentium: si fidem pacemque non seruet. +
Seruemus igitur nuptiale quod accepimus ue-
stimentum nec christo propria denegemus quæ
omnipotentem annunciant angeli. prophete
significant. Apostoli testificantur sicut iam sup̄
ostendimus. Et fortasse non de istius tantuz-
modi cæli portis propheta dixerit quod præteri-
bit. & alios. ii. celos dei uerbum penetrat de q-
bus dictum est. Habemus. ii. sacerdotem magnū
principem sacerdotum qui pertransiuit celos
ihesum filium dei. Qui sunt isti celi nisi & ii
de quibus dicit propheta. Celi enarrant gloriā
dei. Stat. ii. christus ad ianuam mentis tue:
audi eum dicentem. Ecce sto ad ianuam & pulso.

Siquis mihi aperuerit ingrediar ad eum & cœna-
 bo cum eo & ipse mecum. Stat ergo & non solū
 stat. Sed præcedunt eum angeli qui dicunt. Tolle
 te portas principis uestri. Quas portas. Illas
 utique de quibus & alibi dicit. Aperite mihi por-
 tas iustitiæ. Aperi ergo christo portas tuas ut
 ingreditur inte. Aperi portas iustitiæ. Aperi po-
 tas pudiciæ. Aperi portas fortitudinis atque sapi-
 entie. Crede angelis dicentibus. eleuamini porte
 æternales. Ut introeat rex gloriæ inte dominus
 sabaoth: porta tua uocis fidelis canora confessio
 est. porta tua hostium uerbi est quam sibi ap-
 optat aperire dicens. Ut aperiatur mihi hostiū
 uerbi ad eloquendum mysterium christi. Ape-
 riatur igitur christo porta tua nec solum aperi-
 atur sed etiam eleuetur: si tamen æternalis est
 non caduca. Scriptum est. Et eleuamini porte
 æternales. Eleuatum est super limen Elia: quā-
 dō Seraphin Labia eius tetigit: & uidit regem do-
 minum Sabaoth. Tuæ ergo porte eleuabuntur si
 sempiternum si omnipotentem si incestimabilem
 si incompraehensibilem si eum qui & præterita
 omnia & futura nouerit filium dei credas. Qd

si praeinitae potestatis & scientiae subiectumque +
opinatus non eleuas portas aeternales. Eleuentur
ergo portae tuae ut non arriani sensu paruulus
non pusillus non subditus ad te christus introeat
sed intret in dei forma intret cum patre intret ta-
lis qualis est, & ^{de celis} omnia supergressus & mittat
tibi spiritum sanctum expediat tibi ut credas quod
ascendit & sedet ad dexteram patris. Nam si eu-
inter creaturam sed terrenam impia cogitatione
detineas si non tibi abeat non tibi ascendat nec
paraclytus ad te ueniet: sicut ipse dixit. Nam
si ego non abiero paraclytus non ueniet ad uos.
Si autem abiero mittam illum ad uos. Quod si
inter terrenos eum requiras sicut Magdalene
maria requirebat: caue ne & tibi dicat. Noli me
tangere. Nondum. n. ascendi ad patrem meum.
Portae. n. tuae angustae sunt capere me non que-
unt eleuare non queunt intrare non possum.
Vade ergo ad fratres meos. hoc est ad illas por-
tas aeternales quae cum ihesum uiderint eleua-
tur: aeternalis porta est Petrus cui portae inferi
non praeualebunt: aeternales portae iohannes
& iacobus: utpote filii tonitruum aeternales porte

sunt ecclesie ubi laudes christi annunciare
 propheta desiderans dicit. Ut annunciem os
 Laudes suas in portis filiae syon. Grande ergo
 mysterium christi quod stupuerunt angeli et
 ideo venerari debes ut domino famulus dero-
 gare non debes ignorare non licet. Propterea
 n. descendit ut credas. Si non credis non de-
 scendit tibi non tibi passus est. Si non uenis-
 sem inquit & locutus fuisset eis peccatum
 non haberent. Nunc autem excusatione non
 habent de peccato. Qui me odit & patrem meum
 odit. Quis igitur odit christum nisi qui de-
 rogat. Sicut. n. amoris est deferre: ita est &
 odii derogare. Qui odit quaestiones mouet.
 Qui amat reuerentiam defert.

ISCVTI AMVS eorum alias questione.
 Scriptum est inquit. Omnis uiri ca-
 put christus caput autem mulieris uir. ca-
 put autem christi deus. Quia in questione dicitur.
 Velim utrum coniungere an diuidere haec quat-
 tuor uelint. Si. n. coniungere atque dicunt

deum caput esse christi sicut est uir mulieris
caput. Videte quid incidant. Nam si hæc tāq̃
ex paribus sumpta est comparatio: & hæc quat-
tuor. i. mulier uir christus & deus quasi ex u-
nius atque eiusdem naturæ similitudine com-
parantur: ergo mulier & deus unus incipiunt
esse naturæ. Quod si hoc displicet quia sacrile-
gium est dicere ut uolunt diuidant. Itaque
si christi caput deum patrem uolunt esse sic
est mulier apud uirum: Unius utique chri-
stum & deum dicunt esse substantiæ: quoniam
mulier & uir unus in carne naturæ. Nam
quod distat in sexu est. Cum uero inter chri-
stum & deum patrem sexus non interueniat
quod unum inter filium & patrem i natu-
ra ē fatebuntur. quod diuersum in sexu ē.
denegabunt. Placet ne ista diuisio? An mu-
lierem & uirum unus uolunt esse substa-
tiæ: christum & patrem separant. Hæccine
igitur diuisio placet? Si ita est uidete quid
incidant. Aut si se non solum arrianos sed
etiam fotinianos necesse est confiteantur qd
christum hominem tantum fatentur quem

humanae tantummodo naturae existimant
 copulandum aut uel inuitus acquiescere
 pars est nostrae sententiae per quam id quod im-
 pie cogitarunt pie religioseque defendimus.
 Ut sit christus quidem secundum generationem
 diuinam dei uirtus. secundum assumptionem
 autem carnis unius cum omnibus hominibus
 in carne substantiae salua tamen incarnationis
 suae gloria. quia ueritatem suscepit non ima-
 ginem carnis. Sit ergo iuxta humanam con-
 ditionem caput christi deus. Quia diuinitas
 ut pote creatrix est creaturae. & bene dixit
 caput christi deus. ut & diuinitatem christi si-
 gnificaret & carnem hoc est incarnationem in
 christi nomine. In deo autem unitatem diui-
 nitatis & magnitudinem potestatis. Eiusque
 caput christi deus secundum incarnationem
 dictum est. ut et caput uiri christus secundum
 incarnationem uerbi dictum sit. Quod alibi
 apostolus euidenter exposuit dicens. Quoties
 uir caput mulieris sicut & christus caput eccle-
 siae. & in consequentibus addidit. Qui se tradi-
 dit pro ea. Secundum incarnationem igitur

caput viri christus quia secundum incarna-
tionem facta traditio est. Ergo caput christi
deus. Vbi serui hoc est hominis non dei forma
tractatur. Sed nihil praeiudicat dei filio si se-
cundum carnis ueritatem similis sit homini-
bus qui diuinitate cum patre unum ē. Nō. n.
potestas hac interpretatione minuit sed mise-
ricordia praedicatur. Quis autem unam dei
diuinitatem patris & filii pie abneget & cum
ipse dominus consummaturus praecepta discipu-
lis suis dixerit: Ut sint unum sicut & nos +
unum sumus. Ego in his & tu in me. Pro te-
stimonio. n. fidei positum est. Licet ab arriani
ad argumentum perfidia deriuetur. Etēnim
quoniam totiens leuam negare non queunt
unitatem extenuare conantur. Ut talis ui-
deatur diuinitatis unitas inter patrem & filiū
qualis est inter homines unitas deuotionis
& fidei. Vnde & illud aptissime soluitur:
quod ad extenuationem dominice unitatis
obiicere consueuerunt. Quia scriptum est. Qui
autem plantat & qui rigat unum sunt. Hoc
arriani si saperent non obiicerent. Quomodo

enim negare conantur quia pater & filius unum
 sunt: cum Paulus & Apollo & natura unum sint
 & fide. Sed tamen per omnia unum esse non
 possunt quia nequeunt comparari humana
 diuinis. Inseparabilis ergo deus pater uerbo
 Inseparabilis uirtuti Inseparabilis sapientiae
 per diuinam unitatem substantia. & est in filio
 sicut frequenter est scriptum. Est uero non ut
 egentem sanctificans ut uacuum implens quia
 non uacua dei uirtus. nec enim uirtus uirtute
 augetur quia non duae uirtutes sed una uir-
 tus: nec diuinitas diuinitatem accipit quia
 non duae diuinitates sed una diuinitas. Nos
 autem per acceptam & inhabitantem in nobis
 uirtutem unum erimus in christo. Communis
 ergo littera. Sed discrepans diuina humanaque
 substantia. Nos unum erimus. Pater & filius
 unum sunt. Nos secundum gratiam filius secundum
 substantiam. Alia autem per conuinctionem
 alia per naturam unitas. Denique uide quod
 ante praemiserit. Ut omnes unum sint sicut
 tu pater in me & ego in te. Considera ergo qui
 non dixit Tu in nobis & nos in te. Sed tu in me.

& ego inte. Vt se à creaturis separaret addidit
& isti in nobis. Vt etiam & hic suam potentia
& patris à nobis secerneret. Vt quod nos in p̄re
& filio sumus non naturæ uideatur esse sed
gratiæ. Quod autem filius & pater sunt unum
non hoc filium accepisse per gratiam sed natu-
raliter ut filius possidere credatur. Aliud rur-
sus obijciunt asserentes unam atque eandem
potestatem filii & patris esse non posse. Quia
ipse dixit. Amen amen dico uobis. Non p̄r
filius facere à se quicquam nisi quod uiderit
patrem facientem. Itaque nihil ex se. filius
dicunt facere posse nisi quod uiderit p̄rem
facientem. O præcia sapientia infidelium ar-
gumentorum quæ subiecit quo solueret quæ-
stionem addendo quod sequitur. Quia quæ-
cunque ille fecerit eadem & filius facit sititer.
Hoc nempe sequitur. Quare ergo scriptum est
eadem facit filius & non talia nisi ut filio uni-
tatem non imitationem paterni operis existi-
mares. Sed tamen ut illorum quoque ar-
gumenta discutiamus: quæro ut respōdeāt.
Vtrum uideat filius opera patris. Videt

itaque an non. Si uidet ergo & facit. Si fa-
 cit definant omnipotentem negare: quem
 omnia posse facere: quæ patrem facientes
 uiderit confitentur. Quid est autem uiderit.
 Corporalium ne aliquis usus oculorum est.
 Sed si hoc de filio uelint dicere corporalis etiã
 in patre usum operationis ostendant. Ut fa-
 cientem uideat quod ipse facturus est. Quid
 est autem non potest filius facere à se quic-
 quam. Hoc interrogemus: hoc consideremus.
 Est ergo aliquid impossibile dei uirtuti atque
 sapientiæ. Hoc est. u. dei filius qui utique nō
 alienam accipit fortitudinem: sed quemadmo-
 dum uita est non aliena uiuificatione sub-
 nixus sed alios uiuificans: quia ipse uita ē.
 Ita etiam sapientia ē non quasi insipiens de-
 capiens sapientiam: sed qui de suo alios faci-
 at esse sapientes. Ita etiam uirtus est non
 quasi per infirmitatem consecutus incrementa
 uirtutis: sed ipse uirtus: qui uirtutem for-
 tibus largiatur. Quomodo ergo uirtus quasi
 cum iuris iurandi attestatione dicit. Amen
 amen dico uobis quod est fideliter dico. Fideliter

ergo dicis domine ihesu & cum sacramenti
quadam repetitione confirmas quod nihil
facere potes nisi quod facientem patrem ui-
deris. Fecisti mundum. Nunquid alterum
mundum pater tuus fecit quem quasi ad
exemplar acceperis. Ergo necesse e fatea-
tur impii aut duos aut certe multos esse +
mundos: quod philosophi asserunt: aut se
etiam in hoc errore generalitatis inuoluant
aut si uolunt uerum sequi dicant sine exe-
plari te fecisse quod feceris. Dic mihi dñe
quando in mari patrem incarnatum uide-
ris ambulantem. Ego. n. nescio. ego hoc
de patre credere sacrilegum puto quia te
solum carnem assumpsisse cognoui. Qñ
uideris in nuptiis patrem aquam in uinũ
uertentem. Sed solum te unigenitum fi-
lium legi ex patre natum: solum te ex spi-
ritu sancto accepi & uirgine secundum
incarnationis sacramenta generatum. Er-
go ista quæ memorauimus à te gesta nō
fecit pater. Sed sine exemplo paterni ope-
ris ad redimendam tuō sanguine mudi

salutem. immaculatus ex aluo uirginis
 processisti. Ac ne forte incarnationis tantum-
 modo putent sequestrandum esse mysteriū.
 Licet cum dicant non potest filius à se facere
 quicquam nihil excipiant ita ut quidam im-
 pius dixerit nec calicem facere potest tam re-
 nerario ausu petulantique sermone maesta-
 tem supernæ uirtutis irridens. Dic domine ihe-
 su quam terram sine te pater fecerit. Cælum
 si sine te non fecit. Quia scriptum est. Ver-
 bo domini cæli firmati sunt. Sed nec terram
 sine te fecit. Quia scriptum ē. Omnia per
 ipsum facta sunt, & sine ipso factum ē nihil.
 Nam si aliquid sine te deo uerbo pater fecit.
 non ergo omnia facta per uerbum & eua-
 gelista mentitur. Quod si omnia facta per
 uerbum & omnia per te coeperunt esse
 quæ non erant. Vtique quæ non uidisti à
 patre facta à te ipso fecisti. Nisi forte philoso-
 phias tibi ideas platonica illa disputatione
 præstituerunt quas ab ipsis tamen philosophi
 scimus irrisas. Si autem ex te ipse fecisti:
 uana est assertio perfidorum: quæ auctori

omnium cui suppetit ex se faciendi magi-
sterium tribuit discendi profectum. Quod si
per te negant celum factum esse uel terras
considerent impii quo se suo furore praeci-
pitent cum scriptum sit. Dii qui non fecerunt
celum & terram pereant. Peribit ergo o
arriani qui quod perierat & repperit & rede-
mit. Sed ad proposita reuertamur. Quomodo
non potest filius facere à se quicquam. Que-
ramus quid sit quod facere non possit.
Multae sunt impossibilitatum differentiae.
Est aliquid natum impossibile & est aliquid
quod est possibile per naturam / impossibile
per infirmitatem. Est etiam tertium quod
sit possibile per corporis & animi firmita-
tem / impossibile per imperitiam aut impo-
tentiam. Est etiam quod per definitionem
immutabilis propositi & constantis perseue-
rantiam uoluntatis atque amicitiae fides
sit impossibile mutari. Sed ut haec eundem
tuis possimus aduertere per exempla nobis
disputatio dirigatur. Impossibile est ut
quis sapientiae disciplinam aliquam assequatur.

aut artem. Impossibile est. 11. Lapidem moue-
 ri nisi motu moueatur alterius. Non pot
 ergo lapis per se ipsum moueri & transire de
 loco. Non potest aquila etiam humanis im-
 bin disciplinis. habes unam speciem: cui im-
 possibilitatis causa natura est. Impossibile ē
 & lapidem prodire quoquam: impossibile ē
 & debilem facere opera robusti. Sed huic alia
 impossibilitatis ē causa. Quod. 11. per naturā
 facere potest per infirmitatem non potest.
 Causa igitur hic quoque impossibilitatis infirmi-
 tatis. alia ergo impossibilitatis hæc species qm
 à faciendi possibilitate corporis infirmitate
 reuocatur. Tertia quoque impossibilitatis est
 causa: quia etiam si per naturam quis et fir-
 mitatem corporis facere aliquid posset: non
 potest tamen facere per imperitiā uel impo-
 tentiam. Ut aut indoctus aut seruus. Quas
 igitur harum quas enumerauimus impossibili-
 tatum causas: Ut quartam interim sequestre-
 mus: filio dei existimas conuenire. Nunquid
 insensibilis per naturam & immobilis sicut la-
 pis. Lapis quidem est impiis in ruinam. 11

Fidelibus angularis sed non insensibilis supra
quem sensibilibus populorum fideles ædifican-
tur affectus. Non immobilis petra. Bibebant
enim ex consequenti petra. petra autem erat chri-
stus. Non ergo paternum opus per naturæ di-
stantiam impossibile christo. Nunquid forte
per debilitatem impossibile ei aliquid existima-
mus? Sed non ille debilis qui aliorum debilita-
tes imperiali sanabat iussu. An debilis videba-
tur cum paralitico præcipiens. Tolle grabatuz
tuum & ambula: sanitatis iam mandabat of-
ficium cum adhuc ille remedium sanitatis ora-
ret. Num debilis dominus uirtutum cum il-
luminaret cæcos: Inclinos erigeret. Mortuos
suscitaret. Votis nostris medicinæ præcurreret
effectus. oratus curaret: & fimbria mundaret
ad tactum? nisi forte debilitatem illam impii
putabatis quando uulnera eius uidebatis. Erant
quidem illa corporis uulnera: sed non erat ut-
neris illius ulla debilitas ex quo uita omniū
profluebat. Vnde & propheta dixit. Liore ei
nos sanati sumus. An qui in uulnere debilis
non erat erat immaiestate? Quomodo quæso

cum demonijs imperaret & reis peccata dimit-
 teret. an cum rogaret patrem. Quo loco fortā
 se dicant: quomodo pater & filius unum sunt
 si filius nunc imperat nunc precatur. & unū
 sunt & imperat & precatur. Sed neque cū im-
 perat solus. nec cum precatur infirmus. Solus
 non est quia quaecunque filius facit pater facit.
 Infirmus non ē quia & si in carne infirmatus ē
 propter peccata nostra: tamen illa nostra erat
 pacis eruditio: sicut scriptum ē: non fuit ma-
 iestatis infirmitas. Denique ut scias quia se-
 cundum hominem rogat. diuinitate imperat.
 Habes in euangelio quia petro dixit. Rogavi
 pro te ut non deficiat fides tua. Eidem autem
 supradicenti. Tu es christus filius dei uiui. Re-
 spondit. Tu es petrus & super hanc petram aedi-
 ficabo ecclesiam meam, & tibi dabo clauēs regni
 celorum. Ergo cui propria auctoritate regnū
 dabat. huius fidem firmare non poterat. Quē
 cum petram dicit firmamentum ecclesiae in-
 dicauit. Quando igitur roget quando imperet
 considera. Rogat quando passurus ostenditur.
 Imperat quando filius dei creditur. Quas igit

species impossibilitatis uacare iam cernimus. Quod
neque insensibilis neque infirma potest esse dei
uirtus. Nunquid tertium profertis inmedium: Quod
quasi imperitus sine ministro facere nihil possit
aut seruus sine domino. Ergo mentitus es dñe
ihesu: qui te & magistrum & dominum ipse
dixisti: & fefellisti discipulos tuos dicens. Vos uo-
catis me magistrum & dominum & bene facitis.
Sum. u. sed non fallis ueritas eos praesertim q̄s
amicos uocasti. tamen ut si imperitum te ab
artifice secernant. Videro utrum tibi hoc est dñi
sapientiae dicant peritiā defuisse: unitatem
tamen substantiae inter te & patrem separare
non possunt. Artificem namque ab imperito
imprudētia non natura secernit. Sed nō in
patre artificium neque in te insipientia. Non ē
u. insipientis sapientia. Ergo si neque insensibilis
in filio natura neque debilitas neque imperitiā
neque seruitus potest esse considerent quod p̄
naturam & maiestatem unum sit cum patre
filius: & per operationem non discrepet à p̄e
uirtus. cum omnia quae pater fecerit eadem &
filius facit similiter. Neque. u. similiter potest

quisquam facere idem opus quod alius fecerit:
 nisi qui in æqualitate ē non operationis: et na-
 turæ eiusdem habeat unitatem. Ergo si filius
 & per eiusdem cum patre archanum commu-
 ne naturæ inuisibiliter & uidere & facere po-
 test: & per plenitudinem diuinitatis quod uolu-
 erit exequi quid superest nisi ut per unitates
 inseparabilis potestatis nihil credamus filium
 facere nisi quod uiderit facientem patrem.
 Quia per incomparabilem caritatem nihil a
 se facit filius quoniam nihil uult quod pater
 nolit: quod utique non infirmitatis sed unita-
 tis est. Ergo nec contumax filius: ut etiam de
 quarta propositione dicamus. Nihil. h. consili-
 arius filius facit quod cum patris non conueniat
 uoluntate. Denique uidit pater quæ facit filius
 & probauit quia bona ualde. Sic. h. habes in ge-
 nesi. Et dixit deus fiat lux. & facta est lux. &
 uidit deus lucem: quia bona est. Nunquid hic
 dixit pater fiat talis lux qualem ipse fecit? Sed
 fiat lux quæ ante non fuerat, aut filius qualem
 faceret interrogauit? Sed fecit ut uoluit: qualem
 pater eoque uoluit ut probaret. Ergo nauū

filii est. Similiter ergo uidet filius patris opus:
sicut pater opus filii nec quasi alienum laudat
sed quasi proprium recognoscit. Quaecunque u.
pater fecerit: eadem & filius facit similiter: ut +
idem opus patris filiique sentires. Nihil ergo
facit filius nisi quod pater probet pater laudet
pater uelit quia ex patre totus est non ut cre-
atura quae multa committit dum studio la-
psuque peccati uoluntatem frequenter offert
auctoris. Nihil ergo filius facit nisi quod pla-
ceat patri quia una uoluntas una sententia
est. Vna est uera caritas. Vnus operationis ef-
fectus. Denique ut scias caritatis esse quod n̄
potest à se filius facere quicquam nisi quod
uiderit facientem patrem cum praemisisset.
Quaecunque inquit ille fecerit eadem & filius
facit similiter subiicit. Pater u. diligit filium.
Ergo quod dixit scriptura quia non potest ad
inseparabilis & indiuiduae caritatis rettulit
unitatem. Quod si naturaliter est ut uere est
inseparabilis caritas: inseparabilis utique est
etiam operatio naturaliter & impossibile ut
opus filii cum patris nō cōueniat uoluntate:

quando id quod filius operatur, operat & pater.
 & quod pater operatur, operatur & filius. & qđ
 loquitur filius loquitur & pater, sicut scriptū
 est. Pater meus qui in me manet ipse loquitur.
 & opera quæ ego facio ipse facit. Nihil. u. pa-
 ter sine uirtute atque sapientia sua condidit.
 Quia omnia in sapientia fecit sicut scriptum ē.
 Omnia in sapientia fecisti. Nihil etiam dei uer-
 bum sine patre facit. non operatur sine patre.
 non sine patris uoluntate sacrosanctæ illi se ob-
 tulit salutaris mundi totius hostia passioni nō
 sine patris uoluntate mortuos suscitauit. De-
 nique Lazarum suscitaturus. Leuaui oculos +
 sursum & dixit. Pater gratias tibi ago quia +
 audisti me & ego sciebam quia semper me au-
 dis. sed propter turbam quæ circumstat me di-
 xi. ut credant quia tu me misisti. Ut quāuis
 ex persona hominis in carne loqueretur. uni-
 tatem tamen paternæ uoluntatis & operatiois
 exprimeret. Quia pater omnia audit omnia
 uidet quæ uult filius. Videt ergo & pater fa-
 cientem filium audit uolentem. Denique
 non rogauit & exauditum se esse dixit.

Et ut scias quia semper auditur à patre nō
quasi seruus nec quasi propheta sed quasi fi-
lius. Et ego inquit sciebam quia semper me
audis. Sed propter turbam quæ circumstat
dixi: ut credant quia tu me misisti. Propter
nos igitur gratias agit: ne eundem patrem
eundemque filium esse credamus. cum idē
opus patris audimus & filii. Nam ut cogno-
sceres non quasi infirmum gratias egisset s
quasi dei filium semper sibi diuinam potētā
uendicare clamauit. Lazare ueni foras.
Imperantis utique uox ista est non precan-
tis. Sed ad superiora redeamus et proposita
concludamus. Facit quasi uerbum filius uo-
luntatem patris. Verbum hoc nostrum uti-
que prolatiuum est. Syllabæ sunt. Sonus
est. & tamen à sensu nostro & mente non
discrepat, & quæ interiore tenemus affectu
ea tanquam operantis uerbi testificatione
signamus. Sed non sermo noster operat.
Solum est uerbum dei quod nec prolati-
uum est sed quod operatur & uiuit et
sanat. Vis scire quale uerbum. Audi +

dicentem. Vivum .n. verbum dei & ualidum
 arque operatorium & acutum est omni gla-
 dio acutissimo penetrans usque ad diuisione
 animæ & spiritus artuumque & medullarum.
 Verbum igitur audis dei filium & à patria
 uoluntate & potestate secernis. Audis quia
 uiuit audis quia sanat. Noli ergo nostro
 comparare uerbo. Si .n. uerbum nostrum
 quæ non obtutu uiderit non auditu audi-
 erit loquitur: & loquitur tamen cognita per
 quædam naturæ humanæ interna mysteria
 quomodo non impius qui secundum diuini-
 tatem in dei uerbo & obtutu quendam cor-
 porum exegit: & auditum: & putat quia nō
 possit à se quicquam facere filius nisi quod
 patrem facientem uiderit cum per unitatem
 ut diximus eiusdem substantiæ idem uelle
 atque idem nolle & idem posse & in patre
 sit & in filio & in spiritu sancto. Quod si
 homines plerumque sensuum qualitate di-
 screti tamen unius propositi intentionem +
 concordant: quid de patre nos & dei filio cō-
 gruit existimare cum id quod humana +

imitatur caritas substantia diuina possidet.
Quidam etiam hoc ad inaequalitatem dei pa-
tris & filii obiciendum usurpare consueue-
runt: quo dicant omnipotentem patrem esse
qui genuerunt filium negent autem omni-
potentem filium dicentes quia generare non
potuit. Quod hic argumentum inaequalita-
tis. Generatio. u. paternae proprietatis est
non potentiae & pietas aequat non separatur.
Denique in ipso usu nostrae infirmitatis fre-
quenter euenire cognoscimus ut infirmi fi-
lios habeant & non habeant fortiores habeant
serui & non habeant domini: habeant inope-
res non habeant qui potentes sunt. Sed si dicunt
hoc infirmitatis esse quia homines uolunt
filios habere nec possunt. Quamuis huma-
na non sint conferenda diuinis intelligant
tamen inter ipsos quoque homines non po-
tentia esse sed paternae proprietatis habere
filios: uel non habere nec in potestate no-
strae uoluntatis esse generare sed in corporis
qualitate. Nam si esset potentia utique po-
tentior multos haberet filios. Ergo non est

potentia habere filios uel non habere. Nūqd
 natura ē. Si naturae infirmitatem puta-
 tis & ad humana uos, confertis exempla: ea-
 dem patris est natura quae filii est. Itaque
 aut uerbum filium dicitis & patri in filio de-
 rogatis per unitatem eiusdem naturae.
 Sicut. n. pater natura deus est ita & filius aut
 si negatis esse uerum filium hoc est eiusde
 naturae: non est ergo generatus filius nō ge-
 nerauit pater. Colligitur utique iuxta sente-
 tiam uestram / Ut non sit omnipotens deus pa-
 ter quia generare non potuit si non generauit
 filium sed creauit. Verum ipsi magis quā uo-
 bis credendum ē. Ille ait. Genui: & frequēter
 ait generationis suae testis. Non est ergo natu-
 ra non est potentia in christo aliqua quia +
 non generauit infirmitas. Quia generatio sic
 saepe iam diximus non ad sublimitatem potētie
 sed ad proprietatem refertur naturae. Nam si
 ideo omnipotens pater quia filium habet: oī-
 potentior ergo esse potuit si plures haberet.
 An uero potentia eius in una generatione de-
 fecit. A deo ostendam & christum habē filios:

quos quomdie generat sed ea generatione ut
potius regenerationem quæ potestatis est non na-
ture. Adoptio. n. potestatis est non natura ge-
neratio proprietatis quod ipsa scriptura nos do-
cuit. Dicit. n. iohannes. Quia in hoc mundo erat
& mundus per ipsum factus est. & mundus eum
non cognovit. & sui eum non receperunt. +
Quot quot autem receperunt eum dedit eis
potestatem filios dei fieri: iis qui credunt in no-
mine eius. Didicimus itaque potestatis esse quod
nos filios dei fecit. proprietatem generationis
esse in christo oracula divina declarant. Di-
cit. n. sapientia dei. Ex ore altissimi prodium. ha-
est non coacta sed libera non potestati obnoxia
sed nata generationis archano privilegio do-
minationis & iure pietatis. Denique de eadem
sapientia hoc est de domino ihesu alibi pater
dicit. Ex utero ante luciferum genui te. Quod
utique ideo dixit non ut corporalem alium
declararet sed ut proprietatem ueræ generati-
onis ostenderet. Nam si ad corporalia referat
ergo & pater cum dolore & conceptione gene-
ravit. Sed absit ut deum ex infirmitate corporis

metamur. Est quidam uterus paternæ archa-
 num substantiæ interiorque secretum: quod nō
 angeli neque archangeli. non potestates & dñā-
 tiones / non aliqua creaturarum potuit penetra-
 re natura. Cum patre. n. semper & in patre sēp
 est filius: cum patre per distinctionem indissolū-
 bilem trinitatis æternæ. In patre per diuinæ uni-
 tatem naturæ. Quis igitur hic arbiter diuinita-
 tis qui discutiat patrem ac filium? Ille quare
 generauerit. iste cur non generauerit? Seru-
 lum suum aut ancillam cur non generauit
 nemo condemnat. isti condemnant: cur non
 generauerit christus. Condemnant. n. sua opi-
 nione cum derogant. Nec coniugibus inter se
 cur non generauerint aut caritas minuitur
 aut meritum derogatur. Isti quia non genera-
 uit christi minuunt potestatem. Cur inquit
 filius pater non ē? Quia & pater filius non est.
 Cur non iste generauit? Quia nec ille gñatus
 est. Nec ideo minus habet filius. quia pater
 non est. nec pater minus habet. quia filius nō
 est. Dixit. n. filius. Omnia quæ pater habet m̃a
 sunt. Adeo generatio in paterna proprietate:

non in iure est potestatis. Est. u. quaedam indi-
stincta distinctæ incomprehensibilis & inenarrā-
bilis substantia trinitatis. Distinctionem etenim
accipimus patris & filii & spiritus sancti nō con-
fusionem distinctionem non separationem distin-
ctionem non pluralitatem. Diuino itaque ad-
mirandoque mysterio manentem semper ac-
cepimus patrem semper filium semper spiritū
sanctum. Non duos patres non duos filios nō
duos spiritus. Unus. u. deus pater: ex quo oīa
& nos in ipso. Unus dominus ihesus^p quem
omnia & nos per ipsum. Unus natus ex p̄re
dominus ihesus / & ideo unigenitus. Unus et
spiritus sanctus: ut idem apostolus dixit. Sic
accepimus sic legimus sic tenemus. Distinctio-
nem scimus. Secreta nescimus. Causas nō nō
discutimus. Sacramenta seruamus. Facinus in-
dignum. Ut qui generationis suæ facultatem
non habent: diuinæ generationis examen sibi
arrogent. Mendicent potestatem. Negent er-
go æqualem patri filium quia non generat
filius. negent æqualem patri filium quia pa-
trem habet. Hoc si de hominibus dicerent: +

quorum aliqui uolunt filios habere nec pos-
 sunt: iniuriam putaremus. Si inter duos ho-
 nore pares habenti filios qui non habet: ne-
 garetur æqualis. Non confutit igitur hæc qua-
 stio, quia æqualis filius patri ideo esse nō pos-
 sit: quia pater generauerit filium nullum ex
 se ipso generauerit. Nam & fons flumini
 generat: & flumini fontem ex se ipso non gene-
 rat: & Lux splendorem generat: non splendor
 lucem, & una natura est splendoris & lucis.
 Unde cum inæqualitatem ex generationis ob-
 iectu probare non potuerint: intelligunt etiam
 illam diuulgatam suæ calumniam quæstionis
 explosam. Solent. u. proponere. Quomodo æ-
 qualis potest esse filius patri. Nam si filius est
 ante quam generaretur non erat: aut si erat. cur
 natus est. & arrianos se negare consueuerunt
 qui proponunt arrii quæstiones. Itaque exigit
 à nobis responsionem. Ut si dixerimus quia an-
 quam generaretur erat, distute referant. Ergo
 ante quam generaretur erat creatus est, & nō
 differre à ceteris creaturis: quia prius coepit +
 creatura esse quam filius: & adiciunt. Cur

qui erat natus est. an quia imperfectus erat ut
postea perfectior fieret. Si autem responderim
quia non erat obiciunt statim. Ergo generatio
ei contulit ut esset qui non erat ante quam na-
sceretur. Ut hinc colligant. Erat ergo quando
non erat filius. Sed quia hoc proponunt et +
obscuritate uolunt inuoluere ueritatem. dicunt
ipsi. Utrum temporaliter generet pater an in-
temporaliter. Si. n. temporaliter dixerint quod
filio obiciunt patri ascribent. Ut uideatur pat
coepisse esse quod non erat. Si intemporalitē
quid superest nisi ut ipsi soluant quam quā
proposuerunt quæstionem. Ut cum generatio-
nem patris abnuant, temporalem: generatio-
nem quoque filii temporalem non esse fateā-
tur. Si ergo non est generatio eius ex tempore
existimari datur quod nihil præcesserit ante
filium qui non sit ex tempore. Si. n. aliquid
ante filium iam non sunt in ipso creata omnia
quæ uel in cælo sunt uel in terris. Et apostolū
redarguitur qui hoc in epistola sua inscripsit.
Quod si nihil ante generationem eius: nō ad-
uerto cur posterior asseratur quæ nō p̄cessit.

Connectenda est alia eorum plena impietatis ob-
 iectio quæ latentem habeat dolum quo sensus fa-
 alius mentesque præstringat. Interrogant. U-
 trum omne quod finem habet aliquando coe-
 perit. Et si acceperint huiusmodi responsum
 quia quod finem habet coepit aliquando refe-
 rant. Utrum pater desierit generare filium. Quod
 cum tenuerint nostro aspirante consensu conte-
 xant. coepit ergo generatio. Ut videatur in eo
 coepit qui natus est & natus esse dicatur qui
 ante non fuerit. Unde definiunt. Aliquando er-
 go filius non fuit. Adiciunt etiam alias ine-
 prias loquacitatis suæ dicentes. Verbum patris
 filius, & ideo genitus dicitur quia uerbum est.
 quod autem uerbum est opus non est. Multifa-
 rie locutus est pater multos ergo genuit fi-
 lios si non operatus est sed locutus est uerbum.
 A mentes homines quasi non intelligant quid
 intersit inter prolatum sermonem & æternū
 permanens dei & uerbi ex patre natum: natū
 utique non prolatum. In quo non composita
 syllaba sed plenitudo diuinitatis æternæ est: &
 uita sine fine. Subtexunt aliam impietatem

proponentes utrum uolens an inuitus genera-
uit pater. Vt si dixerimus uolens antiquiorem
generatione. uoluntatem uideamur fateri. &
referant: quia non sit filius coeternus patri. quē
aliquid antecessit aut quia & ipse sit creatura.
Quia scriptum est. Omnia quae tu uoluit fecit:
cum hoc ipsum non de patre & filio sed de iis
quas filius fecit dictum sit creaturis. Sin autē
inuitum patrem generasse responderimus: in-
ualidum patrem dixisse uideamur. Sed ni-
hil in sempiterna generatione praecedit: nec
uelle nec nolle. Ergo nec inuitum dixerim
nec uolentem. Quia generatio non in uolun-
tatis possibilitate ē sed in iure quodam & propri-
etate paterni uidetur esse secreti. Esto tamē.
Sit generatio in uoluntate generantis. Quan-
do hanc uoluntatem fuisse dicuntur. Si in
principio utique si sempiterna uoluntas
sempiternus & filius. Si coepit uoluntas di-
splicuit igitur sibi quod erat deus ut muta-
ret statum. Displicuit sibi ergo sine filio pla-
cere coepit in filio pater. Nisi uidetur in illa
consequencia: ut dicamus. Si studium gnādi

nostro more assumpsit ergo & cætera quæ ge-
 nerationem præcedere solent: nostro more as-
 sumpsit. Nostræ autem usus generationis vo-
 tum est non uoluntas. Produunt igitur impie-
 tatem suam qui uolunt generationem coepisse
 christi: ut uideatur non generatio illa uerbi ma-
 nentis sed prolatio fluentis esse sermonis. Deinde
 multos inducendo filios: negent in christo diui-
 nae proprietatem naturæ. Ut nec unigenitus n̄
 primogenitus existimetur. Postremo ut si princi-
 pium accepisse credatur etiam finem uideatur
 habiturus. Sed neque principium assumpsit ali-
 quando dei filius qui erat in principio neque fi-
 nem qui est principium uniuersitatis & finis.
 Nam cum sit principium quomodo quod habe-
 at accepit? aut quomodo sui finem habebit:
 cum omnium ipse sit finis: Ut in illo fine sine
 fine maneamus. Dei .n. generatio cum tempo-
 ralis non sit nec ante se nec in se tempus inue-
 nit. Frigida igitur eorum & uana quæstio in
 creaturis ipsis non habet locum. Ipsa .n. quæ
 temporalia sunt discretionem in quibusdam ha-
 bere temporis non uidentur. Lux n̄epe splendore

generat. nec comprehendere potest quod splendor
luce posterior sit aut lux splendore antiquior.
quia ubi lumen & splendor ē & ubi splendor et
lumen est. Itaque nec sine splendore lumen nec
splendor potest esse sine lumine quia & in splen-
dore lumen & splendor in lumine est. Vnde apo-
stolus splendorem paternae gloriae filium dixit
quia splendor paterna lucis ē filius. Coaeternus p-
pter virtutis aeternitatem. Inseparabilis propter
claritudinis unitatem. Ergo si temporalia & ae-
rea haec comprehendere et separare non possu-
mus quae videmus. Deum quem non videmus
qui super omnem est creaturam in ipso suae
generationis archano possumus comprehendere.
Possumus eum a filio tempore separare cum oē
tempus opus filii sit. Desinant ergo dicere et an-
tequam generaretur non erat. Ante .n. tempo-
ris est generatio ante tempora. & ideo quod po-
sterius est prius non ē. Nec opus ante auctorem
putes cum opera ipsa principium de operatore
suo sumant. Nam quomodo ante operatorem
suum usus operis existimatur cum omne tempus
opus sit & omne opus de operatore suo ut esset

acceperit. De filio autem dei dicunt quia antequam
 generaretur non erat: hoc est de dei sapientia de
 uirtute dei de dei uerbo cuius generatio nihil an-
 se nouit. Quod si aliquando ut uolunt non fuit
 quod nefas dictum est: non fuit ergo in deo perfecti-
 onis plenitudo diuinae: si postea processum gene-
 rationis accepit. Tamen ut sciatur quam uana sit
 & solubilis eorum quaestio. Licet nihil in eo huma-
 nis diuinisque commune: tamen docebo homines
 antequam nascerentur fuisse. Aut negent iacob
 sanctum fuisse priusquam nasceretur qui fratrem
 supplantauit in materni adhuc uteri positus ar-
 chano. Negent Hieremiam ante quam nasceretur
 fuisse cui dicitur. Priusquam te formarem in u-
 tero matris tuae noui te: & priusquam exires de
 uulua sanctificauit te & prophetam in gentibus
 posui te. Quid hoc euidentius tanti exemplo pro-
 phetae qui sanctificatus est ante quam natus &
 ante quam formaretur est cognitus. Quid etiam
 de iohanne loquar: de quo mater religiosa te-
 statur: quia intra materna situs adhuc uisce-
 ra: praesentiam domini spiritu cognouit. exul-
 tatione signauit. sicut scriptum meminimus

matre dicente. Ecce. n. ut facta est in auribus meis
vox salutationis tue exultauit gaudio infans
in utero meo. Erat igitur qui prophetabat an nō
erat. At certe erat. Erat. n. qui uenerabatur
auctorem erat qui loquebatur in matre. Deni-
que Helisabeth filii spiritu replebatur. Maria
filii spiritu sanctificabatur. Sic. n. habes. Quia
exultauit infans in utero eius. & repleta ē spi-
ritu sancto. Vide singulorum uerborum prop-
etates. Vocem quidem mariae Helisabeth audiuit.
sed Iohannes prior domini gratiam sensit. Pul-
chre sibi conueniunt oracula oraculis foeminae
mulieri & pignus pignori. Istae gratiam Lo-
quuntur: illi intus operantur. pietatisque my-
sterium maternis adoriuntur profectibus du-
plici miraculo. Licet honore diuerso prophetant
matres spiritu paruulorum. Quis igitur au-
ctor huius miraculi. Nomen dei filius qui fecit
esse non natos. De rebus humanis questio uia
non potest conuenire: putas ne de diuinis con-
uenire secretis. Quid est ante quam generaret
non erat. Nunquid pater aliqua tempora con-
ceptionis accepit. Ut filium tempora praeuenirent.

aut foemineae more naturae generationis suae
 molitus est partum: ut molitio ipsa filio esset
 antiquior. Quid hoc est. Cur diuina secreta discu-
 timus. proprietatem Legi diuinae generationis
 non qualitatem. Facinus indignum ut ex se qui-
 dam caelestia metantur: qui tanquam unum +
 de spadonibus putant christum non nasci potui-
 se sed fieri: aut tanquam unum de spadonibus
 patrem qui filium quem generare non potuerit
 adoptauerit. Plerique etiam hinc faciunt qua-
 stionem quia scriptum est. Sicut misit me ui-
 uus pater & ego uiuo propter patrem: & qui
 manducat me ipse uiuit propter me. Dicen-
 tes. Quomodo aequalis est patri filius: qdixit
 quia propter patrem uiuit. Qui hoc propo-
 nunt primores ponderant cuiusmodi uita sit
 filii. Vtrum ea quam pater largitus sit non
 habenti. Sed quomodo uitam aliquando potu-
 it non habere cum ipse sit uita. Sicut ait. Ego
 sum uia ueritas & uita. Vita utique sempiter-
 na sicut uirtus est sempiterna. Aliquando er-
 go ut sic loquar si uitam non habuit con-
 siderate quid Lectum sit hodie de domino ihesu.

Quia mortuus est pro nobis: ut siue uigilemus
siue dormiamus simul cum illo uiuamus. Cu-
ius mors uita est huius diuinitas uita non est.
cum diuinitas uita sit sempiterna. An uero
uita eius in patris est potestate. Sed nec cor-
poris quidem sui uitam in alterius fuisse
potestatem memorauit. Sicut scriptum est.
Ego pono animam meam & iterum sumam
illam. Nemo tollit eam à me sed ego pono eam
à me ipso. Potestatem habeo ponendi eam ite-
rum potestatem habeo sumendi eam. Hoc mā-
datum accepi à patre meo. Eius ergo uitam se-
cundum diuinitatem in alterius potestate
posita iudicatur cuius uita secundum corpū
alienae non erat subdita potestati. Aliena
h. potestas erat si non erat unitas potestati.
Sed sicut potestatis suae esse significat ponē
animam ex libera uoluntate ita etiam quod
secundum mandatum deposuit patris suae
ad paternae uoluntatis significat unitatem.
Ergo si uitam filius neque ab aliq̃ accepit
ex tempore neque alienae habet potestati sub-
ditam. Videamus quā ratione dixerit. Sicū

misit me uiuus pater & ego uiuo propter pa-
 trem. Exponamus ut possumus imo ipse pot
 exponat. Considera igitur quid ante prae-mise-
 rit. Ait. u. Amen amen dico uobis. ante insti-
 tut quemadmodum audire debeas. Vere igit.
 Vere dico uobis. Nisi manducaueritis carnem
 filii hominis & biberitis sanguinem eius non
 habebitis uitam in uobis. Secundum filium
 hominis se dicere ante praemisit: & tu quod
 secundum filium hominis de carne est locu-
 tus & sanguine ad diuinitatem putat esse +
 referendum. Denique addidit. Caro mea ue-
 re est esca & sanguis meus est potus. Canes
 audis. Sanguinem audis. mortis dominicae
 sacramenta cognoscis & diuinitati calumnia-
 ris. Audi dicentem ipsum. Quia spiritus car-
 nem & ossa non habet. Nos autem quotiens-
 cunque sacramenta sumimus quae per sacre
 orationis mysterium in carne figurantur et
 sanguine mortem domini annunciamus.
 Ergo postea quam se loqui secundum hominis
 filium declarauit & carnem saepe repetiuit
 & sanguinem. subdidit postea. Sicut misit

prem

me vivit pater & ego vivo propter & qui mā-
ducit me & ipse vivit propter me. Nonne &
equalitatem filii cum patre & similitudinem
eius cum homine manifesta distinctione colli-
gimus. Nam quid est sicut ipse vivit propter
patrem & nos vivimus propter ipsum. Quia
sic vivificat filius hominem, sicut pater in
filio carnem vivificavit humanam. Sicut
et pater suscitavit mortuos & vivificat sic et
filius quos vult vivificat ut ipse dominus
supra dixit. Aequalitas ergo filii ad patrem per
unitatem quoque vivificationis astringitur quā-
do sic vivificat filius ut pater. Agnosce ergo
eius vitam & potentiam sempiternam. Simi-
litudo etiam nostra ad filium & quaedam secun-
dum carnem unitas declaratur. Quoniam quē-
admodum ^{de} filius a patre sic homo est vivificat^{us}
in carne. Sic et scriptum est. Quia deus Iesum
christum a mortuis suscitavit ita etiam nos
quasi homines vivificamur a dei filio. Secundū
hanc ergo expositionem non solum ad conditio-
nem humanam derivatur gratia largitatis sed
etiam divinitatis aeternitas predicatur. Divinita

12

quia ipse vivificat. humana autem quia vivi-
 ficata est in christo. Quod si qui utrunque ad chri-
 sti referunt dignitatē divinitatem ergo filius dei
 hominibus comparatur. Ut ita filius propter pa-
 trem vivat sicut nos propter filium dei vivimus.
 Sed filius dei vitam largitur eternam: nos autē
 largiri nequimus. Ergo nostri comparatione nō
 ille largitur. Habeant igitur arriani fidei sue
 premium: nec vitam eternam adipiscantur à
 filio. Libet iam ulterius progredi. Nam si illis
 placet hunc locum ad divinae perpetuitatē re-
 ferre substantiæ: accipiant ergo aliam expositi-
 onem. Nonne evidenter videmur dicere. Quia
 sicut unus pater est ita vivit & filius. Quod
 utique quis non advertat ad unitatem vitæ
 quod eadem patris & filii vita sit esse referendū.
 Sicut. n. pater vitam habet in se ipso sed sic dedit
 & filio vitam habere in semetipso. Dedit per
 unitatem: Dedit non ut auferat sed ut clarifi-
 cetur in filio. Dedit ut complacatur. Dedit nō
 ut pater custodiret sed ut filius possideret. Sed
 obiciendum putant quia dixit. Ego vivo pp
 patrem. Utique si ad divinitatem referunt. +

propter patrem uiuit filius quia ex patre filius
est: propter patrem quia unius substantia est
cum patre. propter patrem / quia eructatum
est uerbum ex patris corde quia à patre pro-
cessit quia ex paterno generatus est utero. quia
fons pater filii est: quia radix pater filii est.
Sed dicunt fortasse. Si unitatem putas patris
ac filii uitae esse cum filius dixerit. Ego uiuo
propter patrem. nunquid unitas filii uitae +
atque hominum est cum dixerit filius. Quia
qui manducat me & ipse uiuit propter me.
Imo plane sicut unitatem fateor esse uitae cele-
stis in patre & filio per diuinam unitatem sub-
stantiae: ita uel diuinam naturam uel dominicam
incarnationis excepto privilegio societatem +
nobiscum uitae spirituales in filio esse profiteor
per humanam diuinitatem naturam. Quales u.
caelestis tales et caelestes. Denique sicut in illo
sedemus ad dexteram patris non quia cū ipso
sedemus sed quia sedemus in christi corpore.
de quo postea dicemus plenius: sicut inquam
sedemus in christo per corporis unitatem: ita
& in christo uiuimus per corporis unitatem.

Non solum autem non uereor quia scriptum est
 & ego uiuo propter patrem sed etiam si per p̄res
 dixisset non uererer. Solent .u. istud obiicere.
 Quia dixit. Hæc infirmitas non est ad mortem:
 sed pro claritate dei ut clarificetur filius eius
 per ipsum. Non est differentia potestatis quia sc̄
 scriptum est. Ex patre omnia & per filium oīa.
 Non solum .u. per patrem & à patre filius clari-
 ficatur. Quia scriptum est. Clarifica me pater.
 & alibi. Nunc clarificatus est filius hominis. et
 deus clarificatus est in eo: & deus clarificauit eū.
 Sed etiam per filium & à filio clarificatur pater.
 Quia ueritas dixit. Ego te clarificauī super tēras.
 Sicut ergo clarificatur per patrem ita etiam pp̄
 patrem uiuit. Vnde & quidam doxay opinio-
 nem magis putauerunt esse quam gloriam.
 & ideo sic interpretati sunt. Ego te clarificauī
 super terram opus consummaui quod dedisti mi-
 hi: & nunc clarifica me pater. hoc est doxason.
 ut sit hic sensus. Ego opinionem de te homi-
 nibus huiusmodi infudi ut cognoscant te deū
 uerum & tu hanc de me confirma illis opinio-
 nem: ut credant me tuum filium & deū uerū.

Iam illud ridiculum est quod quidam ex illo apo-
stolico discretionem inter patrem & filium faciunt
potestatis quia scriptum est. Nobis tamen unus deus
pater ex quo omnia & nos in ipsum & unus do-
minus deus ihesus per quem omnia et nos per
ipsum. Aunt. u. non mediocrem diuinae ma-
iestatis esse distantiam quia dictum est. Ex illo
omnia & per hunc omnia. Nihil autem ex p-
sius quam quod hoc loco omnipotens filius euiden-
ti ratione signatur. Nam ut ex illo omnia ita p-
hunc omnia. Inter omnia pater non est: cui
dictum est. Quoniam uniuersa seruiunt tibi.
Inter omnia filius non est. Quia omnia per
ipsum sunt: & omnia in ipso constant. et ipse
est super omnes celos. Non ergo inter omnia fi-
lius sed super omnia. Qui secundum carnem est
ex familia iudeorum. Idem tamen est super
omnia deus benedictus in secula. Cuius est nom-
super omne nomen & de quo dicitur: omnia +
sub pedibus eius. Subiiciendo autem omnia:
nihil reliquit ei non subiectum: sicut Apostolus
dixit. Quod si hoc etiam secundum incarnatio-
nis locutus est sacramentum: quemadmodum

possumus de supernae generationis incorporali +
 maiestate dubitare. Nihil igitur potestatis inter
 patrem & filium certum est interesse. Denique
 eousque nihil interest potestatis. Vt idem apo-
 stolus ex ipso dixerit esse omnia per quem oia.
 Sicut habes. Quoniam ex ipso & per ipsum et in
 ipso sunt omnia. Si igitur pater sicut putant
 tantummodo significatur: non potest idem et
 omnipotens esse quia ex ipso omnia: & omnipo-
 tens non esse quia per ipsum omnia. aut igi-
 tur in ualidum: nec omnia potentem patrem
 sua assertionem mordebunt: aut certe omnipote-
 tem etiam filium uel inuiti uoce propria fate-
 buntur. Eligant tamen utrum hic patrem de-
 claratum putent. Si patrem ergo per ipsum oia.
 Si filium. ex ergo ex ipso omnia. Si autem ex
 patre omnia nihil utique filio derogandum.
 & si ex filio omnia similiter et filio deferendus.
 Ac ne insidiari nos unius arbitrentur obreptio-
 ne uersiculi totum caput recenseamus. O altitu-
 do diuitiarum inquit sapientiae & scientiae dei.
 quam inscrutabilia sunt iudicia eius et inuestiga-
 biles viae eius. Quis enim cognouit sensum domini.

aut quis consiliarius eius fuit. aut quis prior
dedit illi & retribuetur ei. Quoniam ex ipso
& per ipsum & in ipso sunt omnia ipsi gloria
in secula. De quo igitur dictum putant. de
patre an de filio. Si de patre Sed non sapien-
tia dei pater quia sapientia dei filius est. Quid
est autem quod non possit sapientia de qua
scriptum est. Cum sit omnipotens sapientia
& permanens in se omnia immouatur. Non
ergo accidentem legimus sed permanentem.
Habes ergo iuxta Solomonem omnipotentem
& permanentem sapientiam. habes etiam bona.
Quia scriptum est. Sapientiam autem non
vincit malicia. Sed ad propositum reuertamur.
Quam inscrutabilia sunt inquit iudicia eius.
Si igitur omne iudicium pater
dedit filio filium videtur declarare qui iudicat.
Denique ut scias quia non de patre
sed de filio dicit addidit. Quis prior inquit
dedit illi. Dedit. n. pater filio sed dedit iure
generationis non munere largitatis. Ideo quod
negare non potest à patre accepisse filium
secundum quod scriptum est. Omnia mihi

tradita sunt à patre meo. Dicendo tamen q̄s
 prior dedit illi non accepisse per naturam à
 patre filium denegauit. Sed priorem nō pos-
 se dici inter patrem & filium declarauit. Quia
 etsi pater dedit filio non tamen quasi postero-
 ri dedit. Quia increata & inestimabilis trini-
 tas quæ unius est æternitatis & gloriæ nec tē-
 pus nec gradum uel posterioris recipit uel
 prioris. Ergo si filio magis conuenit hoc totū
 apostolicum caput. Videmus et de filio esse
 credendum. Quia ex ipso omnia. sicut scri-
 ptum est. Quoniam ex ipso & per ipsum et
 in ipso sunt omnia. Esto tamen. De patre
 dictum putent. Itaque meminerimus q̄a
 sicut ex ipso legimus omnia ita & per ipm
 omnia. In uniuersitatem quippe totius cre-
 aturæ patris & filii profertur auctoritas.
 Ac licet superius omnipotentem filium patē-
 no probauerimus exemplo tamen quia illis de-
 rogare studium est considerent quia & patri
 derogant. Si. n. infirmus filius quia per ipsū
 omnia: nunquid infirmus & pater: quia &
 per patrem omnia. Sed ut agnoscant nullā

discretionem inter hunc esse. iterum demon-
strabo eundem esse. ex quo aliquid & per +
quem aliquid & ostendam utrumque de pre-
lectum. Sic. H. habemus. Fidelis deus per quem
vocati estis in communionem filii eius. Quid apo-
stolus dixerit considerent. Per patrem vocamur
& nihil est questionis. Per filium creamur: &
hoc uilius estimabimus. Pater in communi-
onem filii vocamus vocauit: & religiose hoc
sic ut debemus accipimus. Filius omnia crea-
uit & putant non libere fuisse uoluntatis +
arbitrium: sed coactae atque seruile operationis
obsequium. Ut autem agnoscat plenius nihil
distare inter patris & filii potestatem: cum
per patrem in communionem filii eius uoca-
mur. Ex filio est ipsa communio sicut scriptum
est. Quoniam de plenitudine eius nos omnes
accepimus. Licet secundum gratum euan-
gelium ex plenitudine eius intelligere debeat-
mus. Ecce & per patrem communio: & ex
filio communio sed non discrepant sed una
communio sicut idem Iohannes in epistola
sua dixit. & communicatio nostra sit cum

patre & cum filio eius ihesu christo. Accipe
 etiam: quia non solum ex patre & filio sed
 etiam ex spiritu sancto unam nobis commu-
 nionem scriptura memorauit. Gratia inquit
 domini nostri ihesu christi & caritas dei et co-
 municatio sancti spiritus cum omnibus uobis.
 Quæro autem in quo minor uideatur is per
 quem omnia quam is ex quo omnia. An quia
 operator asseritur. Sed operatur & pater. Quia
 uerus est qui dixit. Pater meus usque modo
 operatur & ego operor. Sicut igitur pater ope-
 ratur: operatur & filius. Non ergo pater infir-
 mus aut uilis est quoniam operatur & pa-
 ter. Et ideo quod commune est cum filio pa-
 tri uel propter patrem inferiori loco accipi
 non oportet nec patri potius in filio ab hereti-
 cis derogetur. Nec mediocre illud quod alibi est
 sanctus iohannes ad refellendas arrianæ per-
 fidie quæstiones ait. Si scitis quoniam iustus
 est: scitote quoniam qui fecit iusticiam ex ipso
 natus est. Iustus autem quis est nisi dominus
 qui iusticias dilexit. Aut quem sicut superiora
 indicant repromissorem uitæ habemus æternæ.

si filium non habemus. Si igitur filius dei ui-
tam nobis promisit eternam & ipse iustus ē
& ex ipso unque nati sumus. aut si ex filio +
nos per gratiam natos negant nec iustum fili-
um confitentur. Credas igitur necesse est etiā
ex dei filio omnia: quia omnium sicut deus
pater ita & filius & auctor est & creator. Vide-
mus ergo manere esse hanc quætionem cum
& de filio credi conueniat quoniam ex ipso &
per ipsum & in ipso omnia sunt. Diximus
quomodo ex ipso: quomodo per ipsum. Etiā
in ipso autem omnia esse quis dubitet cum
alibi scriptum sit. Quoniam in ipso condita sūt
omnia in cælis & in ipso creata sunt & ipse
est ante omnes & omnia in ipso constant.
Habet ergo ex ipso gratiam ipsum operatorem
in ipso omnium firmamentum. Illud quoque
ad separandas patris & filii dignitatem obiecte
confluenerunt. Quod uitem se filius secundū
incarnationem dixerit. Ego sum inquit ui-
tis uera & pater meus agricola ē. Agricolas
& uitem diuersæ dicentes esse naturæ et
uitem esse in agricolæ potestate. Si ergo +

uultus esse filium secundum diuinitatem sicut
uitis est: ut sine cultore nihil ualeat & possit
deseri uel recidi: & ex littera calumniam com-
paratis quia dominus uitem se esse dixit: in-
carnationis suae significans sacramentum.

Tamen si placet ut ex littera argumentemur
fateor & ego imo profiteor quia uitem se fi-
lius nominauit. Vae. u. si sacramentum salu-
tis publice denegauero. Quomodo ergo uult
accipere quod se uitem filius dei nominauit.
Si secundum diuinam substantiam dictum
accipitis & sicut inter agricolam & uitem ita
etiam inter patrem & filium diuinitatis cre-
ditis esse distantiam: geminam filio geminam
patri facitis iniuriam. Filio quia secundum di-
uinitatem inferior est quam agricola: Inferi-
or etiam Paulo apto ad ueltra assertionem necesse
est aestimetur. Quia & Paulus agricolam esse
se dixit. Sicut habes. Ego plantaui. apollo riga-
uit sed deus incrementum dedit. Num ergo ut-
tis ut Paulus melior sit dei filio? Habens unam
iniuriam. Alteram. Quia si secundum substā-
ntiam generationis aeternae uitis est filius: +

cum dixerit. Ego sum uitis & uos palmites estis
unius nobiscum etiam illa diuina generatio uide-
bitur esse substantiae. Sed quis similis tibi in diis
domine: sicut scriptum est. & rursus in psalmo.
Quoniam quis in nubibus equabitur domino
aut quis similis erit domino inter filios dei: nec
tamen soli filio derogatus sed etiam patri. Nam
si in agricolae nomine omnis paternae preroga-
tiua est potestatis cum etiam Paulus agricola +
sit: patri utique cui filium negatis aequalern +
apostolum comparatis. Denique cum scriptum
sit. Neque qui plantat est quicquam neque qui
rigat sed qui dat incrementum deus. In eo no-
ue uel summam paternae maiestatis locabatis quod
uidetis infirmum. Si. u. qui plantat & qui ri-
gat nihil est sed qui dat incrementum deus. ui-
dete quid uestra asserere moliantur impietas:
ut & pater nomine sit contemnendus agricola.
& deus aliquod incrementum paternae operi qui
tribuat requirendus. Impie igitur ex nomine
agricolae proferendam dei patris existimant po-
testatem: In quo sit cum deo patri cum homine
appellationis commune consortium. Quid autem

egregium si ei ut multis heretici filio preferatur
 cuius diuina substantia ab humana condicione
 non discrepet. Nam si uitem filium secundum diui-
 nam substantiam appellatum putatis: non solum
 corruptelæ incertisque elementorum obnoxius
 iudicatis: sed etiam humane tantummodo conso-
 tem naturæ: quia unius naturæ sunt uites et
 palmites ut non per incarnationis sacramentum
 carnem dei filius assumpsisse uideatur sed pri-
 cipium sumpsisse de carne. Ego autem dicam pla-
 ne carnem eius licet nouo generationis mysterio
 unius tamen fuisse naturæ nobiscum: & hoc sa-
 cramentum nostræ sacramentum esse non diuine gene-
 rationis exordium. Vitis .u. est quia meas susti-
 net passiones. Quando quidem in illa nixa fra-
 gilis prius humana condicio fecundis te diuine
 fructibus pietatis adoleuit. Veruntamen si te
 pompa delectat agricolæ dicas uelim quis ille
 sit qui locutus est in propheta. Domine notum
 mihi fac ut sciam tunc uidi cogitationes eorum.
 Ego ut agnus ductus sum innocens ad immolā-
 dum & nesciebam. Aduersum me cogitauerunt
 consilium dicentes. Venite iniiciamus lignum

in panem eius. Si. H. filius incarnationis future
loquitur sacramentum quia impium est ut de pre-
cedas: filius est utique qui supra dicit. Ego te plan-
tavi vitem fructiferam. Quomodo conuersa es in
amaritudinem vitis alienae. Itaque & filium videtur
esse agricolam unius nominis cum patre unius
operis unius dignitatis atque substantiae. Ergo si
& agricola & vitis est filius. Vitem utique secun-
dum incarnationis accipimus sacramentum. Sed
non solum vitem se esse dixit sed etiam botrionem
uoce prophetica nuncupauit. tunc quando ad ual-
lem botrionis exploratores moyses iussu domini
dixit. Quae est illa uallis nisi humilitas incar-
nationis: & fecunditatis passionis: & puto botrio-
nem ideo dictum quod ex uinea illa translata ex
aegypto hoc est ex familia iudeorum utilis mun-
do fructus emicuit. Nemo certe botrionem potest
ad generationem referre diuinam aut qui refert
aliud nihil relinquit: nisi ut botrionem illum
natum ex uinea credamus. Itaque ascribit insi-
piens patri quod reprehendit in filio. Verum si
iam dubitari non potest quod vitis secundum i-
carnationem dei filius nominatus sit: Videtis quod

secundum sacramentum dominus sic Locutus: Quo-
 nam pater maior me est. Nam cum hoc in superi-
 oribus dixerit: continuo subiecit. Ego sum vitis &
 uera & pater meus agricola est. Ut agnosceres se-
 cundum id patrem esse maiorem. Quia sicut ag-
 cola vitium ita pater dominice carnis ē cultor:
 quæ augeri potuit per ætatem & per passionem
 recidi: Ut omne humanum genus ab æstu secu-
 larium noxium uoluptatum diffusa salutaribū
 brachiis crucis umbra uelaret.

1
 VISNAM EST FIDELIS
 SERVVS & PRVDENS
 QVEM CONSTITVIT DMI-
 NVS SVPER FAMILIAM
 SVAM: VT DEDIT ILLIS
 IN TEMPORE CIBVM.
 BEATVS ILLE SERVVS:

quem ueniens dominus eius inueniet sic facientem.
Non uilis hic seruus est. magnus aliquid debet esse.
Qui sit iste consideremus. Est Petrus ipsius domini
ad pascendum gregem electus iudicio: qui tertio
meretur audire. Pasce agnuculos meos. pasce agnos
meos. pasce ouiculas meas. Itaque pascendo boni
cibo fidei gregem christi: culpam lapsus prioris +
aboleuit: & ideo tertio admonitus ut pascat: tertio
utrum dominum diligat interrogatur. Ut qui
tertio ante crucem negauerat: tertio fateretur.
Beatus & ille seruus qui potest dicere: Lac uobis
potum dedi non escam. Nondum. u. poteratis.
Nouit. u. quousque quemadmodum pascat. Qui
nostrum hoc facere potest. Quis nostrum potest
uere dicere. Factus sum infirmis infirmus. Ut
infirmos lucrifaciam. Et tamen ille tantus ad
curam gregis electus à christo qui sanaret infir-
mos: curaret inualidos: hereticum à comisso sibi
ouili statim post unam correptionem repellit: ne
unius erraticæ ouis scabies serpentis ulcere totum
gregem contaminet. Subet præterea stultas que-
stiones & contentiones esse uitandas. Quid igitur
nos agimus inter messis antiquæ nouæ tritici

imprudentes accolere constituti. Si taceamus cedere
uidebimur. Si contendimus uerendum est ne
nos quoque iudicemur esse carnales. Scriptum
est. 4 de huiusmodi questionibus quia generant
lites. Seruum autem domini non oportet litiga-
re sed mansuetum esse ad omnes. docilem pa-
tientem cum modestia docentem eos qui resistunt.
& alibi. Si quis contentiosus est nos talem con-
suetudinem non habemus, neque ecclesia dei.
Ideoque scribere aliquid sententiae fuit: ut si
trepidum aliquo impietati haereticorum nostra per
nobis scripta respondeant.

VINTVM itaque Imperator Auguste hunc
librum paramus ordiri. Nam & quartum
librum oportuit in illa uitis disputatione finiri.
ne coaceruasse magis librum eundem quodam
uideremur questionum tumultu quam fructu
spiritualis uineae repleuisse. Nec inconsummatam
fidei uindemiam tantis adhuc superfluentibus
disputationibus decuit derelinqui. Quinque igitur
librorum de patris ac filii & spiritus sancti inse-
parabili diuinitate digerimus sequestrata iterum
pleniore disputatione de spiritu. prouocati magis

euangelice lectionis tuba: ut credita nobis quicquid fidei talenta. quasi quadam horum quicquid sorte librorum humanis foeneremur affectibus. Ne forte cum uenerit dominus & inuenerit absconditam interea pecuniam suam dicat mihi. Serue male & piger. Sciebas quia merito ubi me non semino & congrego ubi non sparsi. Oportuit ergo te committere pecuniam meam numulariis: & ueniens ego recepissem quod meum est. Aut quemadmodum in alio libro est. & ego inquit ueniens cum usuris utique exegissem. Date ergo uineam. Si quos prolixioris huiusce sermonis offendit audacia. Officii contemplatio cogit credere quod accepimus. Dispensatores sumus: mysteriorum celestium ministri sumus. non ex equo omnes. Sed ut cuique inquit sicut dominus dedit. Ego platani. Apollo rigauit. Sed deus incrementum dedit. Unusquisque igitur nitatur ut mercedem possit accipere secundum suum laborem. Dei enim sumus ut apostolus dixit cooperatores dei & cultura dei edificatio. Beatus itaque ille qui tales foenoris sui cernit usuras: ille qui fructus

sui operis intuetur. Beatus quoque qui supra +
 ædificat supra fundamentum fidei aurum ar-
 gentum lapides preciosos. Vos nobis estis omnia
 qui hæc auditis aut legitis. Vos foeneratores +
 usure. Verbi usure non pecunie. Vos agricolæ
 redditus. Vos ædificatoris aurum argentum
 lapidesque preciosi. In uestris meritis sacerdo-
 tales summa laboris est. In uestris annis +
 fructus episcopalis operis enitescit. In uestris p-
 festibus aurum domini refulget. multiplicatur
 argentum si eloquia diuina teneatis. Eloquia
 .i. domini eloquia casta argentum igne exami-
 natum purgatum terne purgatum septuplum.
 Vos ergo facitis foeneratorem diuitem agricolam
 fructuosum. Vos peritum probabitis archite-
 ctum. Non arroganter dico quia non ea mea
 sunt quam uestra que uoueo. O si mihi lice-
 at securo de uobis tunc temporis dicere. Domi-
 ne quinque talenta mihi tradedisti. Ecce alia
 quinque lucratus sum. & ostendere uestrarum
 talenta preciosa uirtutum. Habemus .ii. thesav-
 rum in uasis fictilibus. Hæc sunt talenta que
 iubet dominus spiritaliter foenerari: aut duo

aera noui & ueteris testamenti quæ spoliato illi
à latronibus samaritanus ille euangelicus ad
curanda uulnera dereliquit. Neque ego frēs
non auarus ideo hæc opto ut super multa co-
stituar. Satis est mihi præmium de uestro p-
fectu. Utinam non indignius eo inueniar qd
accepi. Ea quæ sunt me maiora melioribus tri-
buenda non exigo. Licet soleas domine dicere.
Volo autem & huic nouissimo dare sicut & tibi.
Accipiat potestatem supra decem ciuitates q
meretur. Sit ille talis qualis Moyses qui le-
gis decem uerba conscripsit. Sit ille Ihesus Na-
ue qui subegit quinque reges & ciuitates in
ditionem accepit: ut esset Typus uenturum ei
nominis uirum. cuius imperium corporales
omnes deliciae uincerentur conuerterentur ge-
tes: ut fidem ihesu christi magis quam pristi-
na studia sua & uota sequerentur. Sit ille da-
uid cui occurrerunt psallentes dicentes iuuen-
culæ. Saul triumphauit in millibus. Dauid
in decem millibus. Mihi sat est si non in exte-
riores tenebras extrudat quemadmodum ille
qui commissum sibi talentum in terra quadā

suae carnis abscondit. Sicut principes Synagoga:
 ceterique principes iudeorum qui credita sibi elo-
 quia dei humo quodam sui corporis occuparunt.
 delitiisque carnis intenti quasi in quandam
 exaltati cordis foueam foenus celeste merferunt.
 Nos igitur non intra latibulam carnis abscondita
 domini teneamus pecuniam: uel minimam illam
 non in sudario reponamus sed tanquam boni +
 numularii cum sudore quodam mentis et cor-
 poris equo & parato semper libremus affectu:
 ut prope sit uerbum in ore tuo & in corde tuo.
 Hoc uerbum dei est preciosum talentum: quo
 redimeris. haec est pecunia per mensas aiarum
 saepe cernenda ut frequenter agitando in omne
 terram bonorum sonus possit exire nummorum
 per quam uita paratur aeterna. Haec est autem
 uita aeterna quam largiris omnipotens pater.
 Ut cognoscamus te solum uerum deum: & quem
 misisti ihesum christum. Unde aduertant arria-
 ni quam impii sint qui de spe nostra & uoto no-
 bis faciunt questiones. & quoniam hinc prae-
 ceteris uociferari solent dicentes se paratum a
 solo & uero deo christum: intellectus impios

pro nostris uiribus confutemus. Hoc. u. hoc loco
magis intelligere debent quia hoc ueritas hoc
merces est perfectæ uirtutis. hoc diuinum et in-
comparabile munus ut agnoscamus cum patre
christum nec separemus à patre filium sicut sc-
ptura non separat. Namque hoc magis ad unita-
tem quam ad distantiam diuinæ proficit pote-
statis. Quid idem præmium h. unum honore
nobis dat patris filique cognitio. Quoniam mer-
cedem habere non poterit nisi et patrem cog-
uerit & filium. Sicut. u. patris ita filii cognitio
uitam acquirit eternam. Itaque sicut in prin-
cipio statim uerbum cum deo patre pra cōfessi-
one iunxit euangelista dicens. & uerbum erat
apud deum: ita & hic scribendo uerbum domi-
ni ut agnoscant te solum uerum deum & quem
misisti ihesum christum: conuictione illa pa-
trem utique copulauit & filium ut christus
uerum deum à maiestate patris nemo secer-
nat: & ideo dicendo / ut agnoscant te solum
uerum deum & quem misisti ihesum christum:
& Sabellianos interfecit: & Indeos exclusit: +
eos utique qui audient loquentem: ne aut

illi eundem patrem putarent esse quem filius
 si non addidisset & christum aut isti à patre filium
 separarent. Nam neque duos dicimus deos et
 eundem cum patre diuinitatis filium confitemur.
 Itaque quaeramus qua ratione hic putent facta esse
 distantiam & uerum deum negent christum. Sed
 negare non possunt Sed dicant si uerum negant.
 Vtrum falsum an nuncupatiuum deum iudi-
 cent. Nam secundum scripturas aut uerus deus
 est aut tantummodo nuncupatiuus aut falsus.
 Verus ut pater: nuncupatiuus ut Sancti: fal-
 sus ut daemones atque simulacra. Dicant igitur
 qua filium dei confessione designent. Vtrum
 falso praereptum dei nomen an uero quasi nū-
 cupatiuo inspirationem tantum diuinitatis
 inesse arbitrentur. Falso praereptum nomen
 non puto quod dicant ut apertiore se crimine
 impietatis inuoluant ne ut daemoniis et
 simulacris ita etiam christo falsum dei indi-
 tum nomen insinuando se prodant. Sin-
 autem ideo deum putant dictum quod in-
 spirationem diuinitatis habuit sicut multi
 et sancti uiri eos. u. scriptura deos dixit:

ad quos sermo fiebat dei. Ergo non ultra homines
eum preferunt sed comparandum hominibus
arbitrantur: ut hoc eum putent esse quod
hominibus ipse donauit dicens ad Moysen.
Posui te in deum pharaoni. Vnde & in psalmo
dictum est. Ego dixi dii estis & hanc tamen
sacrilegorum opinionem Paulus excludit qui
ait. Nam & si sunt qui dicantur dii siue in
caelo siue in terra non dixit sunt dii sed sunt
qui dicantur. Christus autem sicut scriptum
est. heri & hodie ipse est. Vt arrii impietas as-
cendi sacrilegii locum inuenire non possit qui
cum legeret in psalmo secundo dicentem filio
patrem. Filius meus es tu ego hodie genui te.
annotauit hodie non heri ad aeternitatem di-
uinae generationis referens quod de celi assu-
ptione memoratum est. Sancto igitur spiri-
tu repletus apostolus ut illam elideret scien-
tiam ait. Heri & hodie ipse est in saecula.
heri propter aeternitatem. hodie propter cor-
poris susceptionem. Est ergo christus & est se-
per. Qui n. est semper est. Christus autem +
semper est. de quo dicit Moyses. Qui est misit

me. Erat utique Gabriel. erat Raphael era
 angeli. ³ Semper esse qui aliquando non fuerit
 nequaquam pari ratione dicuntur. Christum
 autem ut legimus non fuit est & non: sed ē
 in illo fuit. Vnde uere deus solus est qui semp
 est. Ergo si & nuncupatum deum nō au
 dent dicere & falsum eum dicere maioris est
 impietatis: restat ut deus uerus sit: ueri p̄ris
 non dissimilis sed æqualis. Qui cum & iustifi
 cet & sanctificet quos uelit non à foris sumis
 sed in se habens sanctificandi potestatem: quo
 modo non est uerus deus. Nam apostolus &
 utique uerum deum dixit quia naturalit̃
 deus esset sicut habes. Quia tunc inquit ne
 scientes deum seruistis iis qui natura non
 erant dij: hoc est quia ueri dei esse nō poterāt.
 Quibus hoc naturaliter minime suppetebat.
 Verum copiose iam deum uerum christum in
 superioribus libris scripturarum lectionibus
 approbauimus. Ergo si christus ut edoctū est
 deus uerus est quæramus qua ratione cum
 solum uerum deum patrem legunt: à patre
 filium cupiunt separare. Si dicunt q̄a uerus

solus deus pater est negare non possunt quia
& filius solus deus ueritas est quia christus est
ueritas. Nunquid ueritas uero minor cum se-
cundum appellationem nominum. Verus
plerumque à ueritate dicatur. Sapiens à sapi-
entia uultus à iusticia. Hoc nos inter patrem
non sentimus & filium. quia & patri nihil de-
est quia pater est ueritatis: & filius quia ueri-
tas est: æqualis est uero. Ut sciant autem cū
solum legunt nequaquam esse à patre filiū
separandum: meminerint in prophetis à deo
dictum. Ego extendi cælum solus. Solus deus
cum dicitur etiam christus significatur. Utique
non extendit sine filio cælum pater. Ipse. et. fi-
lius qui sapientia dei est dicit. Quando para-
bat cælum cum ipso aderam & Paulus de filio
dictum esse confirmat. Initio terram tu funda-
sti domine: & opera manuum tuarum sunt cæ-
li. Quia ergo filius cælum fecit sicut et aposto-
lus uoluit intelligi: & ipse utique non sine
patre cælum solus extendit. Sive ut in pro-
uerbiis habes. Deus in sapientia fundauit te-
ram parauit cælos in intellectu: ostenditur.

quia nec pater solus sine filio celos fecit nec si-
 ne patre filius: & tamen qui celum extendit
 solus dicitur. Quam uero id & de filio aperte in-
 telligendum sit quod solus appelletur: & si nunquam
 in initio sine patre aliquid fecisse credatur et
 alibi habes. Vbi scriptum est. Extendens celum
 solus & ambulans quasi in paupimento super
 mare. Namque euangelium domini docuit +
 nos quod in mari non pater sed filius ambula-
 uit quando eum Petrus rogauit dicens. Domi-
 ne iube me uenire ad te. Sed etiam prophetia
 documento est. Sanctus. u. Iob aduentum domini
 prophetabat de quo uere dixit: quia magnus
 cæcis erat debellaturus. & factum est. Nam
 feralem illum coetum diabolum scilicet ultis
 temporibus uenerabilis corporis sui passione
 prostratum perculit & afflixit. Est ergo solus
 & uerus dei filius: Hæc. u. & filio prærogativa
 deferretur. De nullo. u. qui creatur proprie di-
 ci potest. Quia solus est. Nam cui inest com-
 munitas creature quemadmodum quasi solus
 potest à cæteris separari. Itaque homo rationa-
 bilis uidetur inter omnia terrena animantia

sed tamen non est solus rationalis. Scimus. et
rationalia esse & celestia opera dei. Angelos. et
& archangelos rationabiles confitemur. Si ergo
angeli rationabiles: non solus utique rationa-
bilis homo dicitur. Sed dicunt solum posse di-
ci solem: quia sol alter non est. Sed & ipse sol
habet communia multa cum stellis. Quod per-
currit celum quod ætheria illius celestisque
substantiæ est quod creatura est quod inter omnia
dei opera computatur quod cum omnibus deo
servit quod cum omnibus benedicit deum cum
omnibus laudat. Non ergo solus proprie dicitur
quia nec à cæteris separatur. Itaque cum &
patris & filii spiritusque sancti divinitati quæ
sola non inter omnia sed super omnia est nul-
la possit creatura conferri ut de spiritu inter-
assertio reservetur. Sicut pater dicitur solus
deus verus cui nihil est commune cum cæte-
ris ita etiam solus est filius imago dei veri. So-
lus dextera patris. solus virtus dei atque sapi-
entia. Solus ergo filius fecit sicut & pater quia
scriptum est. Quæcunque facio ipse facit. Cum
et unum opus sit patris & filii bene de patre

& filio dicitur. Quia deus solus operatus est. Unde
 etiam creatorem dicimus & patrem & filium co-
 fitemur. Nam utique cum Paulus diceret: Qui
 seruerunt creatura potiusquam creatori nec
 patrem negauit nec filium per quem omnia.
 A quo alienum utique non uidetur quia scri-
 ptum est. Qui solus habet immortalitatem. Quo-
 modo. n. non habet immortalitatem: qui uitae
 habet in semetipso. Habet utique in natura fit
 in substantia. & habet non per gratiam tem-
 poralem sed per sempiternam diuinitatem fit
 non ex dono quasi seruus: sed ex generationis p-
 prietate quasi filius coeternus & habet sicut pr.
 Sicut. n. pater habet uitam in semetipso: ita &
 filio dedit uitam habere in semetipso. Sicut fit
 inquit sic dedit. Didicisti supra quemadmodum
 dederit ne putares esse gratiae largitatem ubi
 generationis archanum ē. Cum ergo inter pa-
 trem & filium uitae nulla distantia sit: quem-
 admodum quod immortalitatem solus habeat
 pater filius non habeat existimari potest. Vñ
 intelligant nec hoc loco à solo uero deo patre fi-
 lium separandum quia probare non possunt

quod solus & uerus deus filius non sit: cum præ-
sertim & hic aut subaudiatur ut diximus: et +
christum uerum solum deum esse: aut certe ali-
ud addiuitatem aliud ad incarnationem chri-
sti relatum intelligendum sit: quia non est per-
fecta cognitio nisi quæ secundum æternitatem +
unigenitum deum uerum dei filium ihesum chri-
stum et secundum carnem generatum ex uirgine
confiteatur. Quod alibi hic ipse euangelista nos
docuit dicens. Omnis spiritus qui confiteatur ihe-
sum christum in carne uenisse de deo est. Deni-
que quam non alienum sit etiam incarnationis
hoc loco intelligere sacramentum: docet nos ipsi
series lectionis. Sic. n. habes. Pater uenit hora cla-
rifica filium tuum. Vtique cum & horam ue-
nisse commemorat: & clarificari petat: quomodo
nisi per carnis assumptionem locutum eum
conuenit existimari? Nam nec ulla sibi tem-
porum præscripta momenta diuinitas habet:
nec clarificatione indiget lumen æternum. +
Ergo in solo uero deo patre & filio dei: solum ue-
rum secundum diuinitatis intelligimus unita-
tem: & in ihesu christi nomine quod ex uirgine

natus accepit incarnationis agnoscimus sacra-
 mentum. Quod si cum solum uerum deum pa-
 trem legunt filium cupiunt separare ergo cū
 de filii incarnatione legunt. Hic est lapis qui
 reprobatus est à nobis edificantibus qui factus
 est in caput anguli & infra. Non est aliud no-
 men sub cælo datum hominibus: in quo oporteat
 saluos fieri: patrem existiment ad impetendā
 nobis salutis beneficium separandum. Sed ne-
 que sine patre salus neque uita æterna sine
 filio. Sed asserunt arriani. Si solum uerum
 deum sicut patrem ita et filium dicitis & unū
 substantiæ patrem & filium confitemini non
 unum deum: sed duos deos inducitis qui unū
 substantiæ sunt nec unus deus sed duo dii ui-
 dentur esse: sicut duo homines aut duæ oues:
 pluresue dicuntur. Homo autem & ouis nec
 duo homines dicuntur nec duæ oues: sed unū
 homo & una ouis. Hæc arriani dicunt: & hac
 disputatione uersuta simplices capere nitū-
 tur. Tamen si legamus scripturas diuinas in-
 ueniemus pluralitatem magis incidere in
 iis quæ diuersæ discretæque substantiæ

sunt. Idque in Salomonis libris habemus ex-
pressum eo loco scilicet in quo dicit. Tria sunt
autem impossibilia intelligere & quartum quod
non agnosco. Vestigia aquilæ volantis & viam
serpentis supra petra: & semitas navis navigan-
tis: & uas uiri in iuuentute. Vtique aquila
navis & serpens unius non sunt generis atque
naturæ: sed differentis discretæque substan-
tiæ & tamen tria sunt. Contra se igitur sua
esse intelligunt argumenta testimoniis scri-
pturarum. Itaque dicendo patris & filij di-
cretam esse substantiam differentemque dei-
tatem: duos ipsi deos asserunt. Nos autem
cum & patrem confitemur: & filium asseren-
do tamen unius esse deitatis: non duos deos
sed unum deum dicimus. Et hoc dominicis
eloquiis approbamus: quia ibi plures sunt
ubi aut naturæ aut voluntatum et opera-
tionum est differentia. Denique ut suis sibi
testimoniis reuincantur. Duo homines dicun-
tur. Quia licet unius naturæ sint iure na-
scendi tamen & tempore et cogitatione et opere
& loco distant. Et ideo non potest unū ho-

dici in significatione & numero duorum quia
 non est unitas ubi est diuersitas. Unus autem
 deus dicitur & pater ac filii & spiritus sancti
 gloria & plenitudo signatur. Denique tanta
 ueritas unitatis est ut etiam quando natura
 sola generationis aut carnis significatur
 humanae & unus homo de multis dicatur
 sicut habes. Dominus mihi adiutor non
 timebo quid faciat mihi homo id est non una
 persona hominis sed una caro et una fragi-
 litas generationis humanae & addidit. Bo-
 num est sperare in domino quam sperare
 in homine. Nec hic utique specialem hominem
 sed generalem conditionem designauit. De-
 nique statim subiecit de pluribus. Bonus
 est confidere in domino quam confidere in
 principibus. Sed ubi homo dicitur naturae iter-
 dum ut supra diximus communis inter
 omnes unitas significatur. Vbi principes ui-
 arum uariarum quaedam differentia pote-
 statum est. Sed inter homines aut in homi-
 nibus unius alicuius rei unitas est aut ca-
 ritatis aut cupiditatis aut carnis aut deu-
 siois

& fidei. Generalis autem unitas & quæ in
se secundum diuinitatis gloriam comple-
tatur omnia solius est patris & filii et
spiritus sancti. Vnde & dominus cum di-
uersitates inter se hominum designaret
qui nihil habet in se quod possit ad unita-
tem individuae substantiae pertinere: in
lege uestra inquit scriptum est. Quia duo-
rum hominum testimonium uerum est.
& cum præmisisset duorum hominum
testimonium uerum est. Vbi uenit ad
suum et patris testimonium non dixit.
Verum est testimonium & nostrum: quia du-
orum deorum testimonium est. Sed ego
inquit sum qui testimonium perhibeo de
me ipso: & testimonium perhibet de me
qui misit me pater. Supra quoque similiter
ait. Et si iudico ego iudicium meum ue-
rum est quia solus non sum. Sed ego et qui
misit me pater. Supra quoque similiter ait.
Itaque & infra & supra & patrem signa-
uit. et filium: nec pluralitatem admisit
nec diuinæ unitatem substantiae separauit.

Evidens est igitur quia quod unus est substā-
tiæ separari non potest etiam si non sit sin-
gularitatis sed unitatis. Singularitatem hāc
dico quæ græce monas dicitur. Singularitas
ad personam pertinet. Unitas ad naturam:
Ea uero quæ diuersæ substantiæ sunt: non
solum unum sed etiam plura dici solere. Li-
cet iam et prophetico claruerit testimonio:
expressius tamen ipse apostolus declarauit
dicens. Nam et si sunt qui dicantur dii siue
in cælo siue in terra. Vides igitur quia ii q
ex diuersis substantiis sunt: & non ex unius
ueritate naturæ dii appellantur. Pater autē
& filius quia unius substantiæ sunt nō duo
dii sed unus deus pater ex quo omnia: et un⁹
dominus ihesus per quem omnia. Unus inq
deus pater & unus dominus deus ihesus & sup
unus deus non duo & infra: Unus dominus nō
duo. Pluralitas ergo excluditur non unitas se-
questatur. Sed quemadmodum cum legim⁹
dominum ihesum nec patrem ut supra dixim⁹
à dominationis iure secernimus quod ei cōmū-
ne cum filio ē: ita cum legimus. Solum uer

Mo. 20

deum patrem nec filius à solius ueri iure dei
possumus separare quod ei commune cum pa-
tre est. Aut dicant quid aliud sentiant quid-
ue arbitrentur cum legimus. Dominum de-
um tuum adorabis & ipsi soli seruias. Vtrum
christum non adorandum & christo non exi-
stiment seruiendum. Quod si illa quæ ado-
rauit eum chanaanæ impetrare meruit qd
poposcit: & Paulus apostolus qui seruum se
christi prima scripturarum suarum præ-
fatione profiteretur: apostolus esse meruit nō
ab hominibus neque per hominem! sed p
ihesum christum dicant: quid arbitrentur
sequendum. Vtrum cum Arrio malint sibi
sociati esse perfidia, vt solum et uerum deū
christum negando ostendant quia nec ado-
randum eum nec seruiendum ei iudicent.
An uero consortium malint habere cū Pau-
lo qui seruiendo atque orando etiam chri-
stum utique solum uerum deum uoce af-
fectuque non diffitebatur quem pro seruitio
fatebatur. Quod si quis dicat: Quoniam deū
patrem adorat & filius: quia scriptum est.

Vos adoratis quod nescitis nos adoramus quod
 scimus: Consideret quando & apud quem
 & cuius suscepto loquatur affectu. Denique
 & in superioribus non immerito præmissum
 est. Quia ihesus ex itinere fatigatus sedebat.
 & à Samaritana bibere postulabat quia se-
 cundum carnem hominis loquebatur. Nam
 secundum diuinitatem nec fatigari poterat
 nec sitire. Deinde cum Samaritana quasi
 iudæum appellaret: & prophetam putaret
 quasi iudæus qui spiritualiter mysteria legi
 doceret: respondit ei. Vos adoratis quod nesci-
 tis. Nos adoramus quod scimus. Nos inquit.
 hoc est se hominibus copulauit. An autem
 nisi secundum carnem hominibus copulat
 & ut ostendat ostenderet quia secundum in-
 carnationem responderet: addidit quia salu
 ex iudæis ē. Sed statim post hoc sequestrauit
 hominis affectum dicens. Venit inquit hora
 & nunc est quando ueri adoratores adorabunt
 patrem. Non dixit adorabimus quod utique
 dixisset si consortium nostri subiret obsequii.
 Verum cum Legerimus quia Maria adorauit

eum. Intelligere debemus quia non potest p
eandem naturam & adorare quasi seruus
& adorari quasi dominus. Sed potius quia
ut homo inter homines adorare dicitur et
quasi dominus à famulis adoratur. Multa er-
go secundum incarnationis legimus et credimus
sacramentum. Sed in ipsa naturæ humanæ
affectione maiestatem licet expectare diuinā.
Fatigatur ex itinere ihesus ut reficiat fanga-
tos. Petri bibere: daturus aquam uiuam. Esu-
rit: cibum salutis esurientibus traditurus. mo-
ritur: uiuificaturus. Sepellitur: resurrecturus.
Tremulo pendet in ligno: confirmaturus tre-
mentes. Cælum caligine obducit ut illuminet
terras. tremere facit: ut solidet. Maria contur-
bat ut mitiget. Referat tumulos mortuorum
ut ostendat domicilia esse uiuorum. Creat
ex uirgine ut ex deo natus esse credatur.
Nescire se simulat ut scire faciat nescientes.
Adorare quasi iudeus dicitur: ut quasi uer^{us}
dei filius adoretur. Quomodo inquit filius
dei uerus deus potest esse similis patri: cū
ipse dixerit filiis zebedei. Calicē qdem meum

bibens. Sede

bibetis. Sedere autem ad dexteram meam
 uel ad sinistram non est meum dare uobis sed
 quibus paratum est à patre meo. Hoc igitur
 uestrum diuina ut uultis inaequalitatis est
 argumentum: cum in eo magis uenerari do-
 mini clementiam adorare gratiam debentis.
 Si tamen uirtutis atque sapientiae dei profun-
 da secreta possetis aduertere. Considerate. et quod
 cum filiis & pro filiis petat mater. Est utique
 & pro filiorum honore sollicita immoderate
 quidem: Sed tamen ignoscenda mensura uo-
 torum est. Atque mater aetate longæua. stu-
 dio religiosa. solatio destituta: quæ tunc temporis
 quando uel iuuanda uel alenda foret: uali-
 dæ prolis auxilio abesse sibi liberos patiebatur.
 & uoluptatis suæ mercedem sequentium chri-
 stum prætulerrat filiorum. Qui prima uoce
 uocati à domino ut legimus relictis rebus
 & patre secuti sunt eum. Hæc igitur matrem
 sedulitatis indulgentior obsecrabat salua-
 torem dicens. Dic ut sedeant hi duo filii +
 mei unus ad dexteram tuam alter ad sini-
 stram in regno tuo. & si error pietatis:

tamen error est. Nesciunt .H. ulcera materna
patientiam: & si non auara tamen ueniabilis
cupiditas quæ non pecunia est auida sed græ.
Nec inuerecunda petitio quæ non sibi sed li-
beris consulebat. Matrem considerate matrem
cogitate. Sed nihil mirum si uilis uobis &
uideretur circa filios affectus parentum: quia
enam omnipotentis patris uilem putatis esse
circa unigenitum filium caritatem. Domi-
nus cœli atque terrarum uerecundabatur
ut secundum assumptionem carnis & uirtu-
tes animæ loquar. Verecundabatur inquam
& ut ipsius uerbo utar confundebatur matri
pro filiis postulanti enam suæ sedis consociū
denegare. Vos æterni dei filium proprium
interdum pro ministerio stare contenditis in-
terdum famulatorium: hoc est non ex maie-
statis unitate: sed ex patris præceptione uul-
tis eius esse confessum: & negatis hoc deo uō
dei filio: quod ille hominibus aperte noluit
denegare. Considerabat .H. matris dilectionē
quæ filiorum mercede grandæuam consola-
batur senectam et desiderijs licet fessa m̃rnis

carissimorum pignorum tolerabat absentiam.
 Considerate etiam foeminam hoc est sexu fra-
 giliorem: quam dominus propria nondum co-
 firmaverat passione. Considerate inquam Luc
 illius primæ mulieris heredem transfusam in
 omnem immoderate cupiditatis successionem
 Labantem. Quam dominus adhuc proprio san-
 guine non redemerat nondum molitam af-
 fectibus omnium immodici contra fas hono-
 ris appetentiam suo ihesus cruore diluerat. hæredi-
 tario igitur mulier delinquebat errore. & quid
 mirum si mater pro filiorum suorum quod
 est tolerabilius quam prosequendo etiam apo-
 stoli ipsi inter se sicut legimus de sui prælati-
 one certabant. Non debuit igitur medicus o-
 um destitutam matrem & egram adhuc men-
 tis pudorem convitio sauciare ne postulato sibi
 superbius denegato quasi immoderate petiti-
 ois damnata mæreret. Denique dominus q̄ hono-
 randam sciret esse pietatem non mulieri sed
 filiis eius respondit dicens. Calicem quidē meū
 bibetis. Sedere autem ad dexteram meam uel
 ad sinistram non est meum dare uobis s; quibū

paratura est à patre meo. Quam patiens et clē-
mens dominus quam alta sapientia & bona ca-
ritas. Volens .u. ostendere quia non perfūcto-
riam rem aliquam discipuli postularent sed ē
quam impetrare non possint: prærogatiuam
& ius paternæ honorificentæ reseruauit non
metuens ne quid iuri proprio denegaret: qui
non rapinam arbitratus est esse se æquale deo.
Simul diligens discipulos quia sicut habes . +
vsque in finem dilexit eos noluit his quos
diliget videri quod peterent denegasse san-
ctus & bonus dominus qui mallet aliquid
dissimulare de iure quam de caritate depo-
nere. Caritas .u. patiens est benigna est. Nō
cemulatur non inflatur quæ non quærit quæ
sua sunt. Denique ut agnoscat is non infir-
mitatis sed indulgentia esse: quia dixit non
est meum dare uobis. Vbi sine matre filii ze-
bedei rogant: nihil de patre dixit. Sic .u. ha-
bes. Non est meum dare uobis sed quibus pa-
ratum est. Ita Marcus euangelista posuit.
Vbi mater pro filiis rogat. hoc est secundus
Matthæum: non est inquit meum dare uobis:

Sed quibus paratum est à patre meo: quia ma-
 iorem indulgentiam maternus poscebar affectu.
 Quod si putant dicendo quibus paratum ē à
 patre meo quia aut patri plus tribuit aut
 sibi quid derogauit: Dicant utrum & illi pu-
 tent patri aliquid derogatum quia dixit i eua-
 gelio filius de patre. Pater non iudicat quēquā.
 Quod si sacrilegum putamus credere quia pater
 ita iudicium detulit filio ut ipse non habeat.
 Habet. n. nec potest amittere quod naturalit̃
 habet diuina maiestas. Sacrilegum utique exi-
 stimare debemus quia non potest filius dare
 quicquid aut homines mereri possunt aut
 quauis accipere creatura præsertim cū ipse
 dixerit. Ego ad patrem uado & quodcūque
 ab eo petieritis in nomine meo hoc faciam.
 Si. n. quod pater dare potest: filius nō potest.
 mentita est ergo ueritas: & non potest facē
 quicquid in nomine eius pater fuerit obsecrat.
 Nec. n. ideo dixit quibus paratum est à pa-
 tre meo: ut tantummodo à patre poscant.
 Nam omnia quæcūque à patre fuerint
 postulata se donare memorauit. Denique

non dixit quodcumque à me petieritis in no-
mine meo hoc faciam. Quæro nunc utrum
possibile aliquid humane conditioni aut lu-
cæ creaturæ an impossibile puerit à zebædei
coniuge & filiis postulatum. Si possibile quo-
modo ad sinistram suam uel ad dexteram im-
partiendæ apostolis sedis non habuit pote-
statem qui omnia fecit esse quæ non erant.
Non poterat iudicare de meritis hominum
cui pater dedit omne iudicium. Notum est
quemadmodum dederit. Nam quomodo q̄i
indigens accepit filius: qui omnia creauit ex
nihilò. Quorum igitur naturalis fecerat eorū
iudicium non habebat. Dedit autem pater
omne iudicium ut omnes inquit honorifi-
cent filium sicut honorificant patrem. Non
igitur potentia filii sed cognitio nostra profe-
cit. Neque. u. aliquid ad substantiam eius ac-
cedit sed ad nostram utilitatem quod à nobis
cognoscitur. Ut cognoscendo dei filium uitam
habeamus æternam. Cum autem in cognitio-
ne filii dei honor illius: noster autem non
illius sit profectus si quis putat quia dī ūtus

illo honore cumulat. Necesse est etiam deū
patrem credat posse cumulari: quia ipse per
cognitionem nostram clarificatur sicut filius:
Iuxta quod scriptum ē dicente filio. Ego te cla-
rificavi super terram. Ergo si possibile aliquid
erat quod petebatur in potestate utique filii
fuit. Sed tamen ostendant qui possibile putant
qui de hominibus aut ceteris creaturis ad dex-
teram aut sinistram dei sedeat. Pater. et dicit
filio. Sede ad dexteram meam. Itaque si quis
ad dexteram dei sedet inter ipsum utique et
patrem ut humano usu loquamur filius me-
dius reperitur. Non ergo possibile homini ali-
quid petebatur: Sed noluit dicere quod homines
secum sedere non possent. Siquidem divinam
suam gloriam celare priusquam resurgeret
non divulgare cupiebat. Nam & supra cū in-
famulos suos Moysen & Heliam apparuisset in
gloria: monuerat discipulos suos ne cui dicent
quid uiderent. Itaque si possibile non erat ho-
minibus uel creaturis ceteris hoc mereri nō
debet uideri filius minus posse quia nō dedit
apostolis quod nec pater hominibus ut creaturis

dedit. Aut dicant cui horum dederit pater. Nō
utique angelis de quibus scriptura dicit. Quia
omnes angeli stabant in circuitu sedis eius.
Denique Gabriel stare se dixit. Sicut habes.
Ego sum Gabriel qui assisto ante dominum.
Non ergo angelis non senioribus qui adorāt
sedentem. Illi .ii. non supra sedem maiesta-
tis sedent. Sed ut dixit scriptura. In circui-
tu sedis. Sedes .ii. aliae viginti & quattuor
sunt. & ut habes in apocalypsi Iohannis.
Et supra sedes viginti & quattuor seniore
sedentes. In euangelio quoque ipse dñs
dicit. Cum sederit filius hominis in sede
maiestatis suae: sedebitis & ipsi super sedē
duodecim iudicantes duodecim tribus Isra-
hel. Non ergo sedis suae dixit apostolis posse
confortium: sed alias sedes duodecim: quas
tamen non pro corporali consensu sed pro suc-
cessu spiritalis gratiae existimare debemus.
Denique in libro regnorum dixit Micheas p-
pheta. Vidi dominum deum israel sedentē
super thronum suum & omnis militia stabat
caeli circa eum ad dexteram eius & ad sinistra.

Quomodo igitur stantibus angelis ad dexteram
 uel ad sinistram domini dei stante omni +
 militia caelesti sedebunt homines ad dexteram
 dei uel ad sinistram: quibus pro uirtutis pre-
 mio angelorum similitudo promittitur. Sicut
 dicit dominus. Eritis sicut angeli in caelo. Sicut
 angeli inquit: non plusquam angeli. Sicut
 ergo nihil dedit plus pater quam filius: ni-
 hil utique minus dedit filius quam pater. Po-
 nite tamen possibile impetrato hominibus qd
 posceretur: quid est quod ait. Sedere autem
 ad dexteram meam uel ad sinistram meam
 non est meum dare uobis. Quid est meum
 supra dixit. Calicem quidem meum bibetis
 & infra posuit. Non est meum dare uobis.
 & supra & infra meum dixit nec immuta-
 uit. Ergo superiora docent propter quid di-
 xerit meum. Rogatus. u. a muliere quasi
 homo ut ad dexteram uel ad sinistram suam
 filios eius sedere pateretur: quia illa quasi
 hominem rogauerat: & dominus quasi tam-
 tummodo homo de sua passione respondit.
 Potestis bibere calicem meum quem ego bibitur?

sum. Itaque quia secundum carnem de passio-
ne sui corporis loquebatur demonstrare uolu-
it quod secundum carnem quidem subeūde
passionis nobis exemplum ac similitudinem
dereliqueret. Secundum humanam autem
conditionem sedis supernæ consortia non do-
naret. Hoc est. n. quod dixit non est meum.
Sicut alibi. Mea doctrina non est mea. Non
est. n. inquit secundum carnem mea. Quia
quæ diuina sunt non sunt carnis eloquia.
Indulgentiam autem suam circa discipulos
quos diligeret quam expresse reuelauit pro-
mittens. Calicem quidem meum biberis: & eis
quia non debebat id dare quod petierant ali-
ud proposuit: ut prius commemoraret qd
iis tribueret quam quid negaret. Quo magis
æquitatem sibi petitionis quam studium do-
minicæ liberalitatis intelligerent defuisse.
Calicem quidem inquit meum biberis hoc est
passionem quidem quæ carnis meæ est non
negabo. Quod n. humanæ assumptionis habeo
potestis imitari. Donauit uobis uictoriam pa-
ssionis hereditatem crucis. Sedere autem ad

dexteram meam uel ad sinistram non ē meū
 dare uobis. hoc est non sibi potestatem deesse
 asserens sed meritum creaturis. Ergo accipe &
 aliter. Non est meum dare uobis. Quid ē nō
 est meum? Qui ueni humilitatem docere nō
 est meum. Qui ueni non ministrare sed mi-
 nistrare. Non est meum qui iusticiam suo
 non gratiam. Denique & ad patrem referēs
 addidit. Quibus paratum ē: Ut ostenderet &
 patrem quoque non pensionibus deferre solē:
 sed meritis. Quia deus personarum acceptor
 non est. Vnde apostolus ait. Quos præscluit
 & prædestinauit. Non. n. prædestinauit quā
 præsclit. Sed quorum merita præscluit: &
 eorum præmia prædestinauit. Iure igitur
 reprehenditur mulier: quæ & impossibile et
 speciale quoddam priuilegium ab eo dominū
 postulauit: quia illa quæ sanctis iudicauit
 esse donanda non duobus apostolis sed omni-
 bus discipulis etiam sine cuiusquam præcati-
 one uoluntaria sui largitate contulerit: sic
 scriptum est de duodecim. Vos sedebitis sup
 sedes iudicantes duodecim tribus israhel.

Ergo etiam si possibile putamus postulatum fuisse calumnia locus non est. Tamen cum Legeri Seraphin stare quomodo possum quod homines ad dexteram uel ad sinistram filii dei sedeant arbitrari. Supra cherubin dominus sedet sicut habes. Qui sedes super cherubin appare. Quomodo apostoli super cherubin sedebunt. Et hoc tamen colligo non ex meo ingenio sed ex dominica uocis oraculo. Ipse. u. dominus in posterioribus apostolos commendans patri ait. Pater quos dedisti mihi uolo ut ubi ego sum & illi sint mecum. Utique si iudicasset quia diuinam sedem pater hominibus daret: dixisset uolo ubi ego sedeo & illi sedeant mecum. & ubi ego non quomodo ego. Deinde sequitur ut uideant claritatem meam nec hic dixit ut habeant claritatem meam sed ut uideant. Seruus. u. uidet. Dominus possidet: sicut et David docuit dicens. Ut uideam uoluntatem domini. Et ipse dominus in euangelio reuelauit asserens. Beati mundo corde: ipsi. u. deum uidebunt. Videbunt inquit. Non super cherubin cum deo sedebunt. Desinant ergo +

uiliora secundum diuinitatem existimare de dei
 filio: ne uiliora quoque de patre existiment. Q
 .n. male crediderit de filio non potest bene sentir
 de patre. Qui male crediderit de spiritu non po
 test bene sentire de filio. Vbi .n. una dignitas +
 una gloria una charitas una maiestas est in
 commune derogatur quicquid in aliquo pura
 ueris derogandum. Iam .n. non erit plenitudo
 quam discernis: & diuidis in aliquas porciones.
 Existunt tamen Imperator Auguste qui hanc
 diuina unitatem substantias negare cupientes:
 extenuare studeant patris & filii charitatem. qd
 scriptum est. Et dilexisti sicut & me dilexisti. Qd
 cum dicunt quid aliud agunt nisi inter dei fili
 um & homines aequalitatem quandam compa
 rationis inducunt. Nunquid sic diligere possunt
 a deo homines quemadmodum filius in quo co
 placuit pater. Ille per se complacet nos per
 ipsum. In quibus .n. deus filium suum ad ima
 ginem suam cernit: eos per filium asculcit in
 gratiam filiorum. & quemadmodum per ima
 ginem ad imaginem sumus: sic per generationes
 filii in adoptionem uocemur. Alius igitur naturae

amor sempiternus alius gratiae aut si ex uerbis fa-
ciunt quaestionem quia scriptum est. Et dilexisti
eos sicut & me dilexisti: & comparisonem factā
putant: & ergo & illud comparatiuum dictum
putent. Estote misericordes sicut & pater uester q
est in caelis: & alibi. Estote perfecti sicut & pater
meus qui est in caelis perfectus. Quod si ille se-
cundum plenitudinem maiestatis suae perfectus
est: nos autem perfecti secundum uirtutis accide-
tis profectum: etiam filius diligitur à patre in
semper manentis plenitudinem charitatis. In
uobis autem charitate dei uirtutis emeretur
profectus. Vides igitur quam gratiam deus de-
derit hominibus: & tu patris & filii uis dissol-
uere naturam & indiuiduam charitatem: et
tu uerba adhuc discutis ubi unitatem maiesta-
tis aduertis. Vide totum hunc locum ex cuius
affectu loquatur. Habes. ii. dicentem ipsum:
Clarifica me pater claritate ea quam habui p-
usquam mundus esset apud te: & omnipote-
tem dei filium iudicium suae maiestatis admi-
seuit: dicendo: & mea omnia tua sunt & tua
mea. Omnia habet & tu missum esse ad iniuriā

deriuas. Qui si secundum carnem non accipis mis-
 sum: ut apostolus dixit. ex uerbo simpliciter prae-
 iudicium struis: quo dicas inferiores à superiori-
 bus mitti solere. Quid ad illa respondes quo fili-
 ad homines missus est. Nam si minorem pu-
 tas eum qui mittit: dices quia minor maiores
 misit: & maiores ad minores missi sunt. Nam
 & Thobias Raphahel archangelum misit. et
 angelus ad Balaam missus est: & dei filius ad
 iudeos. Nunquid ergo minor etiam iudeis dei
 filius ad quos mittebatur. De ipso. u. scriptum
 est. Nouissime autem misit illis filium suum
 unicum. & uide quid ante seruos postea filium
 nominauit. Et ut scias quia dei filius unigeni-
 tus secundum diuinitatis potentiam: nec nomen
 habet nec consortium commune cum seruis
 reuerendus mittitur: non cum famulis confe-
 rendus. & bene addidit meum: Ut non unus
 de multis: nec degeneris naturae aut minoris
 aliqua potestatis. Sed uerus à uero: & patēne
 imago uenisse substantiae credatur. Esto tamē
 minor sit qui mittit eo à quo mittitur. ergo &
 pilato minor christus: Quoniam Pilatus eum

misit ad Herodem. Sed sermo non praeiudicat po-
testati. Scriptura quae missum dicit à patre. +
missum dicit à praeside. Vnde si sobrie de dei
filio quae digna sunt opinemur: ideo missum
intelligere debemus quia ex illo incompraeh-
ensibili inenarrabiliq[ue] secreto maiestatis p[ro]-
funde dedit se comprehendendum pro capti-
nostro mentibus nostris dei uerbum nō solū
cum se exinaniret: sed etiam cum habitaret
in nobis. Sicut scriptum est. Quoniam inha-
bitabo in illis. Denique & alibi habes quia
deus dixit. Venite descendamus confundam[us]
linguas eorum. Non. u. de loco deus aliquan-
do decedit qui ait. Ego caelum & terram compleo:
Sed in eo descendere uidetur si nostros dei +
uerbum penetrat affectus. Sicut dixit pro-
pheta. Parate uiam domini Rectas facite se-
mitas eius: Ut quemadmodum ipse p[ro]misit
ueniens cum patre apud nos faciat mansio-
nem. Euidens est igitur quomodo ueniat. Vn-
de euidens est quomodo dominum dicat: quē
patrem nouit. Ait. u. Confiteor tibi domine
pater celi & terrae. Ante patrem dixit sapiā

suum: postea creatorem dominum nuncupa-
 uit. Itaque dominatum non esse ubi uera
 progenies est: ipse dominus ostendit in eua-
 gelio suo dicens. Quid uobis uidetur de chri-
 sto? cuius filius est? Dicunt ei Dauid. At illi
 ihesus. Quomodo ergo Dauid in spiritu uocat
 eum dominum dicens. Dixit dominus dño
 meo sede à dextris meis: & addidit. Si ergo Da-
 uid in spiritu uocat eum dominum: quomodo
 filius eius est? & nemo poterat respondere
 ei uerbum. O quam caute prompsit arria-
 nos: etiam in hoc testimonio dominus fidei
 prospexit. Non enim dixit: uocat eum spiritu
 dominum. Sed quia Dauid dixit in spiritu.
 Ut cuius secundum carnem filius est Da-
 uid: scilicet eius etiam secundum diuini-
 tatem & deus & dominus crederetur. Vides
 igitur quia nomen pietatis & domini di-
 scretum est: & bene dominus suum qui-
 dem patrem: celi autem & terræ dominū
 prædicauit. Ut tu cum legis & patrem &
 dominum: intelligas patrem filii: et do-
 minum creature. In alio præerogatiua

naturæ est. In alio auctoritas potestatis. Formam. id est. serui accipiens eo utique dominum uocat quo seruitutem suscepit. Aequalis in dei forma. seruus in corporis. Seruitus. id est. carnis dominatus autem diuinitatis est. Vnde & apostolus ait. Deus domini nostri ihesu christi pater gloriae. Hoc est deum assumptionis humanæ asserens patrem autem gloriae. Num. id est. duos filios habuit deus & christum & gloriam. Minime. Ergo si unus dei filius christus: utique christus est gloria. Itaque ad proprietatem naturæ gloria refertur. Dominatus ad suscepti corporis seruitutem. Si. id est. caro etiam animæ iusti subdita est. Sicut scriptum est. Castigo corpus & meum & seruituti redigo quanto magis & subiecta est diuinitati de qua dicitur. Quoniam omnia uniuersa seruiunt tibi. Vna autem questione & Sabellianos & fotinianos & arrianos dominus exclusit. Nam cum dominum dicit: Sabellianus excludit qui eundem uult esse patrem quem filium. Excluditur Fotinus qui secundum carnem iudicat: quia

dominus David regis non poterat esse nisi q
 deus est. Scriptum est. u. Dominum deum tu-
 um adorabis & ipsi soli seruias. Nunquid cō-
 tra legem propheta sentiret qui sub lege reg-
 ret? Excluditur arrius quia filium sedere au-
 dit ad dexteram patris: ut si ex usu argumen-
 tetur humano ipse se perimat: & uenenum sa-
 crilegæ disputationis suæ in se refundat: ut
 dum inæqualitatem patris & filii ex consue-
 tudine hominum interpretatur: in utroque
 a uero deuius eum præferat cui derogat con-
 fessurus priorem quem audit ad dexteram.
 Excluditur etiam Manicheus. Non. u. negat
 esse se David filium secundum carnem ut-
 pote qui clamantibus cæcis Ihesu fili David
 miserere nobis: & delectatus est fide & stetit
 & curauit eos. Sed negat hoc suæ esse æteni-
 tatis: si David solius filius à perfidis nomine-
 tur. Nam si filius dei est cōtra Hebionem fi-
 lius David est. contra Manicheos. filius dei ē:
 contra Fotinum filius David ē. contra Mar-
 cionem filius dei est. contra Paulum Samosa-
 tenum filius David ē. contra Valentinum

filius dei ē contra arrium atque Sabellium gē-
tilis erroris est heredes. Dominus David est cō-
tra iudeos qui dei filium in carnem cernentes
hominem tantummodo impio furore credebāt.
Sed ecclesiastica fide & dei patris & David idē
atque unus est filius. Quia incarnationis dī
mysterium in universa salus est creaturæ. Secū-
dum quod scriptum ē. Vt sine deo pro omnibz
gustaret mortem. Id est quod creatura omnis
sine passione aliqua divinitatis domini san-
guinis redimenda sit pretio. Vt & alibi habet.
Omnis creatura liberabitur à corruptione f-
mitutis. Aliud igitur est secundum divinam
substantiam: aliud secundum susceptionem
sanguinis carnis filium nominari. Nam et
secundum generationem divinam deo patri
æqualis est filius. & secundum susceptionem
corporis minor. Et alibi. Formam servi inq̃
accepit. Unus tamen atque idem est filius.
Contra autem Sancto patriarchæ David secū-
dum gloriam suam dominus est. Secundum
corporalis susceptionis seriem filius est. Non
deficiens à se sed nostræ ius sibi adoptionis

acquirens. Nec solum ex genere David seruitu-
 tem accepit in personam hominis sed etiam ex
 nomine. Inueni inquit David seruum meum.
 & alibi. Ecce ego mitto ad uos seruum meum.
 oriens nomen est ei. & ipse filius ait. Sic dixit
 dominus qui finxit me suum ex utero sibi: &
 dixit mihi. Magnum est tibi uocari puerum
 meum. Ecce posui te in testamentum generi
 mei in lucem gentium: Ut sis in salutem usque
 ad extremum terrae. Cui hoc dicitur nisi &
 christo: qui cum in forma dei esset: exinan-
 uit se: & formam serui accepit. Quid est in
 dei forma: nisi in diuinitatis plenitudine?
 Dilce ergo quid sit: formam serui accepit. id
 est plenitudinem perfectionis humanae: ple-
 nitudinem obedientiae. Ideoque dicit in psal-
 mo trigesimo. Statuisti in loco specioso pedes
 meos. Super omnes inimicos meos factus sum
 obprobrium. Illustra faciem tuam super ser-
 uum tuum. Seruus dictus est homo: in quo
 unctus est. Seruus homo in quo sanctificat^{us}
 est. Seruus homo in quo factus sub Lege. fa-
 ctus ex uirgine ē. & ut de compendio dicā.

Seruus dicitur in quo matrem habet. sicut scri-
ptum ē. O domine ego seruus tuus: ego sum
tuus & filius ancillae tuae. Quis nimis humi-
liatus est nisi christus: qui uenit ut omnes
liberaret per obedientiam. Sicut. u. per inobedi-
entiam unius hominis peccatores constituti sūt
plurimi: ita & per unius obedientiam iusti cō-
stituentur multi. Quis calicem salutaris acce-
pit. ~ Christus princeps sacerdotum. An Dauid
qui neque sacerdotum habuit nec passionem
subiit. Quis sacrificauit hostiam laudis? sed si
hoc parum est accipe aliud. Custodi animam
meam quoniam sanctus sum. Nunquid ē hoc
Dauid dicere: sed ille dicit qui ait. Non derelin-
ques animam meam in inferno: nec dabis san-
ctum tuum uidere corruptionem. Idem ergo u-
trunque dicit: & addidit. saluum fac seruum
tuum. & infra. da potestatem puero tuo et filio
ancillae tuae. Et alibi. i. in Ezechiel. & suscita-
bo pastorem super eos unum: & reget eos. Sumus
meus Dauid: & erit eorum pastor: et ego domi-
nus ero illis in deum: & Dauid in medio eorum &
princeps. Vtique Dauid iam defunctus erat filiū

lesse. De christo itaque dicit qui propter nos fili
 ancillae factus est secundum formam hominis.
 Nam secundum diuinam generationem non
 matrem habet: sed patrem, nec corporalis uen-
 tris est fructus: sed sempiterna dei uirtus. Ergo
 etiam illud cum Legimus: quia dixit dominus.
 Tempus meum nondum impletum est: & adhuc
 modicum tempus uobiscum sum: & uado ad eum
 qui me misit: & clarificatus est filius hominis
 ad incarnationis sacramentum referre debemus.
 Cum autem Legimus & deus clarificatus est in eo.
 & deus clarificauit eum. Quid ibi est quaestio:
 ubi & filius clarificatur a patre: & pater clarifica-
 tur a filio. Denique ut fidem unitatis et copu-
 lam trinitatis aperiret. Etiam a filio clarifica-
 dum se esse dixit: sicut habes. Ille de meo accipiet
 & clarificabit me. Clarificat ergo dei filium et
 spiritus sanctus. Quomodo igitur ipse dixit. Si
 ego clarificauero me ipsum claritas mea nihil est.
 Ergo nihil est claritas filii. Sacrilegum est dicere
 nisi referas ad carnem: quia in persona hominis
 filius loquebatur: eo quod comparatione diuini-
 tatis nulla carnis est claritas. Desinane igitur

impie obiicere quod in suam perfidiam retorque-
tur. Scriptum est. n. non ego. Nunc clarificat^r
est filius hominis. Sed videant quid adiectū
sit. & deus clarificatus est in eo. Ego excusatio-
nem habeo de filio hominis. ille de patre non
habet. Quia pater non suscepit carnem. Ex-
cusationem habeo & non utor: ille non habet
& calumniatur. Aut simpliciter me patiatur
intelligere aut ad carnem referre quae cānis
sunt. Pia mens quae Leguntur secundum car-
nem diuinitatemque distinguit. Sacrilega con-
fundit: & ad diuinitatis detorquet iniuriam
quicquid secundum humilitatem carnis est
dictum. Quia etiam more iudaico etiam falsi
& imprudentes interpretes arriani uerborum
sunt diuinorum. Dicentes usque adeo aliam
patris aliam filii aliam spiritus sancti.

& ex uerborum ordine diuine
faciunt potestatis. Ego autem licet hoc ipsum te-
stimonium in superioribus libris pro unitate
asserim maiestatis ac nominis: tamen si hic
faciunt questionem: possum testimoniis asserē
scripturarum in plerisque locis prius filium

nominatum postea patrem dictum. Nunquid igitur
 quia filii significatio ante præmissa est: verborum
 ut arriani uolunt præiudicio. pater secundus
 est à filio. Absit inquam absit. Nescit hunc
 ordinem fides. nescit discretum patris & filii ho-
 norem. Non legi non audiui nec aliquem in
 deo inuenio gradum nusquam secundum nusquam
 tertium deum. Primum legi. Primum ac solū
 audiui. Si ordinis exigimus superstitionem nec
 ad dexteram patris sedere filius debet: nec pri-
 mum se & principium debuit dicere. Male ergo
 euangelista quia prius à uerbo quam à deo coe-
 pit dicens. In principio erat uerbum & uerbum
 erat apud deum & deus erat uerbum^{at}. Etenim
 iuxta humani ritus ordinem prius patrem de-
 buit nominare. Nesciuit etiam apostolus ordi-
 nem qui ait. Paulus seruus christi ihesu uocat⁹
 apostolus. segregatus in euangelium dei. & alibi.
 Gratia domini nostri ihesu christi & charitas dei
 & communicatio spiritus sancti. Si uerborum se-
 quamur ordinem in primo filium posuit in se-
 cundo patrem. Sed uerborum ordo sæpe mutat.
 & Ideo non debes uel de ordine uel de gradu

patri deo & filio eius facere quæstionem cum secū-
dum diuinitatem diuisio nulla sit unitatis. Ad
extremum ut christianos se non esse manife-
stent negant in christum esse credendum: dicen-
tes scriptum esse. Qui in me credit non credit
in me sed in eo qui me misit. Hanc ego expe-
ctabam confessionem. Quid me quibusdam &
ambagibus ludebatis? Sciam mihi aduersus ge-
tiles esse contentionem. Sed illi conuertuntur.
Vos non conuertimini. Illis si credant saluū
est sacramentum. Vos perdidistis acceptum: &
aut nec coeptum fortasse: sed fictū. Scriptū
est inquit. Qui in me credit non credit in
me sed in eum qui me misit. Sed uidete quid
sequatur: & uidete quemadmodum dei filius
deus uult uideri. Sequitur. u. & qui uidet me
uidet eum qui me misit. Hoc est quia pater
uidetur in filio. Exposuit igitur id quod ante
præmisit. Quia ille credit in filium qui confi-
tetur patrem. Nam qui filium nescit nec pater
nouit. Omnis. u. qui negat filium nec pater
habet. Qui confitetur filium: & filium & pater
habet. Quid est ergo non credit in me. Id est

non id quod corporaliter cernitis. non in hominē
 tantummodo quem uidetis. Non. u. in hominē
 tantummodo credendum asseruit. Sed ut credā
 quia ihesus christus ipse ē & dei filius & homo.
 propter quod & utrunque ait. A me ipso non
 ueni. & alibi. Ego sum principium qui et loqr
 uobis. Quasi homo à se non uenit. quasi dei
 filius non ex homine principium habet. Sed
 sum inquit ipse principium quod loquor uob.
 Neque humana sed diuina sunt quæ locutus
 sum. Neque. u. fas est credere quod negauerit
 in se esse credendum. Cum ipse dixerit. Vt +
 omnis qui credit in me in tenebris non mane-
 at. & alibi. Hæc est. u. uoluntas patris mei
 qui me misit: ut omnis qui credit in me heat
 uitam æternam. & alibi. Credite in deum &
 in me credite. Nemo ergo filium sine patre
 accipiat. Quia filium legimus. habet patrem
 filius sed non temporalem non ex passione +
 non ex conceptione non ex gratia. Generati-
 onem legi: non legi conceptionem. Et pater
 dicit. genui non dicit creauit. Et filius nō cre-
 atorem suum deum secundum æternitatem

diuinæ generationis sed patrem nominat. Se
quoque nunc ex persona hominis nunc dei
maiestate significat. nunc unitatem sibi diui-
nitatis cum deo patre uendicans nunc fragili-
tatem humane carnis assumens nunc doct-
nam suam se non habere nunc uoluntatem
suam se non querere nunc testimonium suū
uerum non esse nunc uerum esse significans.
Nam ipse dixit. Si ego testimonium perhibeo
de me testimonium meum non est uerum.
& ipse in posterioribus ait. Et si ego testimo-
nium perhibeo de me. uerum est testimonium
meum. Quomodo igitur non est uerum te-
stimonium tuum domine ihesu. Cur qui cre-
didit in cruce licet positus: & inter confessi
sceleris supplicia constitutus merita latronis
exiit. præmia innocentis emeruit. Dece-
ptus est ergo Paulus qui ideo recepit oculos
quia credidit quos amiserat ante quam cre-
deret. Errauit ne etiam Ihesus. Nauæ qui
ducem militiæ celestis agnouit. Sed postea
quam credidit statim uicit. Dignus q̄ fide
prælio triumpharet. Denique non ferrat^s

arietes in bella produxit. nec ariete cæterisque
 tormentorum machinis: sed tubarum septem
 sacerdotalium sono murorum hostilium septa
 deposuit. Ita bellum immane confecit tubæ
 clangor & infula sacerdotis. Vidit hoc meretrix
 & quæ in excidio ciuitatis remedia desperaret
 salutis. Quia fides uicerat. Signa fidei atque
 vexilla dominicæ passionis attollens coccum in
 fenestra ligauit. Vt species cruoris mystici quæ
 foret mundum redemptura uernaret. Ita foris
 ihesu nomen fuit præliantibus ad uictoriam.
 intus species dominicæ passionis periclitantibus
 ad salutem. Vnde quia intellexit Raab cæle-
 ste mysterium dicit dominus in psalmo. Me-
 mor ero Raab & babylonis scientibus me. Quo-
 modo ergo non est uerum testimonium tuum
 domine nisi secundum fragilitatem hominū.
 Omnis. h. homo mendax. Denique ut secun-
 dum hominem dixisse se demonstraret ait. Qui-
 misit me pater ipse testimonium perhibet de
 me. Verum autem est testimonium secundū
 diuinitatem: sicut ipse ait. & uerum est testi-
 monium meum. Quia scio unde ueni & quo

uado. Vos autem nescitis unde ueni & quo uado.
Vos secundum carnem iudicatis. Non ergo secundum
diuinitatem sed secundum hominem iudicant
qui putant christo testificandi scientiam defuisse.
Ergo cum audis. Qui credit in me non cre-
dit in me. & qui misit me pater ipse mihi &
mandatum dedit. didicisti quo putes esse refe-
rendum. Denique mandatum quod esset &
ostendit dicens. Pono animam meam & iteru-
sumam illam. Nemo tollit eam à me. sed ego
pono eam à memetipso. Videret si ideo dominus
dixit ut ostenderet liberam sibi ponende ac
resumendae animae potestatem. Sicut ipse
dixit. Potestatem habeo ponendi eam et pote-
statem habeo iterum resumendi eam. Hoc mā-
datum accepi à patre. Siue igitur mandatū
siue ut aliqui latini habent praeceptum: nō
utique secundum diuinitatem sed secundus
incarnationem datur ad subeundae uictoriam
passionis. An uero in hanc humilitatem dei
filium deducimus: ut nisi quae audierit facere
aut loqui nesciat & praescriptam agendi loquē-
diue ei putamus esse mensuram quia scriptus

est. Ex me ipso non sum locutus. & infra. Sic
 dixit mihi pater ita loquor. Sed ad obedientiam
 carnis aut fidem unitatis ista referuntur.
 Plerique. u. doctiores & audire filium et di-
 cere aliquid filio patrem accipiunt per unita-
 tem nature. Vnde non officium corporale
 sed arbitrium indissociabile præparatur de-
 claratur. Neque. u. uerborum hic aliquem si-
 gnificat auditum sed unitatem uoluntatis atq;
 uirtutis quæ & in patre est & in filio quam etiã
 & in spiritu sancto esse memorauit alio loco di-
 cens. Non. u. Loquitur à se sed quæ audit Lo-
 quitur. Ut aduerteremus quia quicquid spūs
 loquitur loquitur & filius: & quicquid loquitur
 filius loquitur & pater quia una sententia &
 operatio trinitatis est. Sicut. u. pater uidetur in
 filio non utique specie corporali sed unitate
 diuinitatis: ita etiam pater loquitur in filio non
 temporali uoce nec corporali sono: sed operis
 unitate. Denique cum dixisset pater quod in me
 manet ipse loquitur: & opera quæ ego facio ipse
 facit. addidit. Credite mihi. Quia ego in patre
 & pater in me est. alioquin propter opera ipsa

credite. Hic intellectus est noster secundum di-
uinarum seriem scripturarum. Arriani autē
qui nolunt de deo existimare quæ digna sunt
uel apto suis meritis confutentur exemplo ne
totum carnaliter credant: cum ipsi patris sui
diaboli opera incorporaliter uideant. Sicut de
eorum consortibus Iudæis dominus declarauit
dicens. Vos quod uidistis patrem uestrum faci-
entem facitis. Cum utique non quia Diabolū
operantem uiderint: sed quia arbitrio eius fece-
runt arguantur. inuisibiliter in his secundus
iniquitatem suam Diabolo operante peccatū.
Hoc secundum apostolum propter insipientiā
posuimus perfidorum. Cæterum satis proba-
tum est scripturarum exemplis ad unitatem +
maiestatis pertinere diuinæ: quod & pater +
maneat in filio & ea quæ loquitur filius à p̄re
uideatur audisse. Unitatem autem maiesta-
tis quibus aliis possumus intelligere quam qđ
eadem patri & filio deferuntur. Nam quid p̄-
cellentiū potest dici quam quod apostolus dixit.
Dominum maiestatis crucifixum. Filius ergo
est & deus maiestatis & dominus maiestatis.

Sed non

Sed non creaturis subiecta maiestas. Non ego
 creatura filius. Filius paternæ est imago substā-
 tiæ. Omnis autem creatura dissimilis superne
 substantiæ sed non dissimilis dei patris filius.
 Non ergo creatura filius. Filius non rapinam
 arbitratus est esse se æqualem deo. Sed nulla
 creatura æqualis deo. æqualis autem filius. nō
 ergo creatura filius. Omnis creatura mutabi-
 lis: sed non mutabilis dei filius. Non ergo cre-
 atura dei filius. Omnis creatura accidentia &
 boni & mali accipit suæ capacitæ naturæ:
 eademque decessionem sentit. Dei autē filio
 nihil potest de eius diuinitate uel decedere
 uel accedere. Non ergo creatura dei filius. Po-
 stremo unitatem intellige de ouibus dicens sal-
 uator. Nullus inquit rapit eas de manu mea.
 Pater quod dedit mihi maius omnibus est &
 nemo potest rapere de manu patris mei. Ego
 & pater unum sumus. Sic uiuificat filius ut
 pater. Sicut. n. pater suscitāt mortuos & uiu-
 ificat: sic & filius quos uult uiuificat. Sic su-
 scitat filius ut pater. Sic seruat filius ut pater.
 Qui non impar est gratia quomodo impar

est potestate. Sic etiam non perdit filius ut pater.
Et ideo ne quis uel duos deos crederet uel discre-
tionem potestatis induceret unum se esse cum
patre dixit. Id quemadmodum potest dicere cre-
atura. Non ergo creatura dei filius. Non idem
est regnare & seruire. Christus autem & rex ē
& filius regis. Non ergo seruus est dei filius. Omnis
autem creatura seruit. Sed non seruit dei filiū:
qui ex seruis filios dei facit. Non ergo creatura
dei filius. Diuine itaque illam parabolā in-
duxit diuitis qui in regionem longinquam pro-
fectus ē accipere regnum & reuerſi. Seipsum se-
cundum substantiam diuinitatis incorporatio-
nisque describens. Ipse. n. diues secundum ple-
nitudinem diuinitatis qui pro nobis pauper fa-
ctus est cum diues esset & rex æternus: et ex
æterno rege progenitus: peregre profectus fm
corporis susceptionem quia uiaſ hominis rāq̃
iter ingressus alienum uenit in hunc mūdus.
ut regnum sibi pararet ex nobis. Venit ergo
christus in hanc terram regnum accipere de
nobis: quibus ait. Regnum meum dei intra
uos est. Hoc est regnum quod christus accepit.

Hoc est quod patri tradidit. Nam quomodo re-
 gnum accepit qui rex erat sempiternus. Venit
 ergo filius hominis accipere regnum & reuer-
 Noluerunt eum suscipere iudei: quibus ait.
 Illi qui noluerunt me regnare super se addu-
 cite & interficite eos. Sequamur scripturarum
 ordinem. Ille qui uenit regnum deo patri tra-
 det: & cum tradiderit regnum cum autē sub-
 iecta illi fuerint omnia: tunc & ille subiectus
 erit illi qui sibi subdidit omnia. ut sit deus oīa
 & in omnibus. Tunc & ipse subiectus erit ei:
 sicut filius hominis. Regnum accipit dei filiū
 ut filius utique hominis etiam traditurus est
 quod accepit. Si ut filius hominis: tradit ergo
 & ut filius hominis. Subiectionem utique p
 conditionem carnis non per maiestatem diui-
 nitatis agnoscis. Et tu ad contumeliam obici
 quod ei subiecerit omnia deus. Cum audias qđ
 regnum filius hominis deo tradat. & ut in su-
 perioribus libris diximus Legeris. Nemo uenit
 ad me nisi pater attraxerit eum & ego resusci-
 tabo eum in nouissimo die. Si litteram sequamur
 uide magis atque aduerte unitatem honoris

centae.

Et pater subiecit filio & filius patri tradit. Dic
quid sit amplius trahere an resuscitare. Non
ne secundum morem hominum ministerium
trahentis potestas est suscitantis. Sed & filius
ad patrem trahit & pater ad filium trahit et
filius suscitatur & pater suscitatur. Facessant sacri-
legre commenta discretionis ubi unitas potesta-
tis est. Tradat igitur patri regnum suum fili.
Non deperit christo regnum quod tradit s; pro-
ficit. Nos sumus regnum quia nobis dictum ē.
Regnum dei intra uos ē. & sumus regnū chri-
sti ante: postea patris. Quia scriptum est. Ne-
mo uenit ad patrem nisi per me. Cum i uia
sum christi sum. Cum peruenero patris sum.
Bonum est in regnum christi esse: ut christus
nobiscum sit: sicut ipse ait. Ecce ego uobiscum
sum usque ad consumationem seculi. Sed me-
lius est esse cum christo. Dissolui. H. & cum +
christo esse multo melius cum in hoc mundo
sub peccato sumus. Christus nobiscum est ut
per unius obedientiam iusti constituentur mt-
ti. & si peccatum mundi huius euasero in-
cipiam esse cum christo. Denique ait. Vēiam

iterum & assumam uos ad me. & infra. Volo
 ut ubi ego sum & isti sint mecum. Ergo nūc
 sub regno christi sumus dum in opere uersa-
 mur & facto. dum formam sequimur serui.
 quam ille cum se exinanisset accepit. Cum
 uero gloriam eius uiderimus quam habuit +
 priusquam mundus esset erimus in dei reg^o
 in quo patriarchæ sunt & prophete. De quib^{us}
 scriptum est. Cum uideritis Abraham Isaac
 iacob & omnes prophetas in regno dei. Ut iam
 plenius & dei cognitione potiamur. Sed i filii
 regno & pater regnat. Quia pater in filio et in
 patre filius. & in quo habitat pater habitat &
 filius sicut ipse ait. Ego & pater ueniemus &
 mansionem apud eum faciemus. Ergo sicut
 una domus ita & unum regnum. Eousque
 autem unum patris & filii regnum est. ut quod
 filius tradit pater accipiat. & quod pater accipit
 filius non amittat. Ergo in uno regno unitas
 potestatis est. Nemo igitur diuinitatem inter
 patrem filiumque secernat. Quod si patri et fi-
 lio unum dei nomen & uis est cum deus uer^o
 & rex sempiternus sit etiam dei filius nō utiq^{ue}

secundum diuinitatem subiectus est dei filiū
Subiectum itaque Imperator Auguste quemad-
modum debemus accipere consideremus. Quo-
modo. n. subiectus est dei filius. Vt creatura na-
ritati. Sed impium est de diuinitatis substantia
tale aliquid existimare. An quemadmodū
creatura omnis dei filio quia æque scriptum
est. Omnia subiecta subiecta sub pedibus eius.
Sed non christus sibi ipse subiectus est. An
quemadmodum mulier uiro. Sicut Legimus.
Mulieres uiris suis subditæ sint. & alibi. Mu-
lier in silencio discat cum omni subiectione. Sed
sacrilegum est uel patri uirum uel dei filio +
mulierem comparare. An quemadmodum
Petrus dixit. Subiecti estote omni humane
ordinationi. Nec sic itaque christus. Vel que-
admodum Paulus scripsit. Patri & deo subie-
cti inuicem in timore christi. Sed neque in
suo neque in alterius christi timore subiectū
est filius quia unus est christus. Quorum uer-
borum nimis considerate. Quia patri subiecti
sumus dum etiam christum ueremur. Quo-
modo ergo subiectum intelligimus. Totum

apostolicum caput recenseamus. Ut nihil ui-
 deatur fraude subraatum aut obreptione per-
 strictum. Si in hac inquit uita tantum in
 christo sperantes sumus: miserabiliores su-
 mus omnibus hominibus. Si autem chri-
 stus surrexit à mortuis primitiæ dormientū.
 Videtis quoniam de resurrectione christi tra-
 cta est disputatio: Quoniam sicut per hoīez
 inquit mors: & per hominem resurrectio
 mortuorum. Sicut. ii. in Adam omnes mo-
 riuntur: ita in christo omnes uiuificantur.
 Unusquisque autem in suo ordine. Primitiæ
 christus. Deinde ii qui sunt christi qui in
 aduentum eius crediderunt. Deinde finis cū
 tradiderit regnum deo & patri: cum euacua-
 uerit omnem principatum & potestatem et
 uirtutem. oportet. ii. illum regnare donec po-
 nat omnes inimicos sub pedibus eius. Nouis-
 sima autem inimica destruetur mors. Omnia
 ii. subiecit sub pedibus eius. Cum autem dicat
 omnia subiecta sunt ei: sine dubio præter eus
 qui subiecit ei omnia. Cum autem subiecta
 illi fuerint omnia tunc & ipse fili^{us} subiectus

erit illi qui ei subiecit omnia. Vt sit deus oīa
& in omnibus. Quod etiam ad hebreos idē
apostolus dixit. Nunc autem nondum uide-
mus omnia illi esse subiecta. Accepimus +
apostolicā seriem Lēctionēs. Quomodo igitur
subiecta dicimus? Sabelliani & Marmonitae
dicunt quod hēc futura sit christi ad deum prēz
subiectio. Vt in patre filius refundatur. Si +
ergo ea erit uerbi subiectio ut resoluiatur in
patre dei uerbum: ergo & quaecunque p̄ri &
filioque subiecta sunt: in patre & filio resol-
uentur. Vt sit deus omnia & in omnibus
creaturis. Sed absurdum est dicere per refusi-
onem subiectio. Alia sunt. 4. quæ subiciun-
tur & utique quæ creata sunt & aliis cuius
ista subiectio. Conticescant itaque scēta re-
fusionis interpretes: atque utinam & illi
tacerent. Qui quoniam insolubile dei ūebum.
deique sapientiam probare non possunt: ī-
firmitatem diuinitati subiectioni ascribunt
dicentes quia scriptum est. Cum autem sub-
iecta illi fuerint omnia: tunc & ipse subie-
ctus erit. Videmus igitur quia nondum #

subiectum sed subiiciendum esse scriptura come-
 morat. Ergo nunc non est subiectus deo patri fi-
 lius. In quo igitur filium subiectum fore dicitur.
 Si in diuinitate nec inobediens ē quia non ē
 à patre discors: nec subiectus quia non ē ser-
 uus sed unicus proprio patri filius. Denique cū
 celum crearet terram conderet: & potestatem exē-
 cebat & caritatem. Nulla igitur seruilis in chri-
 sti diuinitate subiectio. Si autem nulla subie-
 ctio uoluntas libera. Quod si eam subiectione
 putant filii: quod cum eius uoluntate omnia
 faciat: Discant hoc ipsum esse indiuiduae
 potestatis argumentum quia unitas uolūta-
 tis est quae non coepit ex tempore sed erat se-
 per. Vbi autem unitas perpetua uoluntatis
 non utique temporalis subiectionis infirmitas.
 Si. n. per naturam subiiceretur semper subie-
 ctus maneret. Cum uero subiiciendus dicatur
 in tempore: dispensationis ergo susceptae: non
 perpetuae infirmitatis ē illa subiectio. maxie
 cum sempiterna dei uirtus non possit statum
 mutare pro tempore: nec deo patri ex tēpor-
 uis potestatis accedere. Nam si filius aliquā

mutabitur. Et secundum diuinitatem subiiciatur:
ergo & deus pater si aliquando plus poterit: ut sub-
iectum secundum diuinitatem habeat filium: ne
interim minus posse secundum interpretationem
uestram necesse est existimetur. Quid autem cul-
pæ commēruit filius ut postea secundum diuinita-
tem subiici posse credatur. Nunquid secundum +
carnem ad dexteram patris sedere præripuit & i-
uito patre sibi prærogatiua paterni solii uēdicatū.
Sed ipse ait. Omnia quæ placita sunt ei facio +
semper. Ergo si in omnibus patri complacet fili:
cur subiicietur: quia nec subiectus non erat. ~
Videamus itaque ne non diuinitatis illa sed no-
stra fiat in christi timore subiectio plena gratiæ
& plena mysteriorum. Itaque rursus apostolica
uerba pandamus. Cum autem subiecta inquit
illi fuerint omnia: tunc & ipse subiectus erit ei.
qui sibi subiecit omnia: Ut sit deus omnia: et
in omnibus. Ergo quid dicitis. ~ Nunc subiecta
non sunt ei omnia. ~ Non subiecti sanctorū cho-
ri. ~ non angeli qui in terris posito ministrabāt.
non archangeli qui etiam ad mariam aduentū
dominici prænunciū mittebantur. ~ nō omnis

militia celestis: non cherubin & seraphim. non
 throni & dominationes & potestates quæ uenerā-
 tur & laudant. Quomodo ergo subiecta erūt.
 Sic utique quemadmodum ipse dominus dixit.
 Tollite iugum meum super uos. Non. H. indomi-
 ti iugum portant sed humiles atque mansueti.
 Hæc est plane nec ipsis uilis hominibus sed &
 gloria^{of} subiectio. Ut in nomine ihesu omne ge-
 nu curuet celestium & terrestrium & infernoꝝ
 & omnis lingua confiteatur quoniam dominu^s
 ihesus in gloria dei patris est. & ideo autem
 ante subiecta non erant omnia quia nodum
 receperant sapientiam dei. Nondum habiles iu-
 gum uerbi mentis quadam cruce portabat.
 Quoꝛum autem sicut scriptum est receperūt
 eum dedit eis potestatem filios dei fieri. Dic
 aliquis. Ergo iam subiectus est christus quia
 plurimi perdiderunt. Minime. Quia non in
 paucis est christi subiectio. Sed in omnibus.
 Sicut. H. si in me concupiscat adhuc caro aduer-
 sus spiritum. Spiritus aduersus carnem nō
 uideor esse subditus & si ex parte sim subdi-
 tus. Itaque omnis ecclesia unum corpus est

christi. Quandiu genus dissentit humanum christum diuidimus. Nondum ergo subiectus est christus. cuius non sunt adhuc membra subiecta. Cum autem fuerimus in multa membra sed unus spiritus tunc & ipse subiectus erit: ut per ipsius subiectionem sit deus oia in omnibus. Sicut autem nondum subiectus est christus: ita nondum perfectum opus patris quia docuit filius dei. Meus abis ē ut faciam voluntatem patris mei qui remisit & perficiam opus eius. Quid igitur questionis est quia in me erit filii subiectio in quo imperfectum opus est patris quia nō sum ipse perfectus. Ergo qui perfectum opus facio patris ipse filium facio esse subiectum. Sed nō ē iniuria ista sed gratia. Quia in eo quod subiici-mur utique non diuinitatis profectus est ut subiiciamur Legi: subiiciamur gratia. Quodāz ante sicut ipse dixit apostolus sapientia erat carnis inimica indeum. Legi. n. non erat subdita. Nunc autem per christi est subdita passionem: & tamen ne quis calumnietur. Videte quid diuinitus spirans scriptura pre-
cauerit.

Ostendit. n. nobis in quo subiectus erit deo +
 christus dum docet in qua sibi uniuersa sub-
 iecerit. Ideoque dicit. Nunc autem nō ui-
 demus ei omnia subiecta. Nam paulo min⁹
 quam angelos minoratum uidemus ihesū
 propter passionem mortis. Ostendit itaque
 minorem factum in carnis susceptione.
 Quid igitur impedit quin etiam susceptio-
 nem in carnis susceptione significet p̄ quā
 subiiciet sibi omnia: dum in ipsa patri dō
 est ipse subiectus. Consideremus itaque ei⁹
 subiectionem. Pater inquit: si uis transfer
 calicem hunc à me. Verum non mea uo-
 luntas sed tua fiat. Ergo secundum huma-
 næ naturæ assumptionem erit illa subie-
 ctio. Quia sicut legimus specie inuentus
 ut homo. humiliavit semetipsum factus
 obediens usque ad mortem. Subiectio unq̃
 obedientiæ est obedientia mortis mors as-
 sumptionis humanæ. Assumptionis ergo
 humanæ erit illa subiectio. Nequaquā igit̃
 diuinitatis infirmitas sed dispensatio ista +
 pietatis est. Vide quam non timeam eorum

propositiones. Illi obiciunt subiiciendum pa-
tri deo. Ego lego Mariæ subditum matri. Quia
scriptum est de Ioseph & maria erat subditus
illis. Aut si hoc non putant dicant quia
hominibus erat subiecta diuinitas. Non igitur
præiudicat quia subiectus dicitur: cui non
præiudicat quia seruus legitur: quia cru-
cifixus asseritur mortuus prædicatur. Cum
moretur uiuebat: cum subiiceretur reg-
bat: cum sepelliretur resuscitabat. Hic sub-
iectum se potestati præbebat humanæ.
Alibi dominum se maiestatis declarabat &
æternæ erat sub iudice & ad dexteram dei
solium sibi iudex perpetuus uendicabat. &
Scriptum est denique. A modo uidebitis fi-
lium hominis sedentem ad dexteram uirtu-
tutis. Vapulabat à Iudæis imperabat anglis.
Cum itaque unius naturæ sint & pater et
filius & spiritus sanctus. Utique non erit pater
sibi ipse subiectus. Sed ideo non erit in eo
subiectus filius in quo cum patre unum e-
ne per unitatem diuinitatis uideatur et
pater filio esse subiectus. Ergo sicut illa

cruce non diuinitatis plenitudo sed nostra fra-
 gilitas est subdita. ita etiam postea subiectū
 erit filius patri in nostrae utique participati-
 one naturae. Vbi subiectis carnis illecebris
 non diuitiae cordi non ambitio non uoluptas
 sed omnia nobis deus sit: si per omnia q̄-
 tum capere possumus ad eius imagines
 similitudinemque uiuamus. Ad commu-
 nitatem igitur beneficium transiit à spe-
 cie quia in sua carne naturam totius hu-
 manae carnis edomuit. & ideo iuxta apo-
 stolum sicut portauimus imaginem huius
 terrent: portemus & imaginem huius ce-
 lestis. Quo utique nisi per interiorem ho-
 minem non potest perueniri. Deponētes
 igitur uniuersa: hoc est illa quae legimū
 iram animositatem blasphemiam turpilo-
 quium: & sicut infra dictum est expoli-
 antes nos ueterem hominem cum actibus
 eius induamus nouum qui renouatur in
 agnitionem secundum imaginem eius q̄
 creauit eum: & ut scires quia cum dicit
 ut sit deus omnia in omnibus à dō prae-

non separet christum: ipse ad colosenses dicit.
Vbi non masculus inquit & foemina Iudæi
& græcus barbarus & scyta seruus & liber sed
omnia & in omnibus christus. Ergo etiam
cum ad Corinthios dicit ut sit deus omnia
& in omnibus: & unitatem & æqualitatem
deo patri complexus est christi. Quia nec à
patre filius separatur: & similiter sicut pater
omnia & in omnibus: ita omnia & in omni-
bus christus operatur: non utique in diuinitati
maiestate subiectus est. sed in nobis. Quomodo
autem subiectus in nobis nisi eo modo quo
minor angelis factus in corporis scilicet sacra-
mento. In eo. n. nondum subiecta ei omnia
uidebantur quæ creatori suo à principio sui
utique seruebant. Quod si quæris quemad-
modum sit subiectus in nobis ipse ostendit
dicens. In carcere eram & uenistis ad me. In-
firmus eram & uisitastis me. Quod. n. uni
horum minimorum fecistis mihi fecistis. In-
firmum audis & non moueris. Subiectum
audis & non moueris. Cum eo infirmus in
quo subiectus in quo peccatum atq; maledictum

Inquit ord
pro nobis

pro nobis factus est. Sicut igitur non propter se
 sed pro nobis peccatum atque maledictum fa-
 ctus est ita non pro se sed pro nobis subiectus in
 nobis. Non in natura subiectus æterna neque
 in natura maledictus æterna. Maledictus
 enim omnis qui pependit in ligno. Maledictus
 quia nostra maledicta suscepit. Subiectus quia
 quia subiectionem nostram ipse suscepit. for-
 mæ humanæ assumptione non in dei ma-
 iestate. Ut dum ille nostræ fragilitatis se præ-
 beret in carne consortem: non in uirtute sua
 diuinæ faceret consortes naturæ. Non quo +
 aut hoc nobiscum super christi generatione +
 naturæ consortium aut diuinitatis in christo
 sit illa subiectio. Sed sicut in illo per carnem
 illam quæ est pignus nostræ salutis sedere
 nos in caelestibus apostolus dixit utique non
 sedentes sic & ille per ^{nre} naturæ assumptionem
 naturæ dicitur subiectus in nobis. Quis enim
 tam demens qui putet ut supra diximus quod
 ad dexteram dei patris sedes sibi uenerabilis de-
 beatur: cum licet etiam secundum carnem
 christo ea à patre generationis in supernæ

& equalitatis potentia deferatur. Angeli non sedent
& tu tibi presumptione sacrilega solium dei sternis.
Scriptum est inquit. Quia cum mortui essemus
peccatis conuiniuit nos in christo cuius gratia
estis salui facti. Sed simul suscitauit simulque fe-
cit sedere in celestibus in christo ihesu. Agnosco
scriptum. Sed non ut homines sedere ad dexteram
sibi patiatur deus. Sed ut in christo sedere quia
ipse est omnium fundamentum & ipse est
caput ecclesie. In quo communis secundum carne
natura prerogatiua sedis celestis emeruit.
In christo. u. deo caro In carne autem humana
natura generis omnium hominum pater
honoratur. Sicut nos ergo in illo sedemus per
corpoream communionem nature ita & ille qui
per suspensionem nostre carnis maledictum pro
nobis factus est: cum maledictum utique in be-
neditum filium dei non cadat: ita inquam &
ille per obedientiam omnium erit subiectus in
nobis cum gentilis crediderit: & Iudeus agno-
uerit quem crucifixit cum Manicheus adora-
uerit quem in carne uenisse non credit cum
Atrius omnipotentem confessus fuerit: que

negavit. Postremo in omnibus fuit sapientia
 dei iusticia pax charitas resurrectio. Per sua igitur
 opera & genera diuersa uirtutum erit in nobis
 patri subiectus cum uiciis abdicatis & feriente
 delicto unus in omnibus deo coeperit in uno se-
 su populorum omnium spiritus adherere. Tunc
 erit deus omnia & in omnibus. Conclusionem
 igitur totius absolutionis breuiter colligamus.
 Unitas potestatis opinionem iniuriosae subie-
 ctionis excludit. Euacuatio potestatum et ui-
 ctoria de morte quaesita. triumphatoris utique
 non minuit potestatem. Subiectionem operatur
 obedientia. Obedientiam christus assumpsit:
 Obedientia usque ad crucem: crux ad salutem.
 Ergo ubi opus ibi & auctor est operis. Cum igitur
 omnia christo subiecta fuerint per obedientias
 christi & in nomine eius genu flectent. Nunc
 .n. quia non omnes credunt non uidentur omnes
 esse subiecti. Cum omnes ergo crediderint et
 dei fecerint uoluntatem erit omnia & in omnibus
 christus. Cum christus fuerit omnia & in omnibus
 erit omnia: sed in omnibus deus quia pater
 manet semper in filio. Quomodo ergo infinita

tis

arguitur qui redemit infirmos. Ac ne forte &
illud ad infirmitatem filii referas quod scriptum
est quia subiecit ei deus omnia. Disce quod oia
sibi etiam ipse subiecerit. Scriptum est. ⁊. Nostra
autem conuersatio in caelis est. Vnde & salutarem
expectamus dominum in ihesum qui transfigura-
uit corpus humilitatis nostrae: conforme ut
fiat corpori gloriae suae secundum operationem
qua possit etiam subiicere sibi gloria omnia.
Didicisti ergo quod omnia possit sibi subiicere
secundum operationem utique diuinitatis. ⁊
Disce nunc quoniam secundum carnem omnia
subiecta accipiat sicut scriptum est. Qui opera-
tus est in christo suscitans eum a mortuis: et co-
stituens eum ad dexteram suam in caelestibus
supra omnem principatum & potestatem et ui-
tutem & dominationem & omne nomen quod
nominatur non solum in hoc seculo & sed et
in futuro: & omnia subiecit sub pedibus eius.
Secundum carnem igitur omnia subiecta tra-
duntur secundum quam & a mortuis suscitatus
est. Haec est pie subiunctionis interpretatio. Et
enim cum dominicae passionis hoc munus sit.

utique in quo passus ē in hoc erit subiectus ī
 nobis. Querimus qua causa ut neque angeli
 neque uirtutes neque altitudo neque profundū
 neque presentia neque futura neque creatura
 alia separare nos possit à charitate quæ ē in
 christo ihesu. Videmus itaque ex his quæ dixi-
 mus nullam exceptam esse creaturam sed
 istis quas supra dixit: omnem siqua ē annu-
 meratam esse. Simul etiam illud est consy-
 derandum quia cum in superioribus dixit:
 Quis nos separabit à charitate christi subtrō-
 posuit. Neque mors neque uita nec alia crea-
 tura separare nos poterit à charitate dei quæ
 est in christo ihesu. Videmus ergo eandem cha-
 ritatem dei esse quæ christi est. Denique nō
 otiose posuit charitatem dei quæ est in christo
 ihesu ne separatam dei & christi intelligeres
 charitatem. Nihil autem est quod caritas di-
 uidat: nihil quod diuinitas sempiterna nō
 possit. nihil quod lateat ueritatem. Fallat
 iustitiam prætereat sapientiam. Vnde exe-
 crabiles eos qui ista commemorant: & à spi-
 ritu sancto esse damnatos scire debemus: Q^os

enim alios nisi specialiter arrianos propheta
condemnat qui dicunt quod dei filius nesci-
at tempora & annos. Non. u. est aliquid
quod ignoret deus. Si autem deus christus.
& altissimus christus ipse est. u. super oia
deus. Videte quemadmodum sanctus da-
uid huiusmodi homines qui dei filio sci-
entiam derogent perhorrescat. Sic. u. hēs.
In laboribus hominum non sunt & cum
hominibus nō flagellabuntur. Ideo obti-
nuit eos superbia eorum cooperti sunt
iniquitate & impietate sua. Prodiit qua-
si ex adipe iniquitas eorum transierunt
in disputationem cordis. Eos utique cō-
demnat qui ex dispositione cordis aestima-
do quæ diuina sunt. arbitrantur. Deus
nec dispositioni est subiectus nec ordini.
Quando etiam ipsa quæ sunt in usu ho-
minum & successione generis humani
non semper aliqua sollemnis disputatione
rationis: sed plerunque secretis latentibus
que clausa mysteriis euenire cernamus.
Cogitauerunt inquit & locuti sūt nequias
S -

iniquitatem in excelsum locuti sunt. Po-
 fuerunt in celum os suum. Videmus itaq;
 quod impii sacrilegii reos damnent qui ex
 similitudine humana naturae dispositione
 sibi arrogant caelestis arcani & dixerunt.
 Quomodo sciuit deus? & si est scientia^{ois} in
 altissimo. Nonne haec quotidie perstrepunt
 arriani. Scientiam omnem in christo esse
 non posse. Quia ipse inquit se diei &
 horae est professus ignarum. Nonne dicit
 quomodo sciuit qui eum non potuisse scire
 commemorant nisi quae audierit aut vi-
 derit. & ea quae spectant ad diuinam unita-
 tem naturae: ad infirmitatem sacrilega in-
 terpretatione deriuant. Scriptum est inq-
 unt. De die autem illa & hora nemo scit: ne
 angeli caelorum nec filius nisi pater solus.
 Primum ueteres non habent codices graeci
 & nec filius scit. Sed non mirum si & hoc
 falsarunt qui scripturas interpolauere di-
 uinas. Quae ratione autem iudicatur adie-
 ctum proditur: dum ad interpretationem
 tanti sacrilegii deriuantur. Pone tamen

ab euangelistis scriptum medium utique
nomen sed filiū. Nam & filius hominis dr
ut secundum imprudentiam assumptionis
nostræ diem futuri iudicii nescisse uideat.
Quomodo .H. nesciret diem dei filius : cum ī
ipso sint thesauri sapientiæ & scientiæ dei
absconditi. Quæro autem utrum ex suba
an ex accidenti habuerit scientiam. Omnis
.H. scientia aut ex natura aut ex disciplina
est. Ex natura suppetit ut equo currere
pisci natare. Hoc .H. faciunt ante quam di-
scent. Ex scientia rursus. suppetit naturæ
homini. Nam nisi didicerit scire nō po-
terit. Cum ergo multis animantibus sup-
petat ex natura facere & scire quæ non
didicerint quid censes de dei filio. Vtrum
ex institutione an ex natura habeat sciāz.
Si ex institutione ergo non est natus sapi-
entia & ex processu coepit esse perfectus
nec erat semper. Quod si naturalem sciē-
tiam habet : Vtique perfectus in principio
erat : ex patre processit perfectus : & ideo
præscientia non eguit futurorum. Non +

ergo nesciuit diem. Neque enim sapientiae dei
 est: ex parte scire & ex parte nescire. Nam
 quomodo potest nescire qui fecit omnia cuius
 minus scire sit scire quam facere. Multa
 enim scimus quae facere non possumus nec eode
 modo omnes scimus sed ex parte cognoscimus.
 Nouit enim uentorum uim stellarumque cuius
 sus aliter rusticus aliter ciuitatis incolae ali
 ter gubernator. Et si non omnes norunt
 omnia tamen nosse dicuntur. Solus autem
 plene nouit ille qui fecit. Nouit guberna
 tor quod à uergilia procedat arcturus qua
 les ortus exploret orionis: non tamen col
 ligationes uirgiliarum caeterarumque stel
 larum: aut numerum nouit: aut nomina
 sicut ille qui numerat multitudinem stella
 rum: & omnibus iis nomina uocat: quem
 utique non fallit operis sui uirtus. Quomodo
 enim uultis haec fecisse dei filium. Nunquid
 quasi anulum qui non sentit quod expri
 mit. Sed omnia in sapientia fecit pater qui
 est uirtus dei atque sapientia. Sapientiae
 autem id conuenit ut suorum operum

& uirtutes norit & causas & ideo non potuit
creator omnium ignorare quod fecit. nescit
quod ipse donauit. & alibi ait scriptura p
quem facta sunt secula splendor est gloriæ
& caracter substantiæ eius. Secula .ii. & præ-
terita & præsentia & futura sunt. Nonit ergo
diem quem fecit. Sed dicis quia præsentem no-
uit nescit futurum. Licet inepta sit propositio
tamen ut de scripturis satisfaciarn tibi disce
quia non solum præterita fecit sed etiã quæ
futura sunt. Sicut scriptum est: Qui fecit q̄
uentura sunt & uocat quæ non sunt tanquã q̄
sint. Sic & fecit quæ futura sunt tanquam
quæ sint: quia non contingit ut non sint.
sed necessario sunt futura quæ esse præcepit.
Ergo qui fecit quæ futura sunt eo genere q̄
sunt futura cognouit. Si hoc de sæculis mul-
to magis de iudicii credendum est die eo qđ
cognitionem eius habeat dei filius tanquã
à se facta iam. Quia scriptum est disposi-
tione tua permanebit dies. Non solum per-
manere dixit: sed & permanebit ut eius +
dispositione quæ uentura sunt gubernentur.

Disposuit ergo non nouit. Plantat aurem non
 audit. Qui finxit oculum non considerat.
 Quomodo ergo facta sunt quæ uentura sunt
 nisi quia creatoria uirtus & scientia comp-
 hendit numerum omnium seculorum. Vi-
 deamus tamen ne quid forte magnum sit
 quod creatorem suum potuerit præterire. Ta-
 men eligant utrum quasi magnum aliquid
 & præstantius putent esse quam cætera: aut
 quasi minimum atque abiectum. Non est
 iniuria ut nostro usu loquar uilia & exigua
 nescire. Nam cum potentia sit scire quæ ma-
 xima sunt: despexisse magis uidetur dege-
 neris operis uilitatem. Fastidio igitur abso-
 lutus est non potestate fraudatur. Quod si
 magnum & summum arbitrantur scire iudi-
 cii diem: dicant quid deo patre maius aut
 melius sit. Patrem confitetur. Deum nouit:
 ut ipse ait. Quia nouit patrem nisi filius: &
 cui uoluerit filius reuelare. Patrem inquit
 nouit & diem nescit. Sic ergo credetis quia
 patrem reuelat & diem non potest reuelare.
 Deinde quia gradus quosdam facitis ut præ-

filio: filium spiritui ita praeferatis. Dicite mihi
Verum spiritus nouerit iudicii diem. Nihil enim
de eo scriptum est hoc loco. Negatis profecto.
Quid si doceo quod nouerit. Lectum est enim.
Nobis autem reuelauit deus per spiritum sanctum.
Spiritus enim omnia scrutatur etiam alta dei.
Vtique quia alta dei scrutatur cum deus noue-
rit iudicii diem etiam spiritus nouit. Nouit
et omnia quae deus nouit sicut & apostolus
declarat dicens. Quis enim scit hominum quae
hominis sunt nisi spiritus qui in ipso est. Sic
& quae dei sunt nemo cognouit nisi spiritus dei.
Videte igitur ne aut negando sanctum spiri-
tum scire negetis & patrem. scire quia quae
dei sunt cognouit dei spiritus. Quae autem non
cognouit spiritus dei: uel quae dei non sunt.
Aut confitendo quia spiritus nouit dei quod
negatis filium dei scire. Contra uestram asse-
tionem spiritum filio praeferetis. Verum non
solum sacrilega ista sed etiam inepta dubitatio.
Nunc consideremus quibus modis scientia
colligatur & ostendamus ipsum filium de-
monstrasse quia & diem sciret. Quod enim

scimus aut tempore aut loco aut signis aut
 personis declaramus aut ordine. Quomodo ig^r
 nesciuit iudicii diem qui & horam iudicii et
 locum & signa expressit & causas. Denique sic
 habes. In illa hora qui fuerit in tecto non de-
 scendat tollere uasa. & qui in agro similiter
 non redeat retro. Eiusque igitur futurorum
 norat periculorum euentus: ut etiam praesidia
 periclitantibus demonstraret. An poterat diem
 dominus ignorare qui ipse de se dixit. Quid
 filius hominis dominus est sabbati. Locum
 quoque etiam alibi designauit: cum sibi stru-
 cturas templi ostendentibus discipulis dicet.
 Videtis haec omnia. Amen dico uobis non re-
 linquetur lapis super lapidem qui non destru-
 atur. De signis quoque interrogatus ab aposto-
 lis respondit. Videte ne seducamini. Multi
 uenient in nomine meo dicentes quod
 ego sum christus. & infra. Terrae motus inq^r
 magni erunt & pestilentia terroresque de
 caelo & signa magna erunt. Itaque et perso-
 nas expressit & signa. Quo autem modo
 uel circundaturos exercitus hierusalē dicat.

Vel implenda tempora gentium: & quo ordiē
euangelicæ utique Lectionis attestaciones referat.
Sciuit ergo omnia. Sed quærimus qua ratione
momenta designare noluerit. Si quærimus:
inueniemus non ignorantia esse sed sapien-
tiæ. Nobis. n. scire non proderat: ut dum cer-
ta futuri iudicii momenta nescimus: semper
tamen in excubiis constituti: & in quadam
uirtutis specula collocati peccandi consuetu-
dinem declinemus ne nos inter uitia dies do-
mini deprehendat. Non. n. prodest scire s.
metuere quod futurum est. Scriptum est. n.
Noli alta sapere sed time. Nam si diem de-
signasset expressæ uni ætati hominum q̄
proxima erat iudicio. Videretur doctrinā præ-
scripsisse uiuendi superioris temporis. Aut
iustus esset remissior aut peccator securior.
Nanque adulter nisi cotidianam poenam +
metuat: non potest adulterandi cupiditate de-
finere: Nec Latio obfessorum saltuum secre-
ta deferere nisi sciat sibi momentis omnibū
iminere supplicium. Plærunque. n. quibus
incertum est impunitus timor tædio est.

& ideo ergo dixi. Quia scire non proderat. Immo
 proderat ignorare. Ut ignorantes timeremur
 Ut obseruantes emendaremur. Sicut ipse
 dixit. Estote parati quia nescitis qua hora
 filius hominis uenturus est. Nanque milē
 nisi bellum in manibus esse cognoscat prae-
 tendere non nouit in castris. Vnde alibi quoque
 ipse dominus interrogatus ab apostolis quādo
 restitueret regnum israhel: non se nescire di-
 xit sed ait. Non est uestrum scire tempora
 & annos quos pater posuit in sua potestate.
 Attende quid dixerit. Non est uestrum scire.
 Lege iterum. Non est uestrum scire. Vestrum
 dixit: non meum. Iam. u. non secundum p-
 fectionem: sed secundum profectum humani
 corporis ac nostrae animae. Loquebatur. Vestre
 ergo dixit non meum. Quod & apostolus se-
 cutus. De horis autem & momentis fratres
 non habetis inquit opus ut uobis scribamus.
 Itaque nec apostolus quidem ipse christi seruus
 dixit se nescire momenta. Sed non opus esse
 doceri populum: qui semper sub talibus momē-
 tis esse debet armatus: ut uirtus christi in

uno quoque procedat. Cum autem dicit dñs
de temporibus quæ pater posuit in sua potesta-
te: utique non potest exors^s sapientia esse pa-
terna: cuius nequaquam exors est potestatis:
cum potestas ex sapientia uirtute gignatur
quod utrumque christus est. Sed quero qua
causa non ita discipulis negauerit quas scire
noller dicere. sed neque angelos neque fili-
um scire commemorauit. Interrogabo uos &
ego qua causa in genesi deus dicat. Descendam
itaque ut uideam secundum clamorem uei-
entem ad me. Si consumabuntur. Si autē
ut sciam qua causa etiam scriptura de domi-
no dicat: & descendit dominus uidere ciuita-
tem & turrem quam ædificarent filii hoīz.
Qua causa etiam in psalterio propheta dicat
Dominus respexit super filiis hominum ut
uideat si est intelligens aut requirens deus.
Quasi & illic si non descenderet deus: & hic
si non prospiceret dominus aut opera homi-
num ignoraret aut merita. Sed & iam in
euangelio habes secundum Lucam. quia pa-
ter dicit. Quid faciam? Mittam filiū meū

^{te}
 dilectissimum. Forsitan hunc reuerſebuntur.
 Secundum Mattheum autem & secundum
 Marcum habes. Quoniam misit filium &
 suum unicum dicens. Verebuntur filium
 meum. In uno libro dicit fortasse uerebun-
 tur: & quasi nesciens dubitat. Nam hic ser-
 mo dubitantis est. At in duobus autem ali-
 is libris. Verebuntur inquit filium meum.
 Hoc est confirmat reuerentiam deferendas.
 Sed neque dubitare dei est neque falli. Du-
 bitant. n. qui ignorat quod p̄ futurum ē.
 Fallitur autem qui aliud prædixit: & aliud
 est secutum. Quid autem evidentius quam
 quod scriptura habet: aliud patrem dixisse
 de filio & aliud accidisse eadem scriptura re-
 statur. Ille dixit. Verebuntur filium meū.
 filius autem uapulauit: illusus est cruci-
 fixus est: mortuus est: multoque illis ser-
 uis qui prius fuerant destinati: grauiora
 secundum carnem passus est. Fefellit igit̃
 pater an ignorauit uel subuenire non po-
 tuit. Sed uerus nescit fallere. Scriptum ē
 n. fidelis deus qui non mentitur. Quomodo

autem ignorabar qui nouit omnia. Aut
quid non potuit qui omnia potest. Tamen
si aut ignorauit aut non potuit facilius. et
acquiescitis. Ut dicatis patrem ignorasse. et
confiteamini filium scisse. Videris quia ex
hoc ipso unius substantie est filius cum pre-
si quemadmodum pater ita & filius. ut se-
cundum uestram insipientiam loquar. aut
non omnia nouit aut non omnia potest.
Non sum. et diuinus aut princeps circa filii
laudes. Ut plus audeam dicere filium pos-
se quam patrem qui nullam inter patres
& filium discretionem facio potestatis. Sed
fortasse dicatis non ita dixisse patrem sed
de patre filium fefellisset. Iam ergo non
solum infirmitatis filium sed etiam sacri-
legii & mendacii coarguitis. Veruntamen
si non creditis de patre filio nec de se cre-
datis. Si. et fallere nos uoluit qui dixit +
dubitasse patrem quasi nesciret quod esset
futurum. fallere ergo etiam de se nos uo-
luit quia futura nescire se dixit. Multoq;
tolerabilius ad pudorem sit ignorantias

ante prætendi: quod de se fecit: quæ si
contrario promissis lusus uideatur ef-
fectu quod de patre prædicauit. Sed neq[ue]
fallitur pater neque fallit filius. Verum
ea est in scripturis consuetudo diuinis sic
& superiora & multa alia exempla testa-
tur. Ut deus dissimulet se nescire quod no-
uit. Et in hoc ergo unitas diuinitatis et
unitas dispositionis in patre probatur et
filio. & si quemadmodum deus pater cogita
dissimulat: ita filius etiam in hoc imago dei
quæ sibi sunt nota dissimulet. Edoctum ē
igitur non ignorasse dei filium quæ futu-
ra sunt. Quod si fatentur & ego etiam respo-
deam quæ ratione neque angelos neq[ue]
filium: sed patrem scire memorauerit.
Solemne eius circa discipulos caritatem
etiam in hoc loco & gratiam recognosco: q[uod]
et frequentia ipsa debet omnibus esse ita
cognitum. Mauius. H. dominus nimio i[n]
discipulos amore propensius petentibus h[ic]
quæ cognitu inutilia iudicaret uideri ig-
nare quod nouerat quam negare quæ

que amat nostram utilitatem instruere
quam suam noticiam demonstrare. Sūt
tamen plerique non ita timidi ut ego.
malo. n. ego alia timere quam sapere. Sūt
tamen plerique eo freni quod scriptum
est: & ihesus proficiebat arare & sapia
et gratia apud deum & homines qui
cantant confidenter quod secundum diui-
nitatem qui ea que futura sunt ignora-
re non potuit: sed secundum nostre con-
ditionis assumptionem ignorare se q̄si
filium hominis ante crucem dixit. &
n. cum filium dicit quasi de alio dicit.
Nam ipse est & dominus noster dei fi-
lius & filius virginis. Sed medio uerbo
nostrum informat affectum: ut quasi
hominis filius secundum susceptiones
nostre imprudentiæ uel profectus non
plenè adhuc scire omnia crederetur.
Non est. n. nostrum scire que futura
sunt. Eadem igitur uidetur ignorare
conditione qua proficit. Nam quomo-
do secundum diuinitatem proficit ī quo

habitat plenitudo diuinitatis. Aut quid ē
 quod nesciat dei filius qui dicebat: Quid co-
 gitatis mala in cordibus uestris. Quomodo ne-
 sciebat de quo dicit scriptura. Ihesus autem
 nouerat cogitationes eorum. Hæc tamen
 alii dicant. Ego autem ut ad superiora re-
 deam qui proposuerim scriptum quia pater
 dixit. fortasse uerebuntur filium meum:
 quod utique ideo arbitror positum: quia de
 hominibus loquebatur pater: humano locu-
 tus uideatur affectu. multo magis arbitror
 quia filius qui cum hominibus conuersatus
 est: & hominem egit & carnem suscepit: no-
 strum assumpsisse affectum ut nostra igno-
 ratione nescire se diceret non quia aliquid
 ipse nescire. Nam etsi homo in ueritate co-
 poris uidebatur: erat tamen uita erat lux.
 & uirtus exiebat de eo: quæ uulnera saui-
 orum maiestatis suæ auctoritate sanabat.
 Aduertistis igitur questionem esse sublatam.
 cum & filii dictum ad susceptionem integre
 conditionis referatur humana: & de patre
 ideo scriptum sit: ut uel sic calumniari fili^o

designatis. Nihil ergo fuit quod ignorauerit
dei filius nihil fuit quod ignorauerit pater.
Quod si nihil & filius ignorauit: Ut iam co-
cludamus: dicant in quo eum minorem ne-
lint uideri. Si minorem genuit deus filium
minus contulit: si minus contulit: aut min
uoluit aut minus potuit. Sed nec infirmus
nec inuidus pater: quia nec uoluntas ante
filium nec potestas. In quo. n. minor q. omnia
habet quae pater habet. Nam & omnia d
patre iure generationis accepit: & totum +
patrem gloria sua maiestatis expressit. Sc
tum est inquiunt. Quoniam pater maior
me est. Sed scriptum est. Non rapinam ar-
bitratus est esse se aequalem deo. Scriptum
est. Quia propterea uolebant occidere illum
iudei quia filium se dicebat dei: aequalem
se faciens deo. Scriptum est. n. Ego & pater
unum sumus. Unum legunt multa no
legunt. Nunquid ergo & minor & aequa-
lis per naturam eandem potest esse. Sed
aliud ad diuinitatem refertur: aliud ad
carnem. Minorem dicunt. Quaero quis

rum exaltatus corde qui uelut ante tribunal
 sub patre deum filiumque constituat: Ut de
 praelatione ^{di} iudicet. Non est exaltatum cor
 meum. neque elati sunt oculi in uanum. Da-
 uid dicit. Rex dauid exaltare cor metuit in
 rebus humanis: nos exaltamus aduersus di-
 uina secreta. Quis igitur iudicat de dei filio.
 Throni Dominationes Angeli potestates. Si
 famulantur & seruiunt archangeli. sed mi-
 nistrant. Cherubin & Seraphin Laudant. Quis
 igitur iudicat de dei filio cum legeris quia et
 ipse pater nouerit non iudicet. Nemo. n. no-
 uit filium nisi pater. Nouit inquit non iu-
 dicat: aliud est nosse aliud iudicare. Habet pa-
 ter in se scientiam. Filius supra se non habet
 potestatem & rursus nemo nouit patrem
 nisi filius: & ipse nouit patrem: sicut et
 pater nouit. Sed dicis. Quia minorem se di-
 xit. Dixit & lapidem. Plus dicis impie calu-
 mniaris. Minus dico & pie astruo. Minore
 dicis. & supra angelos confiteris. Esto. Mi-
 norem angelis dico & non derogo. Quia non
 diuinitatem arguo sed misericordiam p̄dico.

Ad te nunc omnipotens pater cum lachrym^s
uerba conuerto. Ego quidem inaccessibilem
incomprehensibilem inestimabilem prompte
dixerim. Sed filium tuum minorem nō au-
sim dicere. Nam cum illum splendorem gl^{ori}e
& imaginem substantiæ tuæ legerim: uereor
ne minorem imaginem tuæ dicendo substantiæ:
minorem substantiam tuam dicere uidear:
cuius imago sit filius: cum plenitudo tuæ
diuinitatis omnis in filio sit. Immensum te
filiumque tuum & spiritum sanctum circun-
scriptum / inestimabilem inenarrabilem legi
frequenter credo fideliter. & ideo existimār
nō possum ut examinatus sim. Esto tam
spiritu ausuque temerario metiri. Unde q̄so
te metiar. Funiculum agri mensor dat pro-
phetæ: quo metiebatur angelus hierusalem.
Metiebatur tamen angelus: nō arrius: +
metiebatur iherusalem nō deum. & fortas-
se nec hierusalem metiri poterat angelus.
Vir. H. erat. Denique sic habes. Leuaui ocu-
los meos & uidi: & ecce uir: & in manu
eius funiculus agrimensorius. Vir ergo iste

Typus suscipiendi corporis declarabatur. Vir
 erat ille: de quo est dictum. Post me uenit uir
 cuius non sum dignus soluere corrigiam cal-
 camenti eius. Ergo christus in Typo hierusale
 metitur. Arrius deum & Sathanas transfigu-
 rat se in angelum Lucis. Quid mirum si arri
 suum imitatur auctorem: ut usurpet illicita.
 Licet quod pater suus Diabolus per semetipsum
 non fecit. intolerabiliore iste sacrilegio diuinorum
 sibi scientiam secretorum & supernae generatio-
 nis archana praesumat. Diabolus uerum fili-
 um dei fatebatur. Arrius negat. Si ergo meti-
 ri te omnipotens pater nequeo: possum ne si-
 ne sacrilegio de tuae generationis disputare se-
 creto. Possum ne dicere quod aliquid inter te
 & filium tuum plus minusue sit: cum ipse
 qui ex te natus est: dixerit. Omnia quae prae-
 habet mea sunt. Quis me constituit iudicem
 aut diuisorem de rebus humanis. hoc filius
 dicit. & nos inter patrem & filium diuisione
 nobis & iudicium uendicamus. Bona pietas
 arbitros refugit etiam in diuisione patrimonii.
 Nos ergo erimus arbitri ut inter te & filium

tuum increate maiestatem substantiæ diui-
damus. Generatio inquit nequam signum
quærit: & signum non dabitur ei: nisi sig^m
Ionnæ prophete. Signum utique datur non
diuinitatis sed incarnationis. Denique de
incarnatione dicturus erat. Pete tibi signū:
& cum ille dixisset: non petam neque te-
ptabo dominum. responsum est. Ecce uirgo
in utero accipiet. Ergo signum diuinitatis
uidere non possumus mensuram quærimus.
Vae misero mihi: Impie discutere uidemur
quem digne rogare non possumus. Videro
tamen quid faciant arriani. Ego te pater
si maiorem omnibus dixero: iniuriose te
tuis operibus comparavi. Si maiorem filio
ut Arrius asserit: impie iudicavi. De te pri-
us erit illa sententia: quoniam neque ill-
la fieri potest nisi ex comparatione elatio
neque præferri quisquam nisi de quo pri-
us fuerit iudicatum. Jurare nobis per cælū
non licet: iudicare de deo licet. Sed filio +
suo soli iudicium de omnibus detulisti. Jo-
hannes carnem domini baptizare metuebat.

Iohannes prohibebat dicens. Ego à te debeo ba-
 ptizari & tu uenis ad me: & ego christum iudi-
 cio meo subdam. ~ Moyses excusat sacerdotū.
 Petrus imperatum in mysterio declinat obseq-
 uum. Arrius scrutatur etiam alta dei. ~ Sed nō
 arrius spiritus sanctus. Sed Arrio & homini-
 bus omnibus dictum est. Altiora te ne que-
 sieris. Moyses uultum dei uidere prohibet.
 Arrius meruit uidere secretum. ~ Moyses
 & Aaron in sacerdotibus eius. Moyses qui
 cum domino apparer in gloria. Moyses er-
 go ille posteriora tantummodo dei in Typo
 uidit. Arrius totum deum facie ad faciem +
 comprehendit. ~ Sed nemo inquit uidere po-
 test faciem meam: & uiuit. Paulus de infe-
 rioribus dicit. Ex parte cognoscimus: & ex
 parte etiam prophetamus. Arrius dicit
 ex toto deum: non ex parte cognoui. Infe-
 rior ergo Paulus quam Arrius: & vas ele-
 ctionis ex parte scit: & uas perditionis to-
 tum scit. ~ Scio inquit hominem siue in cor-
 pore siue extra corpus nescio. deus scit.
 Quoniam raptus ē in paradysum: & audi-
 uit

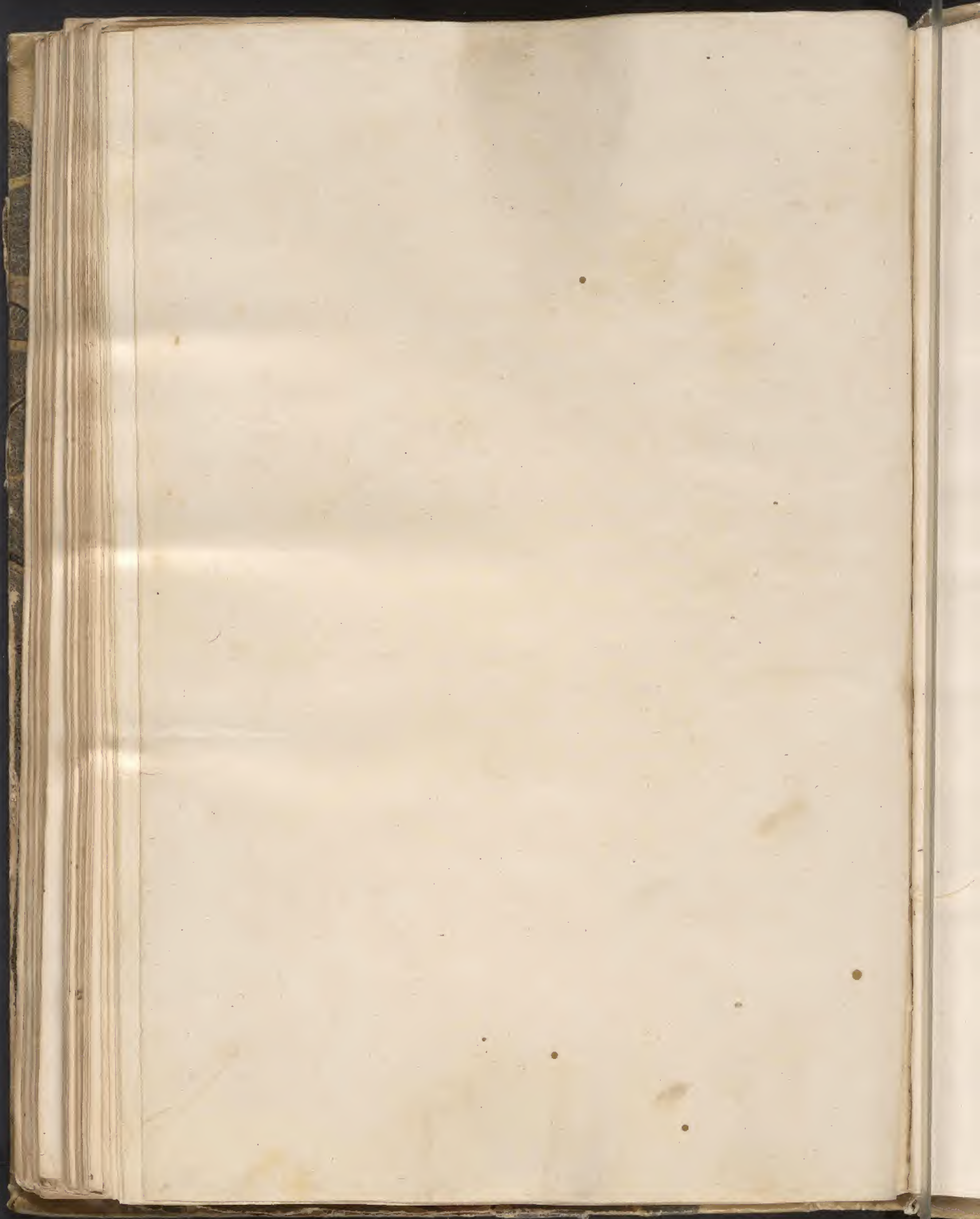
uerba ineffabilia. Paulus raptus usque ad tertium
celum seipsum nesciuit. Arrius in stercore
uolutatus deum scinit. Paulus dicit de se
ipso deus scit. Arrius de deo dicit: ego noui.
Sed non Arrius raptus in celum quauis
eum secutus sit: qui iactatione damnabili
diuina presummeret dicens. Ponam thronum
meum: ascendam super nubes & ero similis
altissimo. Sicut. u. ille dixit: ero similis al-
tissimo. Sic & arrius altissimum dei filium
sui similem uult uideri: quem non in di-
uinitatis eterne maiestate ueneratur. Sed
ex carnis infirmitate metitur. / . / .

Τ Ε Λ Ο Σ :

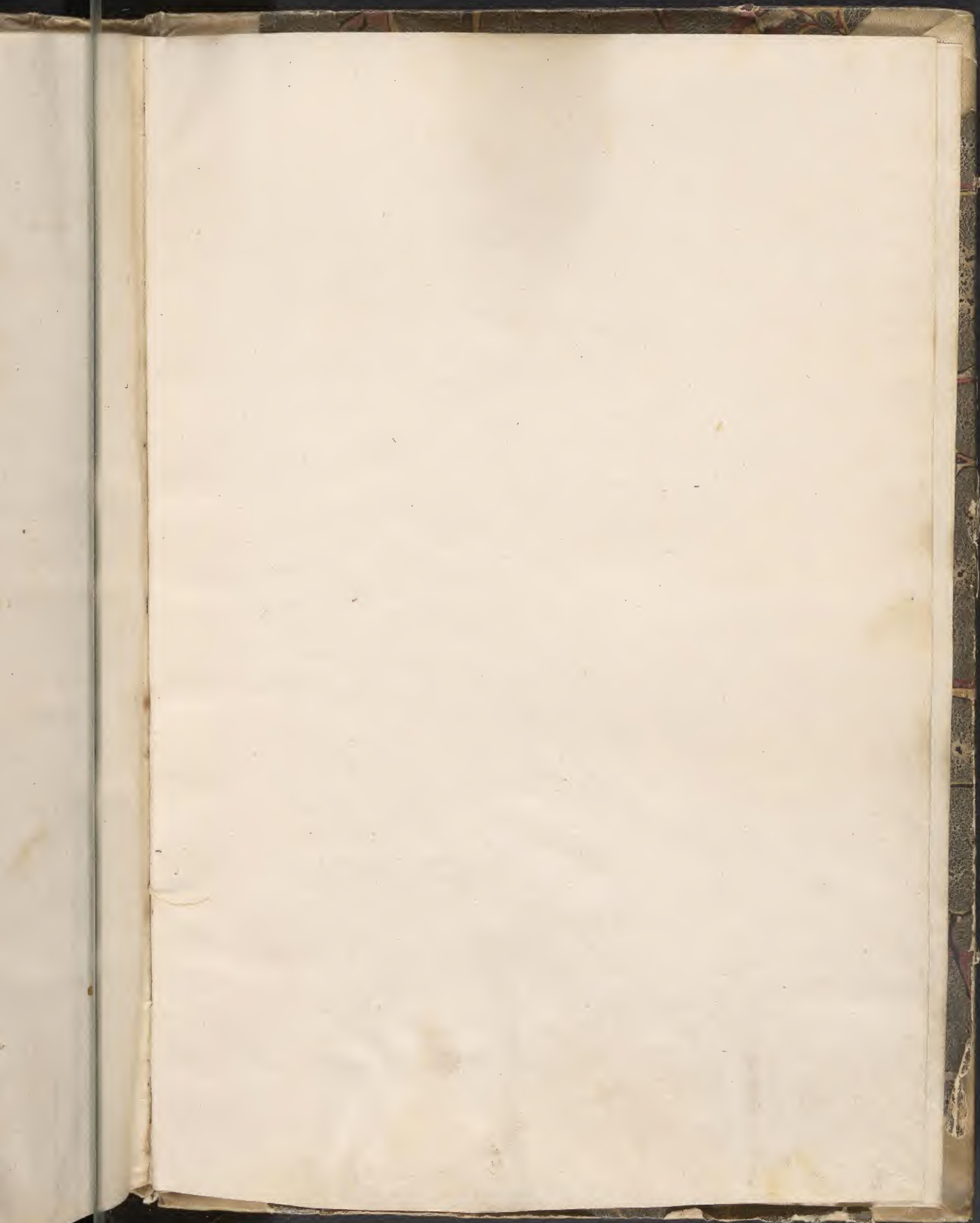

ad terrā
in stercore
de se
o noui.
ianus
innabili
thronū
ro similē
imilis al-
dei filiū
non in di-
atur: Sed

f. 25

62

NOVO ORBIS

SAPIENTIAM
SALOMONIS

MANUSCR.
CARTAC

